

Isabel Øren
Masteroppgave i latinamerikanske studier

Oktober 2012

SAN MIGUEL DE ALLENDE

- Nordamerikansk koloni eller mexicansk utopi?

(Foto: Privat)

Universitetet i Oslo
Institutt for litteratur, områdestudier og
europiske språk

© Isabel Øren 2012

San Miguel de Allende - Nordamerikansk koloni eller mexicansk utopi?

Trykk og innbinding: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Publisert på: <http://www.duo.uio.no/>

SAMMENDRAG

Denne oppgaven tar utgangspunkt i migrasjon fra USA til en liten kolonial by i México; San Miguel de Allende. Byen, som ligger på UNESCOs kulturarvliste, har siden 1940-tallet vært preget av nye innflyttere. Den etnografiske studien undersøker hvordan de nordamerikanske innvandrerne påvirker det mexicanske samfunnet og lokalbefolkningen her.

Det teoretiske perspektivet er migrasjon, kulturell identitet og makt. Oppgaven bygger på kvalitativ metode, dybdeintervjuer, strukturerte intervju (spørreundersøkelse) og observasjon, og en analyse av disse. Funnene viser at nordamerikanerne styrker den økonomiske infrastrukturen i samfunnet og bidrar til sosiale forbedringer. På en annen side har de skapt skiller mellom folkegruppene, bidratt til endringer på boligmarkedet og lagt noen føringer mht. språk. Minoritetens fremtredende posisjon i San Miguel ser også ut til å ha ført til en forsterket gruppetilhørighet blant *los sanmiguelenses*, i form av sterkere ivaretagelse av kulturelle tradisjoner, skikker og interesse for naturområder. San Miguel blir oppfattet som et flerkulturelt samfunn der den mexicanske majoriteten og den nordamerikanske minoritetsgruppen lever nokså separat, men likevel hevder noen at det er en gjensidig respekt mellom de to folkegruppene.

Noen nordamerikanere sitter på en benk i San Miguel's sentrum og leser en bok. Andre står og snakker med hverandre. De er nærmest ikke til å unngå, og med like, naturfargede hatter blir de ekstra synlige. Ved kafeene i byen sitter de gjerne i større grupper. Mange trasker, tilsynelatende bekymringsløst, rundt i gatene og inne i butikkene. Utad ser det ut til at de har en rolig og bedagelig hverdag. Disse bildene står i kontrast til den koloniale bystrukturen og den mexicanske lokalbefolkningen. Arkitekturen, kirkene, fargene og "godrunde" señoras som selger håndlagde smykker o.l. gir et slags "autentisk" inntrykk av México. I El Jardín sitter flere mexicanske skopussere og venter på neste kunde, og småsvette menn tusler forbi, etter en tilsynelatende lang arbeidsdag. Samtidig kommer turismen tydelig frem i det historiske sentrum, i form av ivrige innkastere utenfor restaurantene, guider som annonserer for gruppeturer og små suvenirbutikker

(Egne observasjoner, San Miguel de Allende, våren 2011)

INNHold

Forord

KAPITTEL 1: Innledning	1
1.1 Oppgavens problemstilling og hypoteser	3
1.2 Oppgavens struktur	4
KAPITTEL 2: San Miguel de Allende	4
2.1 ”El corazón de México”	4
2.2 San Miguel på UNESCOs kulturarvliste	6
2.3 Historikk	7
2.3.1 Kolonitid og uavhengighetskamp	7
2.3.2 Den mexicansk-amerikanske krigen (1846-1848)	9
2.3.3 Det 20. århundre	10
2.4 Turisme og immigrasjon	11
2.5 Kulturliv og tradisjonelle feiringer	13
2.5.1 <i>Semana Santa</i> og <i>Santa Cruz</i>	13
2.5.2 Karneval og dans for de gale	16
2.5.3 Internasjonale kulturarrangement	18
KAPITTEL 3: Teoretisk perspektiv	18
3.1 Undersøkelsens forskningsfelt	19
3.1.1 Nord og sør for ”Tortillamuren”	19
3.1.2 Relasjoner og strukturer	22
3.2 Kultur og identitet	25
3.2.1 Kultiveringsprosesser	25
3.2.2 Individet og ”vi”-et	28
3.2.3 Polariseringsspill	29
3.2.4 Kulturimperialisme	31
3.3 Minoriteten i maktposisjon	33
KAPITTEL 4: Metodisk tilnærming	37
4.1 Metodetriangulering	37
4.2 Kvalitativ metode	38
4.2.1 Hva er kvalitativ forskning?	38
4.2.2 Den etnografiske studien	39
4.2.3 De halvplanlagte, formelle intervjuene (”dybdeintervju”)	39
4.2.4 Skjult observasjon	41
4.3 De strukturerte, kvantitative intervjuene	42
4.4 Meg selv som forskningsinstrument	43
KAPITTEL 5: Analyse	43
5.1 40 respondenter og fem informanter	44
5.2 Økonomiske og sosiale premissleverandører?	46
5.2.1 Tilbud og etterspørsel	46
5.2.2 Eiendomsmarkedet	49
5.2.3 Sosiale skiller som følge av økonomi og posisjoneringer?	54
5.2.4 <i>Hvordan</i> defineres status? Om kulturell kapital	56
5.2.5 <i>Cosmopolitana</i> : andre minoritetsgrupper	58

5.3 Kulturelle premisser og gruppetilhørighet	59
5.3.1 Kulturell deltakelse og politisk innflytelse	59
5.3.2 Natur vs. "Disneyland"	64
5.3.3 "When in Rome, do as the Romans do"	67
5.3.4 "Gringos" vs. "Los animales"	69
5.3.5 Det mexicanske kollektivet	71
5.3.6 Fellesnevnerne	72
5.3.7 <i>Los mexicanitos</i> – en ny generasjon	77

KAPITTEL 6: Konklusjon 80

6.1 Nordamerikansk koloni eller mexicansk utopi?	80
6.2 Et fremtidsscenario	83
6.3 Relevans	84
6.4 Avsluttende kommentarer	85

Kilder

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Spørreskjema

Vedlegg 3: "Para El Charco del Ingenio" (Guillermo Velázquez B.)

FORORD

Siden mitt første møte med México i 2006 og flere besøk i UNESCO-byen San Miguel de Allende, har jeg fra mexicanernes side møtt til dels sterke meninger om nordamerikanere, deres livsstil og holdninger. Samtidig har jeg sett tendenser til at mexicanere adopterer skikker og språklige uttrykk av sine naboer i nord. Tilsynelatende eksisterer det en ambivalens. Dette har gjort meg nysgjerrig.

San Miguel er en flott og særegen by, som jeg selv ble svært fasinert av. I den mexicanske atmosfæren oppdaget jeg likevel nordamerikanerne som en fremtredende minoritetsgruppe. Med bakgrunn i samtaler med mexicanere og egne observasjoner, har jeg ønsket å se nærmere på situasjonen i San Miguel og forholdet mellom majoriteten og den nordamerikanske minoriteten i dette mexicanske samfunnet.

Først og fremst ønsker jeg å takke veilederen min, Stener Ekern, for god hjelp og konstruktive tilbakemeldinger underveis i prosessen.

En ekstra stor takk rettes til mamma, Torild, som har hjulpet meg med oppgavestruktur og ortografi. Luis, kjæresten min, har også vært en god og hjelpsom støttespiller under arbeidet med denne masteroppgaven. Takk for at du har blitt med meg til San Miguel ved flere anledninger under feltarbeidet våren 2011 og våren 2012. Mexicanske venner og bekjente som har gitt meg gode råd, fortjener også en oppmerksomhet. Sylvia Van Dyk må nevnes, da hun har bidratt med navn og kontaktinformasjon til flere av mine intervjuobjekt. Jeg takker informantene og respondentene som stilte opp i undersøkelsen. Til slutt ønsker jeg å takke Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk (ILOS) ved Universitetet i Oslo for all praktisk informasjon jeg har fått underveis. Og sist...

... men ikke minst en liten takk til Hamlet hund for lufteturene våre, som fikk meg til å samle tankene.

Trondheim, september 2012

Isabel Øren

KAPITTEL 1: Innledning

Octavio Paz, en av Latin-Amerikas mest kjente poeter og essayister, kan sees på som en gründer innenfor kulturelt og politisk litterært arbeid. I en av hans mest kjente essaysamlinger, *El laberinto de la soledad (Ensomhetens labyrint)*, introduserer han tema knyttet til mexicansk identitet. Paz mener at mexicanerne er isolerte fra omverdenen som følge av historien, og at de fremdeles søker etter sin egen identitet: "Mexikanten befinner sig alltid på avstånd, på avstånd från världen, på avstånd från medmänniskorna. På avstånd också från sig själv" (Paz, 1984:33). Forholdet México-USA trer frem som et sentralt tema i essaysamlingen. Paz forklarer at "ensomheten" delvis skyldes mexicanernes mindreverdighetskompleks underlagt "stormakten" USA. Kan denne "ensomheten" som Paz beskriver gjenkjennes hos den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel de Allende, i form av hvilke tanker de har om de nordamerikanske innvandrerne og hvordan de kan ha påvirket samfunnet?

Som utvekslingsstudent i Mexico har jeg gjennom nærmere seks år vært nysgjerrig på det jeg har opplevd som mange mexicaneres "hat" mot USA og nordamerikanere. "¡Gringa, gringa!" har de også ropt til meg, noe som nærmest har føltes som en fornærmelse. På et vis har jeg selv inntatt noen av mexicanernes holdninger, uten å reflektere så mye over hvorfor. Det er kanskje akkurat derfor jeg har valgt dette temaet for masteroppgaven min, for å bekrefte eller avkrefte egne forestillinger. Jeg har ønsket å gå i dybden på hvordan mexicanere opplever nordamerikanere, og San Miguel mener jeg er et særlig interessant forskningssted ikke bare på grunn av et stort antall immigranter, men også fordi den er en UNESCO-by som skal ivareta "det mexicanske".

Med *nordamerikanere* refererer jeg fortrinnsvis til personer fra USA, men også kanadiere. Media kan ha en tendens til å plassere México bort fra den nordamerikanske delen av verden, selv om landet tilhører Nord-Amerika. I oppgaven vil jeg likevel bruke betegnelsene *mexicaner* og *nordamerikaner*.

Selv om oppgaven min skal omhandle migrasjon i motsatt retning, fra nord til sør, mener jeg det er viktig å belyse de mexicanske tilflytningene innledningsvis. Det er godt kjent at det mexicanske innvandretallet i USA er høyt. Daglig forsøker hundrevis av både lovlige og illegale immigranter å krysse grensen. México utgjør den største av innvandringsgruppene fra Latin-Amerika, og i følge en census fra 2010 var antall mexicanere i USA omtrent 31.8

millioner¹ (Ennis, Ríos-Vargas og Albert, 2011: 2). Den mexicanske immigrasjonen startet allerede tidlig på 1900-tallet, som følge av den Mexicanske Revolusjonen og USA sitt behov for billig arbeidskraft, særlig innen jordbruk og transportteknologi (Rosenblum og Brick, 2011). Migrasjonstendensene fra sør til nord har endret seg i takt med nasjonale kriser og verdenskrig. Med sosiale og økonomiske samfunnsendringer som følger, har flere migrasjonsreformer og bilaterale avtaler mellom landene blitt vedtatt underveis. Etter terrorangrepet 11.september 2001 er blant annet sikkerheten ved den nordamerikanske grensen betraktelig skjerpet. I 2006 vedtok senatet og daværende president George W. Bush en lov om bygging av en mur mellom USA og México. I 2008 ble muren målt til 800 kilometer lang og fem meter høy (Knutsen, i LAG 2010: 242). Muren er ikke bare en fysisk barriere, men den representerer også et symbolsk skille, mener jeg. Det har lenge vært spenninger mellom USA og México, som trolig er et resultat av historiske hendelser og makt – og avhengighetsforhold.

Som oftest flytter mennesker til land hvor det økonomiske potensialet er større, slik som mexicanerne i USA, som kanskje har et håp om å oppnå ”den amerikanske drømmen”. Oppgaven min vil derimot belyse et omvendt migrasjonsmønster, der personer fra godt utviklete land har valgt å bosette seg et sted med en generelt dårligere økonomisk standard. Med gode økonomiske forutsetninger for å kunne leve godt og billig i klimavennlige México, har nordamerikanerne kanskje skapt sin egen ”drømmetilværelse”, som trolig har medført noe misnøye hos den mexicanske majoriteten. Det er gjort tidligere studier på nordamerikanske bosettinger ved den mexicanske kysten, i større byer eller nærmere grensen mot nord. I de studiene jeg har lest, har forskerne valgt å fokusere på immigrantene, og hvordan *de* har integrert seg i de mexicanske samfunnene. Hvilke innvirkninger tilflytningen har hatt på lokalbefolkningene, er ikke vektlagt. Derfor tror jeg mine undersøkelser kan gi ny innsikt, da de er rettet mot majoritetens oppfatninger. San Miguel mener jeg er et særlig interessant forskningsobjekt fordi byen, som ligger på UNESCOs kulturarvliste, har stor mexicansk autentisitet, og fordi den er relativt liten av størrelse.² I motsetning til migrasjonsfenomenet i andre mexicanske regioner, kan nettopp dette tydeliggjøre et dualistisk majoritets/-minoritetsforhold.

Til tross for at *minoritet* og *majoritet* kan fremstå som relative begrep, vil jeg ved flere anledninger i oppgaven bruke disse begrepene om de nordamerikanske innvandrerne og den

¹ Dette tallet refererer til personer som har mexicansk nasjonalitet. De kan enten være født i México, i USA eller i et annet land (Ennis, Ríos-Vargas og Albert, 2011: 2).

² Areal 1 537,19 km² (H. Ayuntamiento 2009-2012).

mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel. Thomas Hylland Eriksen og Torunn Arntsen Sørheim (2006) definerer en minoritet som en mindretallig gruppe i et storsamfunn, som bestandig eksisterer i forhold til en majoritet, og omvendt. De skiller mellom ulike typer minoritetssituasjoner. Nordamerikanerne i San Miguel havner under kategorien *urbane minoriteter*. Urbane minoriteter utgjør ofte en liten utflyttet del av en større befolkningsgruppe, uten direkte rettigheter i mottakerlandet (ibid.: 78). Den nordamerikanske minoritetsgruppen har trolig ikke de samme juridiske rettighetene som *los sanmiguelenses*. Men undersøkelsen min vil likevel se på de indirekte rettighetene i samfunnet, både i en økonomisk, sosial og kulturell kontekst.

1.1 Oppgavens problemstilling og hypoteser

Hovedproblemet i oppgaven tar utgangspunkt i hvilken betydning de nordamerikanske bosettingene får for den mexicanske befolkningen i San Miguel, og hvordan de kan ha påvirket deres kulturelle verdier og deres posisjon i samfunnet. De kulturelle verdiene kommer til uttrykk i identitetsdannelsen, slik som skjev fordeling av materielle og sosiale goder kan tydeliggjøre skiller mellom folkegrupper. Målet for forskningsprosjektet har dermed også vært å se på forholdet mellom majoriteten og minoritetsgruppen, om de lever godt i fellesskap eller/og om det eksisterer interne konflikter og hvordan de kommer til uttrykk. Problemstillingen er empiridrevet og åpen. Det vil si at jeg stiller et enkelt overordnet spørsmål, etterfulgt av tre hypoteser. Hypotesene, eller påstandene, baserer seg på mine forhåndsantakelser. Den overordnede problemstillingen:

Hvordan har den nordamerikanske immigrasjonen påvirket den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel de Allende?

Underordnede hypoteser:

1. Den nordamerikanske minoriteten opptrer som premissleverandører.
2. Det er større økonomiske og sosiale skiller i samfunnet, som følge av en ressurssterk minoritetsgruppes innvirkning.
3. Minoritetens påvirkning på kulturelle områder gjør at majoriteten føler seg "utfordret" mht. sin gruppetilhørighet i samfunnet.

1.2 Oppgavens struktur

Kapittel 2 er et introduksjonskapittel der San Miguel blir presentert for leserne. Demografiske og historiske opplysninger, tradisjoner, turisme og tilflytninger, er elementer som berøres i dette kapitlet. Kapittel 3 redegjør for den teoretiske tilnærmingen. Der vil jeg blant annet legge frem teori knyttet til forskningsfeltet; migrasjon. De teoretiske perspektivene innebærer også spørsmål omkring kultur, identitet og makt. I kapittel 4 gjør jeg rede for den metodiske tilnærmingen, og diskuterer mine valg vedrørende strategier for datainnsamlingen. Videre forklares det hvordan intervjuene og observasjonene ble planlagt og utført. Kapittel 5 utgjør den mest omfattende delen av oppgaven. Her presenteres sentrale funn og relevante tema som har kommet frem i analysen. I dette kapitlet knyttes funnene også til relevant forskning og teori. Kapittel 6 gir en oppsummering av det jeg mener er de mest interessante funnene knyttet til problemstillingen og hypotesene. Her vil jeg også avslutningsvis diskutere nyere tendenser i San Miguel som kan si noe om byens utvikling i fremtiden, og også noe om oppgavens relevans og mulige tema for videre studier.

KAPITTEL 2: San Miguel de Allende

Hva særpreger San Miguel? Jeg vil i det følgende si noe om byens historie, næringsliv, befolkning og begivenheter/tradisjoner. Dette mener jeg er viktig som et bakteppe for å forstå min interesse for byen og spørsmålene jeg stiller i denne oppgaven. Francisco de la Maza skriver om San Miguel at: "There is almost no street, house, corner or doorway that does not remind of a historical moment, the passing of an illustrious man, a birth a death, a legend" (sitert i de Gast, 2009:3).

2.1 "El corazón de México"

San Miguel de Allende er en by i det sentrale México, i delstaten Guanajuato. I følge nylige statistikker har byen en befolkning på 160 383 mennesker, derav 69 811 er bosatt i byens lokale hovedsenter med samme navn (INEGI, 2010). San Miguel utgjør en del av El Bajío, et av Méxicos lavereliggende fjellområder. Byen ligger 1 910 m.o.h. og er plassert mellom høyere fjellgrupper, deriblant *los Picachos*.

Kart 1: México og landets stater (http://www.raulybarra.com/cursos/cursos_descripcion/mapa_sma.htm)

Kart 2: Guanajuato stat og San Miguel de Allende
(<http://www.sanmigueldeallendemexico.com.mx/MAPAS%20Y%20COMO%20CONDUCIR%20ESPANOL.php>)

Robert de Gast (2009) skriver at klimaet er temperert og tørt store deler av året, med en gjennomsnittstemperatur i underkant av 20 grader celsius. Regntiden starter i juni og avsluttes i oktober, med relativt små mengder nedbør i løpet av dagen. Byens pittoreske fasade består av trange gater og sjarmerende små smug og plasser (*plazas*) med flotte hager, som ofte fungerer som samlingssted for befolkningen. *El Jardin* er trolig den mest kjente av disse. Arkitekturen kjennetegnes av fargerike murhus, barokke bygninger og gotiske kirker datert tilbake til 1700-tallet. Det er ikke bare arkitekturen og det historiske ankeret som gir byen karisma. San Miguel har også et mangfoldig kulturtilbud. Det er blant annet stor interesse for billedkunst, interiørdesign og ulike typer håndarbeid. I sentrum ligger det et kunstgalleri på nesten hvert et gatehjørne. *Galeria San Miguel* (1962) er det første galleriet som ble åpnet i byen, og som fremdeles er i drift (de Gast, 2009). Nettsiden *accesssanmiguel.com* lister over 136 kunstgalleri, mange tilsynelatende eid av utenlandske interesser; *William Martin Fine Art*

Gallery, *Whitfield Gallery* og *James Harvey Studio Gallery*, for å nevne noen.³ Det lokale markedet i San Miguel er også anerkjent i México. Der ble jeg selv nærmest blendet av mexicansk håndverk; vakre metaller, håndsydde stoffer, originale figurer og ornamenter. Den ytre fasaden, klimaet og det San Miguel ellers har å tilby, tiltrekker mange. Byen har derfor de siste tiårene vært preget av turisme og permanente bosettinger, både nasjonalt og internasjonalt.

2.2 San Miguel på UNESCOs kulturarvliste

San Miguel fikk bystatus under den spanske kolonialiseringen på 1500-tallet. Byen fikk en fortrinnsvis stor betydning fordi en av landets lengste og viktigste veier strakk seg gjennom regionen El Bajío. Innlandsveien, også kjent som *El Camino Real de Tierra Adentro*, gikk fra Mexico by til sørlige deler av det nåværende USA. I følge opplysninger i UNESCOs rapport No 1274, var den et knutepunkt mellom viktige byer og ikke minst sentre for landets gruvedrift (2008:269). For å beskytte ruten og den ressursrike regionen bygde spanjolene deretter små lokalsamfunn i nærheten av hovedveien. I følge de La Maza (1972) var det lenge usikkerhet om når byen ble grunnlagt, men man mener det finnes bevis for at det skjedde i 1542. På et maleri som illustrerer arbeidet med byplanleggingen, står følgende nederst på lerretet: "Translación del pueblo antiguo al sitio llamado Yzquinapan donde es hoy San Miguel el Grande, fundado por el Ro. Pe. Fray Juan de San Miguel en 1542" (de La Maza, 1972:11). Fransiskaneren⁴ Juan de San Miguel, grunnleggeren, ga byen navnet *San Miguel el Grande* (norsk overs. San Miguel den Store). I dag refererer man til det Gamle San Miguel (*San Miguel Viejo*) (Becerra, 1992:38).

På grunn av lett tilgang på naturressurser, stor vanntilførsel og rik vegetasjon, hadde byen rask økonomisk fremgang. Dette økonomiske potensialet; gruvedrift, jordbruk, industri og handel, medførte også stor befolkningsvekst og et kulturelt mangfold i byen (UNESCO, 2008). Offentlige byggverk, sivile og religiøse bygninger og storslåtte hus, som tilhørte spanske rikmannsfamilier, vokste frem. Det er bygninger i det historiske sentrum i San Miguel som danner grunnlaget for byens plassering på UNESCOs kulturarvliste. I følge UNESCOs rapport består byen av 255 katalogiserte bygninger, både private og offentlige (2008:274). *Santuario de Jesús Nazareno de Atotonilco*, en mexicansk barokk kirke fra 1748,

³ <http://accesssanmiguel.com/category-art-galleries.html>

⁴ Fransiskanerne er også kalt mindrebrødrene, minorittene, barfotbrødrene, gråbrødrene. Fransiskanerordenen er en romersk-katolsk tiggerorden, stiftet i 1209 av Frans av Assisi (Store Norske Leksikon).

har fått egen anerkjennelse av fagkomiteer i ICOMOS⁵. Den historiske bysonen og *El Santuario* ble plassert på den tentative listen til UNESCO i september i 2006, og ble deretter godkjent i mars i 2008. Men allerede siden 1982 har byen vært registrert som et beskyttet, historisk monument av den mexicanske loven (1972) for arkeologiske, artistiske og historiske soner og monument (UNESCO, 2008). I rapporten argumenterer UNESCOs State Party for at territoriet har en usedvanlig universell og regional verdi:

San Miguel de Allende has both original and unique typological qualities (...) as a Latin American middle size urban settlement not yet represented on the World Heritage List (...) The town represents one of the most remarkable and better-preserved historical ensembles of Novo-Hispanic civil architecture of the 18th century (...) Historically, the Sanctuary of Jesús Nazareno in Atotonilco (...) became the axis of an important cultural phenomenon which expresses the doctrine, the social qualities, and the way of life of the region (...) (UNESCO, 2008: 272).

Arkitekturen i San Miguel reflekterer en overgang fra barokk stil til strukturer inspirert av neo-klassisismen. *El Santuario* har også blitt et landemerke for pilegrimer fra Latin-Amerika. Det er altså byens utvikling innen arkitektur og teknologi, monumental kunst og landskapsdesign, som gir den dens kulturelle verdi (UNESCO, 2008:272).

I følge UNESCOs State Party representerer også El Bajío den første og viktigste kapitalistiske infrastrukturen som har oppstått i Amerika under spansk og portugisisk kolonistyre. Som nevnt kan dette sees i sammenheng med gruvedrift, jordbruk og industriell utnyttelse i regionen. Rapporten påpeker også at San Miguel har bevart sin autentiske kulturelle verdi over tid fordi den arkitektoniske arven og regionale tradisjoner har blitt godt ivaretatt av befolkningen (ibid.:270-271).

2.3 Historikk

México, og også San Miguel, har en konfliktfylt historie. De neste tre underkapitlene oppsummerer noen historiske hendelser og senere tendenser i samfunnet.

2.3.1 Kolonitid og uavhengighetskamp

Den mexicanske urbefolkningen i San Miguel er: *los otomies*, *los chichimecas* og *los guachichiles* (Becerra, 1992:43). Alle disse er undergrupper til aztekerfolket. I følge de La Maza (1972) etterlot de første bosetterne få fysiske bevis på at de hadde vært der. Ruinene, små pyramider kalt *cuecillos*, er det eneste som bekrefter at stammene befant seg i San

⁵ International Council on Monuments and Sites (ICOMOS).

Miguel og områdene rundt (ibid.: 9). Dermed har det også vært vanskelig å tidfeste konkrete historiske hendelser, til tross for at det eksisterer noen opplysninger om urbefolkningsgruppene. Som vi vet, har det vært konflikter mellom spanjolene og urbefolkningen. Byens grunnlegger, Juan de San Miguel, og hans spanske tilhengere forsøkte å evangelisere de innfødte til romersk-katolsk tro. Samtidig ønsket de ”å sivilisere” indianerne ved å lære de gode samarbeidsteknikker og grunnleggende prinsipp for solidaritet. De lærte også hvordan de skulle kultivere jorden (Becerra, 1992:43). Urbefolkningen var preget av semislaveri og massakre i over tre hundre år. I følge Manuel Lucena (2005) var det et hierarkisystem i det Nye Spania der den overstående folkegruppen var spanjoler født i Spania, også kalt *peninsulaer*. Deretter fulgte *kreolene*, som referer til spanske avkom født i kolonien (ibid.:78). Disse gruppene var i besittelse av eiendommer og goder, og de hadde den administrerende makten i landet. Blandingsrasen, *mestisene*, representerte middelklassen i den spanske kolonien, mens de innfødte var på bunnen i hierarkiet. De ble også diskriminert.

Ved århundreskifte, 1700-tallet til 1800-tallet, vokste det frem sterke motstandsbevegelser i México. Disse opprørene førte etter hvert frem til kravet om selvstendighet i 1810. Årsakene til uavhengighetskrigen var mange. På nasjonalt nivå skyldtes det sosial og politisk misnøye blant kreolene og mestisene, som følge av de nevnte klasseskillene. Da det spanske monarkiet gjennomgikk en krise ved århundreskiftet, etter at Napoleon Bonaparte og hans franske tropper invaderte Spania i 1808, førte dette også til reaksjoner i México: ”Todas las ciudades, villas, pueblos y aun barrios; los intendentes, ayuntamientos, obispos y curas, quisieron mostrar su amor a la vieja España” (de La Maza, 1972:97). Sitatet refererer til befolkningens forkjærlighet for det ”gamle” (Nye) Spania. De ønsket ikke å underlegge seg et fransk regime.

San Miguel hadde en prominent rolle under den mexicanske uavhengighetskampen, og en av de største heltene, Ignacio Allende (1769-1811), var født i byen. Derav også navnet San Miguel de Allende, omgjort fra San Miguel el Grande i 1826 (ibid.:126). Selv om seiersropet *El Grito* i byen Dolores natt til 16.september er det historiske startskuddet for uavhengigheten, mener noen likevel at San Miguel var selve ”hjernen” bak revolusjonen (Lauro Rosell, i de La Maza, 1972:108). Don Ignacio Allende, som hadde spansk far og kreolsk mor, avsluttet sin militære karriere som kaptein for den spanske hæren i México. Allende og Miguel Hidalgo, en kreolsk prest fra Dolores, dannet etter hvert en allianse med andre uavhengighetskjemper. Manuel Lucena (2007) skriver at i El Bajío, fortrinnsvis i delstatene Valladolid, Guanajuato og Querétaro, var det særlig stor misnøye blant befolkningen på grunn av monopol på gruvedriften og stagnasjon i tekstilindustrien

(ibid.:105). Konspirasjonsgruppen hadde flere møter der de formet en slagplan. Det ble fastslått at det første angrepet skulle foregå i San Miguel, den 29.september i 1810. På bakgrunn av redsel for lekkasje fra autoritetene, og et bakhåndsangrep i Querétaro, ble angrepet fremskyndet. Fordi opprørslederne befant seg i Dolores, ble byen dermed et naturlig startsted for uavhengighetsbevegelsen. På samme tid i San Miguel ble spanjolenes hus plyndret av væpnede indianere.

”¡Independencia y libertad!”, var et av slagordene til opprørerne. Selv om de hadde klart å fristille seg fra koloniherrene var México slett ikke blitt et uavhengig land. De ble møtt med motstand, og lederne for uavhengighetsbevegelsen ble henrettet. Det var ikke før den 28.september i 1821 at landet ble erklært uavhengig (Lucena, 2007:133). Til tross for at uavhengigheten brakte goder til landet, fløt de fremdeles i de mest velstående kretsene av kreoler og mestiser, og skapte dermed ingen sosial rettferdighet. México var også preget av en politisk og økonomisk kamp mellom monarkister og republikanere, og konservative og liberale. I San Miguel var det en fredligere atmosfære etter uavhengigheten, men som følge av mangel på arbeidskraft, svekket gruvedrift og stopp i handel og industri sank økonomien. Francisco de La Maza skriver:”Su heroísmo la llevó a la miseria, y la Independencia, que le dio la gloria, le quitó sus antiguos esplendores” (1972:122). Storhetstiden i San Miguel var foreløpig over.

2.3.2 Den mexicansk-amerikanske krigen (1846-1848)

México, ¡tan lejos de Dios, y tan cerca de los Estados Unidos!

Sitatet er hentet fra *Breve historia de Latinoamérica* (Lucena, 2007:160). For de som er kjent med Porfirio Díaz og mexicansk historie, er ikke denne frasen fremmed. México, ”langt i fra Gud og så nært De Forente Stater”, har siden midten på 1800-tallet vært i konflikt med sine naboer i nord. Under presidentstyret til general Santa Anna på 1830-tallet oppstod det konflikter mellom hans liberale tilhengere og de politisk konservative, noe som førte til at den daværende presidenten måtte trekke seg tilbake. Santa Anna forlot derimot ikke det autoritære ansvaret, og han ble senere også gjenvalgt som president. Han ledet de mexicanske motstandstroppene da nordamerikanerne for første gang i 1836 forsøkte å erobre provinser i det sørlige México, fortrinnsvis Texas (Lucena, 2007:162). Texas ble erklært uavhengig, men provinsen hadde ingen bestemt tilhørighet.

Den politiske situasjonen i México, mellom sentralister og føderalister, var fremdeles

anspent. James K. Polk, daværende president i Nord-Amerika, så på dette som en mulighet til å overtale den mexicanske regjeringen til å selge seg ut fra California og nordøstlige deler av landet. México erklærte så krig den 7. juli i 1846 (ibid.:163). Krigen, som varte i to år, utviklet seg til å bli en hard militær kamp. De kjempet på kryss av landområdene og langs Río Bravo, elven som i dag representerer grensen mellom de to landene. Veracruz var et av de første mexicanske områdene som ble angrepet av nordamerikanerne. Veracruzanerne var også de første som adopterte betegnelsen ”gringo”, inspirert av de nordamerikanske soldatenes muntre sangtoner til ”green growths back home...” (ibid.). Som følge av invasjonen i den mexicanske hovedstaden i september i 1847, måtte den mexicanske regjeringen i midlertidig overgi seg. Lucena (2005) skriver i *Atlas histórico de Latinoamérica* at partene signerte en traktat året etter. *El Tratado de Guadalupe-Hidalgo* bestemte at México måtte gi fra seg omtrent halvparten av territoriet til USA, med 15 millioner dollar som kompensasjon (ibid.:155). Disse hendelsene har påvirket forholdet mellom México og USA i ettertid. Arlene B. Tickner (2003) skriver om México at: ”Historically, the region has formed part of the United States’ sphere of influence, and has been exposed to the continuous political, economic, cultural, and intellectual influence of the United States” (ibid.:326). Tickners skriftlige utsagn forklarer at México er under en kontinuerlig påvirkning fra USA; politisk, økonomisk, kulturelt og ”intellektuelt”. Denne type imperialismen kan også komme til syne på mikronivå; i San Miguel.

2.3.3 Det 20. århundre

Da den mexicanske revolusjonen fra 1910 gjorde seg merkbar i store deler av landet, var San Miguel delvis utenforstående (de La Maza, 1972: 134). Derfor har jeg heller ikke valgt å vektlegge denne revolusjonshistorien i oppgaven. Det som preget San Miguel de første tiårene av det 20. århundre var i større grad mangel på interne og eksterne investeringer, og også en minkende befolkningstilvekst. Den økonomiske aktiviteten i byen var i stor del produksjon av tøy i ull og bomull, jern – og tinnprodukter og garving av skinn. Samtidig fantes det flere store kornlagre i byen, drevet av seks kjøpmenn (de Gast, 2009:32). Som følge av børskrakket i 1929 i USA, og den påfølgende depresjonen, ble det en stopp av eksport av varer, også i San Miguel. Og bare to prosent av den dyrkbare jorden ble kultivert. Innbyggertallet i bysonen minket fra 8, 716 i 1930, til 7, 000 på midten av 1930-tallet (ibid.:32).

San Miguel var altså i ferd med å bli en ”spøkelsesby”, hadde det ikke vært for utenlandske tilreisende. I bøker og artikler nevnes det særlig to personer som bidro til San

Miguels renessanse: Stirling Dickinson fra USA og Felipe Cossío del Pomar fra Peru. Begge var kunstnere med interesse for litteratur og musikk. De vanket ofte sammen med kjente mexicanske artister, blant annet komikeren Cantinflas, sangeren Pedro Vargas og kunstneren Diego Rivera (de Gast, 2009:35-37). Cossío del Pomar var også politisk aktivist, og han var for andre gang i eksil i México da han bosatte seg i San Miguel i 1937. Han kjøpte opp flere eiendommer, remodellerte bygninger og konstruerte en vei som i dag kalles *Prolongación Santo Domingo*. Han er likevel mest kjent for etableringen av kunstakademiet *Bellas Artes* i byen. Prosjektet ble utviklet i samarbeid med Dickinson og andre felles venner, og godkjent av daværende president Lázaro Cárdenas. *Escuela Universitaria de Bellas Artes* ble offisielt åpnet i 1938 og den tok i mot over hundre studenter de første to årene (ibid.:37-38). Da 2.verdenskrig startet, reiste Dickinson tilbake til hjemlandet for å slutte seg til hæren, men kunstakademiet forble åpent. Cossío del Pomar (2007) skriver at *Bellas Artes* mottok mange studenter fra Colombia, Cuba og Peru i året 1943 (ibid.:150). Samtidig strømmet det til kunstinteressert ungdom fra nabostatene San Luis Potosí, Morelia og Querétaro.

Da krigen var over, ble det fremmet lovgivende tiltak i USA for at krigsveteranene, kalt "G.I. Bills", skulle tilpasse seg samfunnet igjen. Ett av disse tiltakene var gratis utdanning og stipendordninger for de som ønsket å studere i utlandet. Robert de Gast skriver at over 50 nordamerikanere tilhørte studentmiljøet på *Bellas Artes* i årene 1946 og 1947 (2009:39). Flere lærere fra USA og Canada bosatte seg også i San Miguel. Fra 1945 til 2009 hadde befolkningstallet økt fra omtrent 9,000 til nærmere 70,000 (ibid.:43). Denne økningen skyldes også den generelle befolkningsveksten i landet, men oppblomstringen gjorde byen mer attraktiv både for mexicanere og utlendinger.

2.4 Turisme og immigrasjon

Fra 1944 til 1945 begynte San Miguel altså å bli en populær destinasjon for turister (del Pomar, 2007:155). I UNESCOs rapport står det: "(...) San Miguel attracted Mexicans and foreigners because of the atmosphere of the town, which preserved its colonial character, the mild climate and the optimal size to offer a good quality of life" (2008:270). Disse kvalitetene gjelder fremdeles for tilreisende til San Miguel. I migrasjonsteorien omtales dette som "pull" faktorer. Dette kommer jeg tilbake til i teorikapitlet. I følge statistikker har San Miguel 9, 35 prosent av den totale turismen i delstaten, derav 34, 75 prosent utlendinger (UNESCO, 2008:273). De siste ti årene har naturlig nok den økonomiske aktiviteten i byen derfor endret seg betraktelig. Primærsektoren genererer bare 12, 8 prosent av jobbene i San Miguel, mens

arbeid innenfor tertiærsektoren (handel og service) utgjør hele 47, 6 prosent (H. Ayuntamiento 2009-2012).

I San Miguel utgjør den største av innvandringsgruppene nordamerikanske pensjonister og såkalte "late baby-boomers". Det er i midlertidig vanskelig å finne eksakte tall over immigrantene i byen, og én av årsakene til dette er at utlendinger kan få turistvisum med opphold på opp til 180 dager. Dermed velger flere å pendle, heller enn å gjennomgå en mer omfattende papirprosess. Dixon m.fl. (2006) viser at det var *registrert* 650 pensjonister fra USA i San Miguel i 2000 (ibid.: 27). Omar Lizárraga Morales (2008) mener at antallet nordamerikanere i San Miguel utgjør omtrent 10 % av den totale befolkningen i bysonen (ibid.:101). Tallene til Morales viser altså at flertallet av de nordamerikanske innvandrerne er uregistrerte.

Morales har gjort en studie av immigrasjonen av nordamerikanske pensjonister i Mazatlán, Sinaloa og Cabo San Lucas og Baja California Sur. I studien skriver han at migrasjon knyttet til pensjonister har blitt et internasjonalt fenomen, og han viser også til nordiske pensjonister som bosetter seg ved Middelhavet. På det amerikanske kontinentet reiser folk fra USA og Canada til destinasjoner i Mellom – og Sør-Amerika, og Morales fremhever spesielt México. I følge en census fra 2000 utgjorde nordamerikanerne til sammen over 70 prosent av det totale innvandrerantallet i México (INEGI, 2000: 24). I dag representerer deler av disse migrasjonsgruppene "baby-boom"- generasjonen, personer som er født i etterkrigstiden mellom 1946 og 1964 (Morales, 2008:98). For folk fra vestlige industrielle land, kan også økonomiske forhold skape en tiltrekning og/eller være en medgjørende faktor for utflytning, såkalte "push" faktorer, som jeg også kommer tilbake til i teorikapitlet. I USA og Canada har det vært en stor kostnadsøkning på medisiner og på boligmarkedet. Fordi helseforsikringer og pensjonsordninger ikke nødvendigvis dekker disse utgiftene, velger flere pensjonister å benytte seg av den "heldigere" økonomiske situasjonen i andre land. I Norge har vi stort sett gode pensjonsordninger, og dermed er det kanskje ikke så vanskelig å forestille seg "det gode liv" for norske pensjonister i Spania. Morales viser også til flere avgjørende faktorer; økonomiske ressurser og tilgang på moderne kommunikasjonsteknologi. Videre at pensjonister, som både har tid og penger, kan reise til hjemlandet. De er også *motivert* til å holde kontakten med familie og kjente der. I tillegg har Mexico og USA gode avtaler for grensepassering for nordamerikanerne. Et siste, viktig moment han bringer inn, er at pensjonister ofte blir mer politisk aktive, fordi lovtiltak og beslutninger som blir tatt i hjemlandet kan berøre dem direkte økonomisk. (2008:99). Som vi ser representerer altså ikke migrasjonen et endelig "farvel" til hjemlandet og heller ikke en politisk uinteresse.

På et mindre generelt nivå har vi også sett andre sosiale og kulturelle faktorer som har ført til den nordamerikanske immigrasjonen til San Miguel. Selv om turisme er en viktig inntektskilde, kan den også ha negative innvirkninger på samfunnet. Cossío del Pomar skrev følgende om den økende turismen i San Miguel på midten av 1900-tallet: "With the growing commercial traffic the town was losing its traditional flavor. Its tranquility was being disturbed by frugal visitors rapidly passing through (...) San Miguel de Allende was losing its way and becoming separated of its noble destiny (...) (2007:155). I UNESCOs rapport oppfordrer ICOMOS til nærmere studier av turismens påvirkning i San Miguel, for å behandle eventuelle risikoer for kulturarven.

2.5 Kulturliv og tradisjonelle feiringer

San Miguel kan altså beskrives som et slags artistisk mekka og et hjem for historiske krigshelter. Kulturelle begivenheter og årlige feiringer utgjør også en stor del av hverdagen. Mange av disse er knyttet til religiøse tradisjoner, men også lokale fester og internasjonale arrangement er også verdt å nevne. Selv om noen av feiringene ikke nødvendigvis er særegne for San Miguel (eller México) erfarte jeg dem selv som "noe mer", kanskje på grunn av den spesielle atmosfæren i byen. Jeg mener det er viktig for leseren å få innblikk i hvordan noen av de kulturelle verdiene omsettes i praksis. De neste tre underkapitlene presenterer derfor noen av México og San Miguel sine feiringer.

2.5.1 *Semana Santa og Santa Cruz*

I følge den mexicanske republikkens offisielle nettside, er 89,7 prosent av den mexicanske befolkningen katolikker.⁶ En stor del av det daglige livet består av religiøse handlinger og ritualer, enten individuelt eller kollektivt. For meg var det uvant å komme fra det "sekulære" Norge og høre kirkeklokker til alle døgnets tider og å se mexicanske venner og bekjente, taxisjåfører og andre korse seg ved kirkene de passerte. Dette ble enda tydeligere på helligdager og ved religiøse feiringer. I mars 2012 var Joseph Ratzinger, Pave Benedict XVI, i Guanajuato by i México. Guanajuato by ligger 97 kilometer fra San Miguel (H. Auyntamiento 2009-2012). Jeg var selv til stede og fikk oppleve det offisielle pavebesøket. Da han passerte gatene i Guanajuato by, var det interessant å se reaksjonene til de troende

⁶ <http://www.presidencia.gob.mx/mexico/>

mexicanerne. Det var gledestårer og det jeg må kalle en generell eufori. Selv om Ratzinger må sies å være en omdiskutert pave, og at den katolske kirken har vært under press i Latin-Amerika de senere årene, var åpenbart et *overhode* på besøk, og en stor begivenhet for folk flest. Det kjennes, for å innskytte, paradoksalt at jeg som nordmann skulle få oppleve en pave ”live” to ganger. Da pave Johannes Paul II besøkte Trondheim i 1989, stod jeg oppstilt sammen barnehagen i finstasen med flagg og vinket.

Besøket til Ratzinger ble etterfulgt av påskeuken, bedre kjent i México og andre spansktalende land som *Semana Santa* (Den hellige uke). *Semana Santa* og påskefeiringen er en av de viktigste tradisjonene i México. Patricia Lacy Collins (1993) skriver i *Holy week in San Miguel: A story of faithfulness* at opprinnelsen til *Semana Santa* må sees fra både spansk og indiansk perspektiv. Da spanjolene seiret over aztekerne og inntok México i 1521, ble flere av den mexicanske urbefolkningen konvertert til kristen tro. Europeiske ritualer, prosesjoner og en enorm hengivenhet til Jomfru Maria, var en del av det Nye Spania som indianerne måtte omstille seg til. Men spanjolene var også fasinert av aztekerkulturen, og de forsøkte derfor å adoptere enkelte av deres skikker. Store seremonier, dans, musikk og blomsterdekorerte opptog mot templene ble akseptert, men ikke aztekernes ritualer som innebar menneskeofring og sodomi. (ibid.: 4).

I San Miguel kom de første kristne bosettingene med grunnleggelsen av byen i 1542 (Collins, 1993: 2). Juan de San Miguel og hans religiøse tilhengere adopterte deretter liturgien til den romersk-katolske kirken. Da *Semana Santa* er universell, utføres påskeuken likt verden over. Ekstraliturgi forklarer Collins som seremonier, bønn og hengivelser som eksisterer i tillegg til den tradisjonelle liturgien, men som ikke har en universell kraft (ibid.: 3). Liturgien kan dermed også være lokal eller regional. Vår Frue av Guadalupe (*La Virgen de Guadalupe*), er et godt eksempel på en ekstraliturgisk skikkelse. Den tradisjonelle historien om bakgrunnen for Maria-helligdommen er at hun åpenbarte seg for en nydøpt indianer i 1531, i aztekernes hovedstad Tenochtitlán. Selv om det også hevdes at hun ble oppdaget i en provins utenfor Madrid av en spansk gjeter allerede på 1200-tallet. Vår Frue av Guadalupe er en viktig skikkelse i hele den katolske verden, og hendelsen i México har satt dype og varige spor i mexicansk religion og kultur. I Mexico by har jeg selv besøkt basilikaen til ære for Vår Frue av Guadalupe (*Basilica de Guadalupe*), som er en av de mest besøkte Maria-helligdommene i verden. Det er særlig portrettet av den indianske Guadalupe, ”Den mørke Jomfruen” (*La Virgen morena*), de viser ærbødighet til.

Ritualer knyttet til de katolske påsketradisjonene starter med markeringen av begynnelsen på fastetiden, omtrent seks og en halv uke før 1.påskedag. Denne dagen, også

kalt askeonsdag (*Miércoles de Ceniza*), ble jeg oppmerksom på allerede i 2006, da jeg var i México for første gang. De troende stemples med et askekors i pannen og flere restauranter serverer ikke kjøtt under fastetiden. Beatriz Cervantes og Ana Maria Crespo (1999) skriver at påskefeiringene organiseres av ulike foreninger (*cofradías*) som samles i kirkene for å planlegge detaljer rundt høytiden (ibid.: 78). I San Miguel finnes det grupper med tilknytning til kirken *El Oratorio*, som blant annet organiserer fredagsmessene under fasten, tar beslutninger om hvilke lerret og malerier som skal brukes under prosesjonene og som ordner med økonomiske midler via sponsoravtaler. I kirkene *San Francisco* og *La Parroquia* jobber organisatorer med å forberede påskefestene og de religiøse opptogene i byen.

Da jeg var på feltarbeid første gang i 2011 opplevde jeg deler av *Semana Santa* i San Miguel. Byen var tapetsert med blomsteroppsatser, dekorasjoner og altere, både på offentlige og private plasser. Jesus Kristus, Vår Frue av Guadalupe og Vår Frue av Sorger (*La Virgen de Doloroes*) er religiøse skikkelser som fremstilles i malerier og figurer disse helligdagene. På langfredag, kjent som *Viernes Santo*, hedrer folket viktige helgener og de rekonstruerer Jesus Kristus dødsdag. Denne korsvandringen hadde allerede startet tidlig på morgenen i San Miguel, men jeg møtte først opp på formiddag utenfor *La Parroquia* for å få med meg andre del av den tredelte prosesjonen. Både unge og eldre mexicanere var til stede, og et titalls nordamerikanere satt som tilskuere utenfor kirken. Småjenter i hvite kjoler løp omkring i *El Jardin*. I følge Collins (1993) representerer disse barna små engler. Under prosesjonen bærer de engler skåret i tre og lykter med Jesus insignium (korstegn). Jesus fremstilles altså i tre ulike settinger under det religiøse opptøget. Etter rekonstruksjonen av det Hellige Møte (*Santo Encuentro*) i *La Parroquia*, ble en skikkelse av Kristus som bærer korset plassert på en bære. Båren ble deretter løftet opp av menn i kortermede skjorter og så ført videre gjennom gatene i San Miguel. Eldre, barføtte kvinner kledd i mørke kjortler bar *La Virgen de Dolores* for å illustrere Jomfru Marias sorg. Den tredje og siste delen av prosesjonen, den Hellige Begravelsen (*Santo Entierro*), er en kongelig kortesje for Kristus. Sent fredag ettermiddag og utover kvelden passerte opptøget gjennom byen. Folket viste sin hengivenhet til rekonstruksjonen av en død Jesus lagt i en glasskiste. Cervantes og Crespo (1999) skriver at det tidligere bare var spanjoler kledd i elegante sorte antrekk som deltok under denne prosesjonen. De innfødte hadde som tradisjon å illustrere bibelhistorien, trinn for trinn. Alle som tilhørte de ulike boområdene i byen bidro med hvert sitt bibelske billedlerret (ibid.: 76). I dag kan alle delta i opptogene.

Nordamerikanske tilskuere utenfor *La Parroquia, el Viernes Santo*.
(Foto: Privat)

"Christus factus est" ("Kristus er født").
(Foto: Privat)

En annen religiøs feiring er *La Santa Cruz* (norsk overs. det Hellige Korset), et symbol for religiøs tro. Også i San Miguel vises det stor ærbødighet for korset blant de troende mexicanerne. Under kolonialiseringen av det amerikanske kontinentet, plasserte munkene og jesuittene korset illustrativt der de oppdaget nye områder. Da de grunnla byer, var det også vanlig å utnevne en religiøs helgen som beskytter. I San Miguel ble det naturlig nok Miguel Arcángel (Erkeengelen Mikael).

Tradisjonelle feiringer knyttet til *Santa Cruz* foregår i San Miguel blant annet i mai måned (Cervantes og Crespo, 1999: 83). Tidligere måtte de innfødte være til stede i kapellene under feiringen, men etter hvert ble det mer vanlig med private samlinger i hjemmene. Blomsterdekorerte altere med det hellige korset og seremonier med dans og musikk er kjennetegn på denne religiøse tradisjonen. Også i *Valle de Maíz*, et av de bevarte boområdene (*barrios*) i San Miguel, fremtrer *Santa Cruz* som et viktig symbol for beboerne. Leopoldo Estrada tilhører *Valle de Maíz*. Han ga et godt bilde på feiringen: "está en los almas y en el antepasado" ("befinner seg i sjelene og i fortiden").

2.5.2 Karneval og dans for de gale

Det som fasinere meg med mexicanske feiringer og markeringer er bruken av sterke farger, blomster og figurer. Naturlig nok bidrar disse til at folk retter mer oppmerksomhet mot det som foregår. I 2008 fikk jeg oppleve en av de lokale tradisjonene. Dette var rent tilfeldig, men

jeg husker dagen fremdeles svært godt, også fordi det ikke var mulig for kjæresten min og meg å krysse gaten til hotellet. Sidegatene var fulle av oppspilte tilskuere som så på paraden med folk i store kostymer og hoder laget av pappmasjé. Jeg har i ettertid blitt kjent med at disse kalles *mojigangas*.

Denne dagen, *La danza de locos* (norsk overs. De gales dans), feires til ære for fransiskaneren San Pascual Bailón. Cervantes og Crespo forklarer at dagen opprinnelig ble kalt *La danza de hortelanos* (norsk overs. Gartnerenes dans) (1999: 98). Opprinnelig var det ikke mulig for alle å delta, men folk samlet seg likevel for å se andre danse. Fordi det strømmet på med tilskuere, bestemte deltakerne seg for å kle seg ut som fugleskremsler og dermed ”skremme bort” det nysgjerrige folket. Det sies at de bar med seg trepinner som de brukte som pisker for å bane seg vei, samtidig som de hadde med seg grevlinger, ekorn og skunker i opptogene (ibid.). Det er kanskje med god grunn de ble kalt ”de gale”. På 1800-tallet begynte de å kle seg annerledes, med fargerike, posete kostymer og masker av tre eller papp. De hadde latt seg inspirere av maskeradene i hovedstaden i Det Nye Spania. Nå er det vanlig å se fremstillinger av kjente mexicanske personer i opptogene, som politikere, artister og krigshelter. Lokalbefolkningen, og de som tilhører gårder i utkantsområdene, deltar ivrig i musikkfesten. Cervantes og Crespo skriver at de også bærer med seg eldre bilder og malerier av ”los locos” og San Pascual (ibid.).

El Carnaval er også en svært livlig feiring i San Miguel. Dette er en markering av starten på fasten. En av de allmenne betegnelsene er *Mardi Gras* eller *Fat Tuesday*, som de sier i USA. Karnevalet i Brasil har som kjent en av de største markeringene. I San Miguel varer karnevalet fra søndag til tirsdag. Under andre del av feltarbeidet mitt, i februar 2012, observerte jeg hvordan folket markerte opptakten til fastetiden. Overalt i sentrum stod mexicanske selgere med store kurver fylt med blomster, fargerike hånddukker, papirklovner og andre dekorative gjenstander. I gatene var det flere som var utkledd, og særlig unge, i alt fra prinsesse- til dyrekostymer. Mange hadde plastikkposer fulle av knusbare papiregg fylt med konfetti som de kastet i hodene på hverandre. Cervantes og Crespo skriver at dette er en gammel tradisjon. Tidligere hadde noen av fargene på konfettipapiret betydning. Rosa for ”glede” og lilla for boten på fasten (1999: 54). Det var også vanlig at unge gutter og jenter brukte ”eggskallene” for å bestemme om de skulle bli et par eller ikke. Dersom jenta besvarte handlingen, betydde dette at hun ønsket å være sammen med han. De voksne deltok også i eggkampen i *El Jardín*, selv om det var ufrivillig i enkeltes tilfelle. Også jeg fikk et egg i hodet, men vi tok det alle med et smil. Også nordamerikanerne vandret på hovedplassen slik som de pleier å gjøre. De yngre nordamerikanerne gjorde seg bemerket søndag kveld utenfor

Harry's, en restaurant og bar som ligger i sentrum. ”Mardi Gras - Happy Hour 2X1”, stod det på ett av skiltene utenfor. Det var tydelig at også de feiret dagene, om enn på sin måte.

2.5.3 Internasjonale kulturarrangement

San Miguel har et bredt utvalg kulturarrangement, festivaler og *talleres* (norsk overs. verksted), som følge av turismen og den internasjonale atmosfæren. I mars 2011 annonserte lokalavisen *El Consejo/The advice* både for ”Cuba fest 2011”, filmfestivalen ”kinoki” og byens femte festival for barokkmusikk dette året.⁷ Den internasjonale jazzfestivalen som blir holdt vært år i San Miguel, er en kjent festival i México. Det er også kulturelle arrangement i byen i mindre skala, og flere er organisert av den nordamerikanske minoritetsgruppen. I kulturbilaget *Que pasa* i avisen *Atención San Miguel*, står det oppført en rekke kunstutstillinger, litteraturseminar, kurs eller andre typer møter.⁸ Det forgår blant annet intimkonserter med nordamerikanske sangere og musikere, og de arrangerer egne dansekurs og show. Basert på egne observasjoner er kulturtilbudet stort og variert. Det som derimot kan være et hinder for mange, er prisnivået.

KAPITTEL 3: Teoretisk perspektiv

Innledningsvis vil jeg si at jeg opplevde det å knytte teori opp mot empirisk materiale, og omvendt, som utfordrende. Tematikken i studien berører ulike fagdisipliner, og fordi omfanget på oppgaven begrenser seg har det dermed vært enda viktigere å være selektiv mht. teori. Hvilke teorier er så relevante for å underbygge hovedproblemet i oppgaven min; *hvordan* den nordamerikanske immigrasjonen har påvirket den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel?

Jeg vil først gjøre rede for noen sentrale trekk ved migrasjon og forflytningsmønstre, da dette er selve forskningsfeltet. I denne delen vil jeg vise til konkrete eksempler. Fordi perspektivet har vært majoritetsbefolkningens opplevelse av en minoritetsgruppe, har jeg videre valgt å ta utgangspunkt i teorier omkring kultur og identitet, fordi én av hypotesene mine bygger på påvirkning av gruppetilhørighet. Her har jeg blant annet brukt Thomas

⁷ *El Consejo: el periódico de la gente de San Miguel/The Advice: the newspaper for the people of San Miguel*, 1ª quincena de marzo 2011, Año 7, edición 154.

⁸ *Que pasa*, kulturbilag i *Atención San Miguel: Local News & Tourist Information*. Vol. XXXVII No.6, February 11-17, 2011.

Hylland Eriksen, Agnes Fife og Marianne Gullestad til å understøtte analysen. Samtidig har det vært hensiktsmessig å se disse teoriene i sammenheng med sosiale og økonomiske posisjoneringer i samfunnet (jf. hypotese 2, kapittel 1.1). Flere av informantene mine antyder at det eksisterer underliggende maktforhold mellom nordamerikanerne og den mexicanske lokalbefolkningen, og jeg har derfor valgt å trekke inn noe teori omkring makt, både mht. det økonomiske og det kulturelle.

3.1 Undersøkelsens forskningsfelt

På Utlendingsdirektoratets nettside defineres migrasjon som både frivillig og tvungen bevegelse, legale og illegale forflytninger.⁹ Den nordamerikanske innvandringen til San Miguel danner grunnlaget for undersøkelsen. Med utgangspunkt i de nordamerikanske bosettingene, skal jeg, som nevnt, se på interne forhold i samfunnet, fra den mexicanske lokalbefolkningens perspektiv.

3.1.1 Nord og sør for "Tortillamuren"¹⁰

Migrasjon er et gammelt fenomen. Selv om ikke México har vært et av de typiske innvandrerlandene, er andre steder i Latin-Amerika fremtredende i internasjonal migrasjonshistorie. Eduardo José Míguez (2003) skriver at fra og med siste halvdel av det 19. århundre fram til begynnelsen av det 20. århundre ble flere latinamerikanske regioner preget av store masser nye innflyttere, fortrinnsvis fra Europa, Asia og andre latinamerikanske land (Baily og Míguez, 2003). Spanjolene utgjorde da bare en liten andel av den totale massen, med tanke på deres tidligere rolle som koloniherrer. Den stadig økende immigrasjonen preget flere latinamerikanske samfunn. I Buenos Aires, Argentina, mellom 1880 og 1. verdenskrig, var omtrent halvparten av den totale befolkningen av utenlandsk opprinnelse (ibid.: 13). Argentina, sammen med USA, Canada og Australia, er kjent blant de store "klassiske" landene for tilflytninger, ofte av store immigrantgrupper. Stephen Castles og Mark J. Miller (2003) skriver at en ny internasjonal migrasjonsbølge vokste frem fra og med 1945. Da var det mange industrielle områder i Vest-Europa, Nord-Amerika og Australia som ble berørt av arbeidsimmigrering, påfulgt av permanente bosettinger. Omkring siste halvdel

⁹ <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Internasjonal-migrasjon/#fakta>

¹⁰ "Tortillamuren" referer til grensen mellom México og USA. Begrepet oppstod i den mexicanske filmen "El muro de la tortilla" fra 1982. I filmen blir mexicanerne "stekt" som tortillaer ved å ta seg over muren (Roth, 2012: 58).

av 1900-tallet var det også flere nordamerikanere som emigrerte fra USA til Latin-Amerika, som følge av ekspansjonen av den nordamerikanske kapitalismen. På bakgrunn av sterkere markedsøkonomi, større produksjon og distribusjon av varer, og flere investeringer på tvers av landegrensene, ble også USA og México tettere sammenvevd. Migrasjonen til México må også sees i sammenheng med landets økonomiske fremgang fra og med 1940 og frem til 70-tallet. Da var landet også inne i en relativt stabil sosiopolitisk periode. Dette skapte gode diplomatiske relasjoner mellom regjeringene i México og USA, noe som førte til at mange nordamerikanere valgte å reise til México. Mónica Palma (1999) skriver at México ble en populær destinasjon på bakgrunn av den geografiske plasseringen, men også på grunn av turistattraksjonene i landet. Selv om også latinamerikanere i eksil, spanjoler, tyskere og franskmenn utgjorde en stor prosentdel av Méxicos totale innvandrerantall i etterkrigstiden, viser en måling fra 1950 at den nordamerikanske gruppen utgjorde hele 46 prosent av utlendingene (ibid.: 72). Dette tallet fortsatte å stige frem til vårt århundre.

I 1947 ble det vedtatt en ny befolkningslov i México som blant annet innebar en ny immigrasjonspolitik der utlendingene i større grad skulle assimileres i den mexicanske kulturen: "México debía – se debía- realizar una política inmigratoria de puerta entrecerrada por medio de normas selectivas de carácter biológico, social, económico y cultural" (Palma, 2006, sitert i Chelius, 2008: 224). Verbet "å assimilere" er synonymt med "å sammensmelte".¹¹ Jeg kommer tilbake til begrepet i neste delkapittel. De mest privilegerte og ettertraktede innvandrerne i México var de som hadde økonomiske ressurser, slik som selvstendig næringsdrivende, fagfolk og pensjonister (Palma, 1999; Chelius, 2008). Jeg har vist i kapittel 2.4 at det er pensjonister fra USA som i dag utgjør den største av innvandrergruppene i San Miguel, selv om flere fremdeles er yrkesaktive; blant annet kunstnere og restaurantdrivere.

Den internasjonale migrasjonen kan sees i sammenheng med det vi i senere tid kjenner som *globalisering*. Globaliseringen innebærer blant annet internasjonalisering av kapital og utdanningssystem, statlige samarbeid og moderne kommunikasjonsteknologi. Frihandelsavtaler, eksempelvis NAFTA¹² som ble innført i 1994 mellom México, USA og Canada, er en del av globaliseringen. Parallelt med reisevirksomhet bidrar globaliseringsprosesser til å redusere avstanden mellom landegrensar. I dag er det svært vanlig blant unge å reise til utlandet i forbindelse med studier, både for kortere og lengre perioder, fordi det internasjonale utdanningssystemet tillater det. Som et nært eksempel har

¹¹ Store Norske Leksikon

¹² The North American Free Trade Agreement (NAFTA).

universitetene i Oslo og Bergen gjennom utvekslingsavtaler gitt meg muligheten til å ta deler av utdanningen min i México. Som jeg viste i kapittel 2.3.3 var det også studenter ved kunstakademiet i San Miguel som representerte de første nordamerikanske innbyggerne i byen.

Det finnes noen alminnelige antakelser i migrasjonsforskningen, som blir diskutert innen ulike disipliner som demografi, sosiologi, økonomi, historie og politikk (Castles og Miller, 2003). Dårlige levekår, vold, demografisk vekst og sterkt økonomisk og politisk press i hjemlandet er vanlige årsaker til at folk søker asyl eller oppholdstillatelse andre steder i verden. Samtidig vil jeg påpeke at også ”utrygghet” kan være motiv for enkelte. Disse årsakene gjelder som oftest forflytninger fra utviklingsland til vestlige eller nordlige land der levestandarden er høyere. Migrasjonsforskere skiller mellom ”push”faktorer og ”pull”faktorer (ibid.: 22). Årsakene jeg nevnte ovenfor er typiske ”push”faktorer. Vi kan se på disse som situasjoner eller tilstander i hjemlandet som fører til at en person enten bevisst velger å forlate området, eller må tvangsflytte.

”Pull”faktorer referer til attraktive forutsetninger i mottakerlandet, som etterspørsel etter arbeidskraft, økonomiske muligheter og politisk frihet. G.J. Borjas (1989) skriver at:” (...) individuals ’search’ for the country of residence that maximizes their well-being (...) (sitert i Castles og Miller, 2003: 23). Gode økonomiske vilkår er for folk flest en essensiell faktor for trivsel. Men årsaker til at en person velger å forlate hjemlandet til fordel for et annet sted, kan også skyldes sterkere personlige behov og interesser. Dette gjelder selvsagt både folk fra rike og fattigere land, fordi vi har alle *behov*, men personer fra industrielle land har ofte bedre økonomiske forutsetninger for å kunne bosette seg frivillig et annet sted. Eksempelvis har vi sett at gode klimaforhold og interesse for kunst og arkitektur, i tillegg til økonomiske fordeler, ligger til grunn for de nordamerikanske bosettingene i San Miguel. ”Pull”faktorene er tilsynelatende sterkere enn ”push”faktorene i deres tilfelle.

Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim skriver at det er viktige forskjeller mellom flyttestrømmer fra sør til nord og strømmingene fra rike til fattigere land, og at disse forskjellene kan tydeliggjøre et maktskille (2006: 29). Det økonomiske og sosiale skillet er for eksempel tydelig blant mange ikke-europeiske immigranter i Norge og oss nordmenn selv. Innvandrergруппene arbeider ofte i lavtlønnede yrker og utgjør en del av arbeiderklassen. Men hva så med den motsatte flyttestrømmen; fra industrielle land til fattigere land? Som et eksempel er det flere norske selskaper som investerer i Afrika, særlig innenfor petroleumssektoren. Selskapene sender sine norske ansatte til de afrikanske landene over lengre tid, der de danner små velstående ”foretningskolonier” som havner i kontrast med

omgivelsene og den afrikanske befolkningen. Selv om Afrika muligens bør åpne for eksterne ”markedskrefter”, er det også diskusjoner omkring norske og andre utenlandske interesser, om disse samsvarer med de afrikanske? Dette er selvsagt en omfattende debatt, men det viser hvordan utenlandske tilreisende (investorer) blir tilhørende eliten eller øvre middelklasse i mottakerlandet. Allerede her er vi inne på det som også er interessant med forskningsstedet og hovedproblemet i studien min; om det er slik at den nordamerikanske minoritetsgruppen påvirker den mexicanske majoriteten negativt på bakgrunn av sterke økonomiske og/eller sosiale midler? Fordi noen av informantene mine antydte en slik type skjev maktfordeling i San Miguel, vil jeg også behandle dette temaet i et senere delkapittel og i selve analysen.

3.1.2 Relasjoner og strukturer

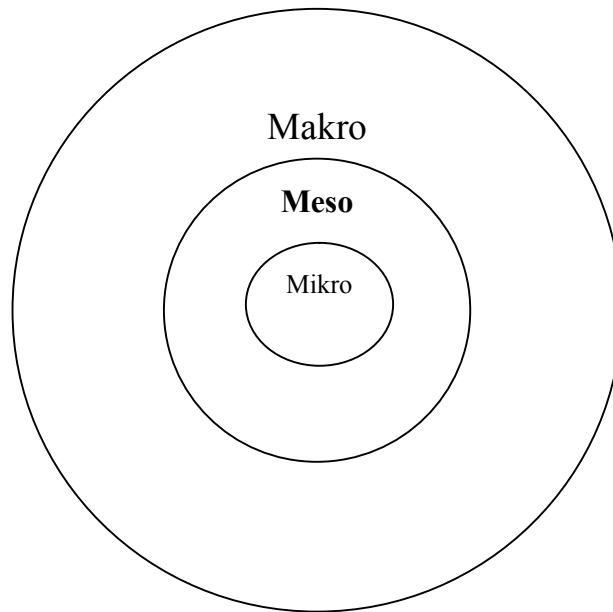
Migrasjonsforskere skiller mellom ulike typer relasjoner mellom majoritet og minoritet. Segregering, assimilasjon og integrering nevnes blant disse (Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim, 2006). Det som skiller de tre strategiene er graden av deltakelse i samfunnet. De to første typene for kontakt representerer to ekstreme motpoler, der minoriteten enten blir fysisk atskilt fra majoriteten eller der de to gruppene smeltes sammen. To klassiske eksempler på segregering er hvordan den jødiske befolkningen ble isolert fra de europeiske samfunnene av den tyske administrasjonen under 2.verdenskrig, og apartheid i Sør-Afrika fra og med siste halvdel av det 20.århundre. Når en minoritetsgruppe assimileres i et samfunn handler det derimot om en sammensmelting av kulturer (Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim, 2006: 79). I slike tilfeller kan de som tilhører minoriteten føle at de mister deler av sin identitet, på grunn av sterk kulturell påvirkning fra majoriteten og myndighetene i landet som setter premissene. Et nært eksempel er fornorskingspolitikken av minoritetsgrupper i Norge, blant annet samene og kvenene, som startet på slutten av 1800-tallet. Nå er det likevel slik at både samisk språk og identitet har oppnådd en grad av anerkjennelse av den norske majoriteten.

Integrering sees ofte som den mest optimale av de tre strategiene, og er et felles mål for mange av medlemmene i et flerkulturelt samfunn. Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim definerer integrasjon som: ”(...) deltakelse i samfunnets felles institusjoner, kombinert med opprettholdelse av gruppeidentitet og kulturelt særpreg” (2006: 79). Som assimilering er også integrering en motsats til segregering. Segregering blir en trussel mot den ideologiske målsettingen om et integrert fellesskap med likeverdige medlemmer, uttrykker Ingemar Emanuelsson (1995, i Haug 2002: 95). Han forklarer integrering som synonymt med utvikling, og mener utfordringene til medlemmene i et samfunn ligger i å skape endringer og

prosesser som kan føre til lik deltakelse for alle, dersom det lar seg gjøre (ibid.: 96). Disse endringene og/eller prosessene kan trolig knyttes til både økonomiske strukturer og sosiale miljø i samfunnet, elementer jeg vil berøre mht. oppgavens hovedproblem. Denne ideologien om utvikling kan vi sette opp mot assimilering, for hvor stopper grensen mellom integrering og sammensmelting? Ønsker vi en ”fruktsalat” eller en ”fruktkompott”, som Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim illustrerer forskjellen mellom de to strategiene? (2006: 264-265). Vil vi ha flerkulturelle samfunn der innvandrerne skal forkaste sin medbrakte kultur og ”prosesserer” (assimileres) inn i et lands kultur og verdier, eller ønsker vi at de ulike kulturelle bestanddelene skal holdes adskilt, men likevel ”svømme i samme sukkerlake” (integreres)? Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim betrakter ”fruktkompotten” som samfunnets tilsvaret til integreringsscenarioet, hvor staten insisterer på å forme innbyggerne i sitt eget bilde (ibid.: 265). Men er det bestandig slik at det er majoriteten som bestemmer minoritetsgruppers og enkeltindividers plass i samfunnet?

Mht. integrering problematiserer Emanuelsson en slik type plassering, og mener derimot at utviklingen er noe som skjer i fellesskap mellom gruppene (1995, i Haug 2002: 97). Videre argumenterer Emanuelsson for at integrering ikke nødvendigvis løser konflikter mellom to ulike kulturer i de tilfellene der majoriteten setter premissene. På en annen side kan integrering også skape splid på bakgrunn av en minoritetsgruppes *grad* av integrering. Hvor langt skal de gå i å la seg integrere før staten eller samfunnet eventuelt bryter inn? At innvandrere skal la seg integrere i et økonomisk henseende anses ikke som ideelt blant landsmenn (Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim, 2006: 81). Dersom gruppene har lik tilgang på arbeids- og boligmarkedet skaper dette større konkurranse innad i samfunnet, og kan dermed få negative følger for majoriteten. Dette skal jeg gå nærmere inn på i analysen, fordi det kom opp som et aktuelt tema for informantene i San Miguel.

Flere forskere mener migrasjon kan analyseres i et felt av mikro- og makrostrukturer, som deretter linkes sammen på et mesonivå. Disse systemene tilhører *Migration systems theory*, en tilnærming innenfor migrasjonsforskningen som i følge Castles og Miller kan bidra til en mer beskrivende tverrfaglig forståelse av flyttemønstre (2003: 27). Nedenfor har jeg laget en figur for å illustrere.

Nordamerikanerne i San Miguel utgjør en gruppe på mikronivå. Nils Olav Østrem (2006) skriver at mikronivået gjelder: "(...) dei konkrete, daglege settingane og dei lokale, nære arenaene som moglege utvandrarar ferdast i og på" (ibid.: 104). Slik som immigranter i andre samfunn, har nordamerikanerne i San Miguel dannet egne økonomiske og sosiale infrastrukturer, som en del av deres "colonial style of living". Disse er for eksempel restauranter, eiendomsfirma og organisasjoner, og utgjør strukturer på mesonivå. Makrostrukturer refererer til institusjonelle faktorer i større skala. Disse kan være knyttet til verdensøkonomi, statlige relasjoner og lover og strukturer i utsenderland og mottakerland. Med andre ord vil regler og tilrettelegginger fra de lokale myndighetene i San Miguel delvis styre den nordamerikanske minoritetsgruppens strukturer. Som et annet nærliggende eksempel på makrostrukturer som legger føringer innad: Lisa Roth (2012) skriver i en artikkel at forholdet mellom México og USA alltid har vært basert på en økonomisk samhandling (ibid.: 60). Slik som vist i kapittel 2.3.2 måtte México gi i fra seg store landområder etter krigen mot USA (1846-1848). Dette førte naturlig nok til at flere mexicanere ble boende i de regionene som tidligere hadde tilhørt dem. Siden den gang har México tilført arbeidskraft til USA. Særlig etter 1.verdenskrig var det behov for jordbruksarbeidere i USA, og et stort antall mexicanere flyttet dermed over grensen. Etter 2.verdenskrig ble også "Braceros-avtalen" innført. Denne avtalen skulle i større grad regulere de enorme mexicanske immigrasjonsstrømmene, men i 1964 ble den brutt på grunn av uenigheter mellom den nordamerikanske administrasjonen og den mexicanske regjeringen. I følge Roth skyldtes opphevelsen misnøye blant mexicanere som mente de ble sterkt utnyttet av rike jordbrukseiere (ibid.: 60). Avtalen virket dermed imot sin hensikt. I årene som fulgte etter

”Braceros”-programmet forsvant, startet de ulovlige innvandringene fra México til USA. På 70-og 80-tallet var det generelt mange latinamerikanere som flyktet til USA som følge av brutale militærdiktaturer og politisk misnøye. Også av økonomiske årsaker og befolkningsvekst i de latinamerikanske landene har migrasjonsstrømmen herfra til nord, helt frem til i dag, vært vanskelig å kontrollere. Dette gjelder særlig tilflytterne fra nabolandet. México er fremdeles avhengig av USA da pengeoverføring (*remesas*) fra mexicanere derfra utgjør den tredje største inntekten til landet (ibid.: 60). Samtidig er USA Méxicos viktigste handelspartner. Hele 80 % av landets eksport går til naboene i nord (Knutsen, i LAG, 2010: 244).

Perspektivet i denne studien er mexicanerne, men opplysningene gitt ovenfor mener jeg er sentrale for å belyse forholdet mellom de to folkegruppene i San Miguel. Som jeg har vist er det flere faktorer som peker på at México og USA står i et gjensidig avhengighetsforhold til hverandre. Dette kan ha påvirket mexicanernes syn på ”stormakten” USA og deres opplevelse av de nordamerikanske tilflytterne.

3.2 Kultur og identitet

Castles og Miller skriver at:”Migration can change demographic, economic and social structures, and bring a new cultural diversity, which often brings into question national identity” (2003: 3). Vi ser her at det eksisterer paralleller mellom migrasjon og kultur og identitet. ”Who needs identity”, skriver Stuart Hall (1996) innledningsvis i *Questions of cultural identity* (Hall og du Gay, 1996). Identiteten forteller oss og omverdenen noe om *hvem vi er*. Identitetsforståelse kan knyttes til de ”indre” følelsene hos et menneske *samtidig* som spørsmål om identitet er rettet mot kulturelle og sosiale faktorer, som en meningsproduksjon vi skaper i felleskap med andre. Delkapitlene 3.2.1 – 3.2.4 vil knytte teori om kultur og identitet til oppgavens hovedproblem.

3.2.1 Kultiveringsprosesser

Thomas Hylland Eriksen (1996) skriver at ordet kultur stammer fra *colere* [*cultura*] (lat.), som betyr ”å dyrke” eller ”å kultivere” (Brinkmann og Hylland Eriksen, 1996: 9). Selv om den etymologiske betydningen av ordet ikke nødvendigvis representerer det vi kjenner som kultur, kan begrepet være et billedlig uttrykk for en slags ”verdensmark” som dyrkes av dens medlemmer. Med andre ord er kultur skapt av mennesker, eller den kan forklares som: ”(...)

menneskets grunnlag for forståelse av sin verden” (Wuthrow et al. 1984, sitert i Fife, 2002: 27). Som vi skal se i kapittel 3.2.2 er derfor kulturen sentral for identitetsdannelsen. Begrepet kan ofte oppfattes som ladet; vi snakker om å være *kultiverte*, i den forstand at begrepet står i forhold til en grad av utvikling. Det kan også ha dobbel betydning; å dyrke frem noe, som en utviklingsprosess, eller å dyrke det bestående, for eksempel tradisjoner. Kultur er altså et komplekst begrep som kan brukes i flere sammenhenger, og det finnes mange kulturelle faktorer som kan belyse forskjellene mellom menneskegrupper.

Hylland Eriksen siterer den engelske antropologen Edward Tylor (1871) og hans definisjon: ”Kultur er den komplekse helhet som består av kunnskaper, trosformer, kunst, moral, jus og skikker, foruten alle de øvrige ferdigheter og vaner et menneske har tilegnet seg som medlem av et samfunn” (Brinkmann og Hylland Eriksen, 1996:10). Dette er en av de tidligere oppfattelsene av kultur. Disse har i ettertid blitt forlatt av flere sosialantropologer, fordi de støtter seg mer mot en forklaring på kultur som meningsproduksjon. Likevel mener jeg at Tylors definisjon er beskrivende, og som Hylland Eriksen påpeker, også fremdeles *nyttig* (ibid.). Teori omkring kultur er knyttet til ulike disipliner. Agnes Fife (2002) nevner antropologi, sosiologi, etnologi, psykologi og musikk – og litteraturvitenskap blant disse (ibid.: 27). Dermed kan for eksempel forestillinger om den mexicanske kulturen representere alt fra verdier og regler innenfor et narkotikakartell til tradisjonell mariachi-musikk. Felipe Avila Marcué (2008) forklarer at slike kultiveringsprosesser, som verdiskapning og tanke – og handlingsmønstre, foregår innad i en gruppe, en organisasjon eller i et nasjonalt eller regionalt samfunn. Kultur bidrar dermed til en eliminering av individuelle forskjeller mellom personer (ibid.: 20). Men jeg vil påpeke at det naturlig nok finnes ulikheter mellom individer også i én og samme gruppe. Jeg kommer tilbake til dette i kapittel 3.2.3.

Hvordan vi oppfatter vår egen verden handler om identitetsforståelse. Om kulturen og dens bestanddeler er medfødt eller tillært har også lenge vært et tema som har opptatt blant annet samfunnsvitere. Tilsynelatende er det stor enighet blant forskere om at kulturen er noe mennesker tillærer seg, mens det som er medfødt er knyttet til naturlige og biologiske fenomener (Brinkmann og Hylland Eriksen, 1996:11). Eksempelvis representerer taco og enchiladas mexicansk matkultur, mens behovet for å spise er naturlig beslektet og dermed også medfødt. Som følge av modernisering og globalisering er kulturen i en stadig endringsprosess. Når mennesker knytter kontakt på tvers av landegrensene oppstår det en naturlig kulturell utveksling. Da er det heller ikke bare kulturelle likheter som fremtrer, men også kulturelle, sosiale og økonomiske forskjeller, og dermed blir det fremmede tydeligere. Dette skaper ofte negative generaliserende oppfatninger om ”de andre”.

Ofte ser vi at også en gruppes egenskaper og oppførsel determineres til gruppens biologiske opphav, og ikke dens kultur. Det er for eksempel flere som har dannet seg en oppfatning av at mexicanerne er notorisk upresise og at forsinkelser i hverdagen ofte forekommer ("¡Mañana, mañana!"). Det finnes raffinerte teorier som sådan analyser tidsmønstre. Helen Deresky (2000) skriver at latinamerikanere, slik som arabere, tilhører et *polykronsk* tidssystem. Dette innebærer en evne til å holde bredt fokus og gjøre flere ting på én gang, selv om personer som tilhører dette systemet også lar seg lettere distrahere. Men enkeltes oppfatninger om at mexicanere er et "tregt folkeslag" skyldes på ingen måte deres biologiske opphav. Det kommer derimot av uskrevne regler innad i gruppen. Og ingen kan heller påstå at ALLE mexicanere er notorisk upresise. Jeg erfarte selv dette med tid da jeg bodde i México. Da jeg var utvekslingsstudent ved universitetet i Guanajuato opplevde jeg at enkelte lærere kom sent til forelesningene, noe som var uvant for meg. Under praksisarbeidet hos Det Norske Veritas i Mexico by var det noe strengere mht. arbeidstid og punktlighet, men også der opplevde jeg å være en av de første på jobb om morgenen. Men jeg ble også mer fleksibel med hensyn til tid, fordi omgivelsene på sett og vis aksepterte det. På grunn av denne fleksibiliteten førte dette også til at holdningen min til tid generelt endret seg. Dette beviser det faktum at flere av egenskapene hos en menneskegruppe er kulturelt relatert, og at personer som nødvendigvis ikke tilhører den samme folkegruppen kan adoptere like mønstre. Kulturen kan enkelt forklart overføres. Motstykket er å forstå det som medfødte egenskaper, og en slik "rasistisk" tankegang argumenterer mot det tillærte som forklaringsgrunnlag (Brinkmann og Hylland Eriksen, 1996).

Hvordan skal vi så forstå begrepene *rase* og *etnisitet*? Gudykunst og Kim (1997) definerer rase som: "(...) en gruppe mennesker som biologisk sett er lik hverandre" (sitert i Fife, 2002: 90). Når jeg tenker på en persons "rase" er det også en gruppes fysiske kjennetegn som automatisk trer frem. Dermed oppfatter jeg "rase" som noe medfødt. Fife (2002) forklarer at "rase" er et *kulturelt* begrep som mennesker bruker for å sortere levende vesener og menneskegrupper, på samme vis som kulturelle faktorer skaper etnisitet. Etnisitet kan forklares som *opplevde kulturforskjeller* som trekkes inn i en samhandling mellom to eller flere folkegrupper (Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim, 2006: 52) Dette belyser også det problematiske ved begrepet. Det er "de andre" som klassifiserer og kategoriserer menneskenes etniske tilhørighet, ikke enkeltindividet (Fife, 2002: 79). Når vi møtes setter vi kulturelle merkelapper på hverandre, for eksempel mht. "rase", språk og religion. På denne måten vil vi både *skape* og *oppretholde* etniske grenser, for eksempel i en majoritets-/minoritetssituasjon, der begge parter er delaktige. Den etniske grensen består i å danne en

gruppefølelse innad og utelukkelse utad (Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim, 2006: 52). Disse prosessene fører til at etniske grupper "tilskriver" hverandre en identitet der de ofte vektlegger de negative egenskapene. Dette kan sees i sammenheng med stereotypisering og polariseringsstrategier, noe jeg kommer tilbake til i kapittel 3.2.3. Mange mexicanere, og latinamerikanere generelt, bruker "rase" (*raza*) naturlig i dagligtalen. Likevel mener jeg det er uhensiktsmessig å operere med begrepet, fordi det så lett relateres til rasisme. Dermed vil jeg bruke andre betegnelser i oppgaven, som for eksempel (folke-)gruppe. Mexicanerne og nordamerikanerne i San Miguel tilhører to ulike grupper, i den forstand at den ene gruppen er tilflyttere, men det er de to folkegruppene selv som evt. generaliserer og definerer hverandre som to ulike etniske grupper.

3.2.2 Individet og "vi"-et

Som jeg påpekte innledningsvis i dette delkapitlet kan ikke begrepene kultur og identitet forstås uavhengig av hverandre. Fife definerer kulturell identifikasjon som individets samspill med omgivelsene og hvordan vi mennesker opprettholder vårt selvbylde ved å anta en gruppetilhørighet og lære dens ytringsformer (2002: 130). Det er ofte subjektive oppfattelser og verdier som skaper en identitetsfølelse, men selvbildet sees ofte i sammenheng med en felles sosial identitet som oppstår innad i en gruppe. Slik som kulturen, er ikke identitet noe vi får. Den kan derimot oppfattes som "egenskaper" som stadig må skapes, gjenskapes og videreutvikles (ibid.: 131-132).

Stuart Hall (1996) skiller mellom to modeller innenfor identitetsproduksjon. Den ene modellen støtter Fifes beskrivelse av identitet som en egenskap som endres i løpet av tiden. Tilnærmingsvis skriver Hall at: "Identities are always relational and incomplete, in process" (Hall og du Gay, 1996: 89). Den andre modellen tar utgangspunkt i at identitetens "autentiske" og "originale" innhold er basert på felles bakgrunn og delte erfaringer. Det er vel kanskje rett å si at begge modellene kan brukes innenfor identitetsforskning. Selv om identitet er i endring bygger den også på historiske erfaringer og hendelser. De bygger hverandre gjensidig, men røtter og tradisjoner kan for enkelte kanskje i større grad bidra til å *stabilisere* identiteten? Mexicanere oppfattes som nasjonalistiske. Dette er et inntrykk jeg også selv sitter igjen med etter nærmere seks år i México, ikke minst fordi jeg selv har bodd i en by hvor den mexicanske "ektheten" trer frem, slik som i San Miguel.

Nasjonalisme knyttes ofte til en politisk ideologi om sterke statlige og kulturelle grenser, som på én side skaper fellesskap, men splittelse på en annen (Hylland Eriksen og

Arntsen Sørheim, 2006). Generelt innebærer nasjonalismen en sterk tilknytning til eget land; nasjonens tradisjoner og hverdagslige uttrykk som har oppstått gjennom historien. I det nasjonale fellesskapet er for eksempel mexicanerne stolte av sine precolumbianske røtter og deres historie om landets uavhengighet fra Spania. San Miguel virker å være et sted hvor nasjonalismen vibrerer ekstra sterkt. México og mexicanere representerer, i følge Geert Hofstedes klassifikasjoner, en kollektivistisk kultur, en såkalt ”vi”-identitet (Gudykunst og Kim, 1997, i Fife, 2002: 65). Et hovedtrekk ved kollektivistiske kulturer er gruppeinnpass og relasjonsskapning. Dermed dannes selvbildet, identiteten, ut i fra gjensidig tilhørighet. ”En for alle - alle for en”. Den kollektivistiske ideologien fremtrer selvsagt også i andre kulturer, men noen, for eksempel Norge, USA og Canada, regnes for å være mer individualistiske (ibid.). Der kollektivismen er mer synlig vil det trolig være et større avhengighetsforhold innad i gruppen. Dette fører også til en sosial atferd som i større grad støtter seg mot felles normer, forpliktelser og plikter (Miller, 1994, i Fife, 2002: 63). Vi nordmenn og nordamerikanere tar for eksempel flere ”individuelle” valg enn hva en mexicaner kanskje ville gjort. I México blir beslutninger i forbindelse med jobb, studier og bosted ofte tatt i fellesskap med familien. Mexicanere tenker i større grad på hva som er best for ”oss”, mens vi ofte handler og rettferdiggjør våre valg ut i fra hva som er best for ”meg”. Dette må også sees i sammenheng med økonomiske forutsetninger, sosiale goder og annen tilrettelegging i samfunnet. Vi har ofte større valgmuligheter enn hva mange mexicanere har, fordi vi har et ”sikkerhetsnett” i form av blant annet offentlige støtteordninger, og rettigheter i arbeidslivet. Flere av mine mexicanske venner opplever oss nordmenn som svært privilegerte, bare mht. utdanningssystemet og ordninger via Lånekassen.

Det kollektivistiske handlingsmønsteret i México kan muligens bli enda mer synlig i en situasjon der befolkningen lever tett sammen med én eller flere ulike folkegrupper, slik som i San Miguel.

3.2.3 Polariseringspill

Som jeg var inne på i kapittel 3.2.1 kategoriserer vi den sosiale omverdenen og definerer deretter vår egen identitet ut i fra både likheter og forskjeller på tvers av kulturer. Dette utdyper sosialantropologen Marianne Gullestad i *Det norske sett med nye øyne* (2002). Her retter hun fokus mot den norske majoriteten og våre tankemønstre og handlinger omkring innvandrere. Samtidig har hun forsket på hvordan nordmenn, og mennesker generelt, reflekterer over egne verdier og sin identitet. Gullestad skriver at: ”den enkelte skaper sitt

unike selvbilde ved å kombinere identiteter og symbolske former fra mange ulike sammenhenger” (2002: 71). Med dette mener hun at identitetsskaping skjer når vi først etablerer likhet innad en sosial gruppe. Dette kan dreie seg om alt fra like synspunkt til like fysiske trekk. Men på bakgrunn av likhetsforestillingene oppdager vi også individuelle forskjeller. Og det er disse ulikhetene som gjør oss ”unike” som personer (ibid.). I sitatet ovenfor forklarer Gullestad at selvskaping handler om ”å kombinere identiteter”. Dersom omfanget blir stort kan det på én side være positivt for en person som ønsker større ”kulturell frihet”. Men på en annen side kan et mangfoldig selvbilde skape identitetskonflikt, eksempelvis i tilfeller der hvor nasjonal identitet ”konkurrerer” med andre identiteter (ibid.:71). Dette mener jeg er aktuelt i flerkulturelle samfunn, enten perspektivet er rettet mot majoriteten eller minoritetsgruppene.

Media bidrar i stor grad til å forsterke ulikhetene blant folk. Stereotyper¹³ oppstår ofte som et resultat av nyhetsbildets fremstillinger av menneskegrupper. Det er ofte vi tenker på stereotyper som negative forestillinger. Til tross for at det ofte er slik, er de uunngåelige og nærmest nødvendige for å danne oss et bilde av fremmede kulturer. Anne Karin Sæther (2007) skriver i sin hovedoppgave, ”Rapporter fra bakgården”, at stereotyper, ”The Good and The Bad”, kan sees i samhandling med polariseringsstrategier. I alminnelig språkbruk defineres polarisering som: ”(...) en skjerping av standpunkter, slik at to klart motstridende, ofte ekstreme oppfatninger får økt tyngde”.¹⁴ Polariseringsstrategier handler deretter om å fremme egne gode egenskaper på bakgrunn av ”de andres” dårlige egenskaper. Egeninteressene blir svært viktige. Et nært klassisk eksempel på en slik type strategi er hvordan Norge og Sverige fikk offisielt uavhengige språk etter unionsoppløsningen i 1905, som en måte å fremme ”sitt eget” og samtidig opprettholde den etniske grensen. Charles Ramírez Berg (2002) mener at negative diskurser om latinamerikanere hovedsakelig skyldes USAs interesser (i Sæther, 2007: 24). Det Ramírez Berg forsøker å si, er at nordamerikanske medieaktører har stor makt over utvelgelsen og presentasjonen av nyheter fra Latin-Amerika, som påvirker medier i andre land og også enkeltindividets oppfattelse av latinamerikanske folkegrupper. På en annen side fremstiller også latinamerikanere nordamerikanere på negativt vis. ”Gringo” er ikke bare et allment kallenavn for nordamerikaner. Mexicanere og andre latinamerikanere bruker ofte uttrykket på en nedsettende måte. Og ofte legger de til ”pinche” foran, et slangord som på norsk tilsvarer ”jævla” eller ”faens”. Forestillinger om andre, og

¹³ Uttrykket *stereotyp* ble først brukt av Walter Lippman, en amerikansk journalist som i 1922 skrev boken ”Public Opinion”. Der definerte han stereotyper som ”pictures in our heads” (Fife, 2002: 87).

¹⁴ Store Norske Leksikon

refleksjon av selvet, oppstår i personlige møter med andre kulturer. Slike møter kan foregå i eget hjemland eller andre steder i verden. Basert på egen erfaring er det nettopp gjennom lengre utenlandsopphold, men også gjennom debattene om ”våre nye landsmenn” her hjemme, at jeg selv har reflektert over hva det vil si å være norsk. Hva forteller jeg om det norske? Sæther skriver illustrativt at: ”Ved å vise til hva du *ikke* er, viser du hva du er” (2007: 24). Det vi selv har lært og erfart i vår egen kulturelle kontekst kan skape problemer i en flerkulturell situasjon, slik som i San Miguel. Partene deltar i et polariseringsspill der identitetene blir satt på prøve. Diskriminering og fordommer oppstår ofte som en konsekvens av samvær med andre folkegrupper. Jeg tror det er svært vanlig å være skeptisk til det som er ”ukjent” eller ”annerledes”. Fife skriver at vårt menneskesyn er preget av hva *vi selv er* og hvordan *vi selv ser ut* (2002: 90). Dermed kan det oppstå negative reaksjoner mot personer som fysisk skiller seg ut eller som har annen oppførsel enn ens egen.

Gordon Allport mener at fordommer kan bli redusert gjennom lik statuskontakt mellom majoritets- og minoritetsgrupper på jakt etter felles mål (i Fife, 2002: 129). Men fordi vi mennesker sosialt sett er programmerte til å foretrekke vår egen gruppe fremfor andre grupper er det ofte vanskelig å skape dialog og tverrkulturelle relasjoner. Særlig gjelder dette i tilfeller der det oppstår tydelige statusskiller.

3.2.4 Kulturimperialisme

I verdenssammenheng har mange kulturer latt seg påvirke av andre, frivillig eller ufrivillig. ”Amerikaniseringen” er et godt eksempel på kulturinnflytelse som har spredt seg verden over, et fenomen som heller ikke kan utelates med hensyn til situasjonen i San Miguel. Hans Erik Næss skriver i en artikkel at det imperialistiske ”McDonald’s-USA” har en sentral rolle innen kulturelle globaliseringsprosesser (2005: 115). Slike standardkolleksjoner av amerikansk populærkultur er et godt eksempel på kulturimperialisme, en kritikk som oppstod på 60-tallet mot vestlig kulturell overkjøring av ikke-vestlige land, ofte knyttet til økonomiske, politiske eller militære interesser (Sæther, 2007). Herbert Schiller beskriver kulturimperialisme som: ” (...) summen av den prosessen der et samfunn er brakt inn i det moderne verdenssystemet og hvordan dette samfunnets dominerende sjikt er tiltrukket, presset, tvunget, og til tider bestukket for å skape samfunnsmessige institusjoner som korresponderer med (...) det dominerende systemsentrumets verdier og strukturer” (sitert i Næss, 2005: 119). Om vi betrakter USA som systemsentrum, vil ofte verdier som frihet, individualisme, materialisme og suksess være representert (Marcué, 2008: 50; Fife, 2002: 60). Utover de overnevnte

karakteristikkene anses nordamerikansk kultur for å være ”kommersiell” og ”overfladisk”. Populærkulturen har også gjort seg synlig i verdenssamfunnet på flere områder, blant annet innenfor musikk, film og mote. Samtidig er det mange som lar seg influere av nordamerikanske feiringer, eksempelvis Halloween. ”Amerikaniseringen” av språket er også en viktig påvirkning.

I senere tid har det likevel vokst frem argumenter mot Vesten som enerådende aktør for kulturpåvirkning. Den endimensjonale forestillingen om USA som global kulturdriver og sabotør av ”autentiske” høykulturer har blitt kritisert. Næss gjør oss oppmerksomme på at det typiske amerikanske, historisk sett, er et resultat av et globalt sammensurium av kulturkryssninger, og at amerikansk ”Disney”-kultur er en myte (2005: 118). Argumentasjonen bygger videre på oppfatninger om nordamerikanere som resirkuleringsaktører for globale kulturelle produkt, fordi USA er en nasjon med et stort antall immigranter. De bruker elementer fra andres kulturer, som ”resirkuleres” og deretter sendes ut på nytt. Dette bidrar muligens til et større globalt fellesskap basert på færre forskjeller, men det kan også svekke andre folkegruppers tilhørighet og oppfattelse av sin egen kultur. Kan det hende at nordamerikanernes ”mangel” på egen kultur også blir synlig i San Miguel?

Medias rolle mht. polariseringsstrategier ble nevnt i kapittel 3.2.3. Sæther skriver at kulturimperialismen også styres av media, men at de globale informasjonsstrømmene ikke nødvendigvis bare går i én retning (2007: 16-18). Sæther argumenterer i sin hovedoppgave for at store deler av mediasamfunnet i Latin-Amerika, og i verden generelt, styres av nordamerikanske aktører. Men selv om nordamerikanske selskaper er fremtredende i nyhetsdekninger, bidrar for eksempel latinamerikanske land også stadig mer til underholdningsbransjen. De siste tiårene har særlig mexicanske og brasilianske såpeoperaer, *telenovelas*, gjort seg populære på europeiske kanaler og spanskspråklige kanaler i USA. Så mht. til problemstillingen i oppgaven er det tydelig at kulturell påvirkning også kan gå begge veier, selv om den ser ut til å være sterkere fra nord/vest til sør.

Tilbake til migrasjon skriver Hylland Eriksen at innvandring fører til en naturlig økning av mangfoldet i et samfunn, som deretter skaper kulturell variasjon (Brinkmann og Hylland Eriksen, 1996: 17). Jeg skrev i kapittel 3.2.2 at México er et land der nasjonalismen står sterkt. Utover nasjonalstoltheten er mexicanere flest dypt forankret i religion, familie og andre personlige relasjoner (Marcué, 2008: 272). Disse verdiene gjenspeiles i hverdagslige tradisjoner, feiringer og markeringer. Som nevnt tidligere, i kapittel 2, har San Miguel et variert kulturtilbud, i form av kunst og underholdning. Dette er også et resultat av turismen og tilflytningene i byen. Men føler den mexicanske befolkningen et kulturelt press eller tvang

utenfra, slik som beskrevet av Schiller, som fører til at deres "ekte" kultur blir truet? Disse spørsmålene utgjør noe av kjernen i oppgaven. Som kritikk mot kulturimperialistene mener James Curran (2002) at mennesker i de sørlige landene ikke bør undervurderes med hensyn til å være kritiske eller å kunne tolke informasjon basert på egne erfaringer (i Sæther, 2007: 17). I undersøkelsen vil respondentenes evne til å reflektere kritisk tre frem, i samhandling med de emosjonelle uttrykkene.

3.3 Minoriteten i maktposisjon

I kapittel 3.1.1 nevnte jeg hvordan grupper fra vestlige land kan bidra til skjev maktfordeling i forflytningssituasjoner. Der ble nordmenn tatt frem som eksempel. Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim skriver at det er den norske, eller vestlige kulturen som ofte definerer regler og setter premisser når vi er i kontakt med andre grupper (2006: 29). Dette er uavhengig om vi befinner oss i en majoritets - eller minoritetsposisjon. Vi *kan* fremstå som "autoritære" overfor innvandrere i vårt eget land, samtidig som vi *kan* ha problemer med å forholde oss til en annen kulturs normer og skikker når vi er i utlandet. Når en minoritetsgruppe blir fremtredende og får innflytelse i et samfunn vil det kanskje påvirke identitetsforståelsen hos majoriteten, og deres gruppetilhørighet. For å vise tilbake til hypotesene mine, er det mulig nordamerikanerne opptrer som premissleverandører både innenfor kulturelle, sosiale og økonomiske strukturer i samfunnet (jf. kapittel 1.1). Noen av informantene mine uttrykte at det eksisterer en skjev maktfordeling i San Miguel, mellom de som utgjør den mexicanske lokalbefolkningen og de nordamerikanske innbyggerne. Selv om klassebegrepet i seg selv kan problematiseres, synes jeg det er av interesse å spørre om flyttestrømmen har ført til tydeligere klasseskiller i samfunnet. Jeg vil utdype dette noe i analysen. Selv om jeg har valgt å bruke noe teori om makt i oppgaven, vil jeg understreke at dette er i begrenset omfang, fordi makt er et svært omfattende tema.

Hvordan skal makt defineres, og *kan* det defineres? Jeg skal forholde meg til to teoretikere og deres maktdefinisjoner. Den tyske sosiologen Max Weber definerer makt som: "(...) et eller flere menneskers sjanse til å sette gjennom sin egen vilje i det sosiale samkvem, og det selv om andre deltakere i det kollektive liv skulle gjøre motstand" (Weber, 2000: 53). Ut i fra Webers beskrivelse kan man si at makt handler om menneskelige relasjoner, der noen grupper eller individer har større innflytelse enn andre, og at de som utøver makten er i en overlegen posisjon i forhold til den eller de som blir påvirket. I *Hva er makt* skriver Fredrik Engelstad (2005) at Weber blant annet lot seg inspirere av Friedrich Nietzsches idé om

grupper ”vilje til makt” (ibid.: 16). Weber mener at mennesker får makt til å tvinge gjennom sin vilje blant annet i kraft av midler de har til rådighet. Aktørens midler, enten i form av for eksempel materielle goder eller fysisk styrke, regnes i følge Engelstad (1999) som ett av Webers fire saksforhold i hans handlingsorienterte modell (Engelstad (red.), 1999: 20). Denne modellen, også kjent som Webers *idealtyper* for sosial handling og utøvelse av makt, kan beskrives på følgende måte: 1. Aktører har oppfatninger om hvordan verden *er* og hvordan den *kunne ha vært*, 2. Aktører har langsiktige verdier og mål for hvordan verden *kan bli*, 3. Aktører har ressurser til rådighet (for å kunne oppnå makt), 4. Aktører opptrer i et handlingsfelt der det foreligger et sett av alternative handlingsmuligheter og et sett av begrensninger på mulige handlinger (ibid.). Selv om dette er en forenklet beskrivelse av maktutøvelse, er makt et komplekst fenomen.

Weber behandler mangfoldigheten i makt også ved å skille mellom tre strukturer (*herredømmer*); det legale, det tradisjonelle og det karismatiske (Neumann (red.), 2000: 9-10). Selv forklarer Weber at disse er tre former for ”indre rettferdiggjørelse”, eller legitimitetsgrunner for et herskeforhold (Weber, 2000: 5). Enkelt forklart handler det om at aktørene må gjøre makten legitim for å oppnå aksept blant de involverte gruppemedlemmene. Det legale herredømme forklarer Weber som et herskeforhold i kraft av lover og bestemte regler for hvem som skal befale og i hvilken utstrekning vedkommende skal adlydes (ibid.: 91-92). Den reneste typen for legalt herredømme, altså maktapparatet, er byråkratiet. Det tradisjonelle herredømmet baserer seg på tradisjon og eldre verdier og livsmønstre, som for eksempel den patriarkalske ideologien der mannen eller ”herren” er samfunnets overhode. Weber skriver at: (...) ”Herren” er typen på den som befaler, forvaltningsstaben er ”tjenere”, og de som adlyder er ”undersåtter” (2000: 94). Det handler dermed om et tradisjonelt autoritetsforhold som ikke nødvendigvis er like enkelt å rettferdiggjøre i det moderne samfunn. Den siste strukturen, det karismatiske herredømmet, bygger rundt hengivelse til en person med spesielle egenskaper. Weber nevner magiske evner, heltedåder og veltalenhet blant disse, men det kan også være noe så enkelt som en artist som tiltrekker seg engasjerte fans, som et mer moderne eksempel.

Den franske postmodernisten Michel Foucault utfyller på mange vis Webers teorier omkring makt, samtidig som han problematiserer dem. I motsetning til Weber oppfatter Foucault makt som noe mer ”skjult”, men som likevel er overalt i samfunnet. Makt er: ”(...) en måte som visse handlinger påvirker andre handlinger på” (siteret i Engelstad (red.), 1999: 17). Den er ikke så åpenbar som hos Weber. Det er ikke et tydelig skille mellom ”dominerende” og ”dominert”. Engelstad skriver at Foucault var opptatt av at makt ikke skal

oppfattes som enhetlige maktforhold, der for eksempel Staten eller kongen står i sentrum. ”Vi må kappe hodet av kongen”, var et uttrykk han brukte (2005: 14). De som utøver makten vil i større grad oppleve at personer eller grupper bryter med maktmønsteret.

Makt skjer i store kontekster, men også innad i mindre grupper eller mellom enkeltindivider. Jeg skal se på makt i forhold til en minoritetsgruppes innflytelse i et lite mexicansk samfunn. Påvirker nordamerikanerne i San Miguel lokalbefolkningens hverdagslige handlinger? Selv om min studie er på mikronivå, må spørsmål om maktforskjeller i San Miguel sees i større sammenheng. Det er viktig å ha i tankene at nordamerikanerne ikke bare representerer en stor minoritetsgruppe i San Miguel, men de er også en nærliggende stor *majoritet*, som også kan virke truende mot den mexicanske befolkningen. Det er mulig Méxicos avhengighetsforhold til USA også gjenspeiles i San Miguel. Men kan det tenkes at USAs autoritære rolle på globalt nivå kan bli for generaliserende og også misvisende i min studie? Jeg skal derfor være forsiktig med å referere til maktutøvelse som en bevisst handling. Selv om noen teoretikere mener makthaveres handlinger som oftest er rettet mot et ønsket resultat, kan motivene også være ubevisste for aktørene. Denne tankegangen legger til grunn for det teoretikere kaller *strukturell makt* eller *objektiv strategi* (Engelstad (red.), 1999: 19, 34-37). Makten er til stede, men det er uklart hvem som utøver den. I slike tilfeller er det ikke uvanlig at grupper tilskrives maktutøvelse. Samhandling mellom flere personer kan i større grad enn enkeltindivider frembringe resultater. Engelstad skriver at virkninger i samfunnet kan: ”(...) bidra til å opprettholde og styrke en gruppes stilling, selv om det ikke var tilsiktet” (1999: 36). Typiske resultat av maktutøvelse er at det skjer en omfordeling av goder, rettigheter og/eller sosiale tilstander. Dette kan føre til en indirekte endring av menneskers sosiale status som deretter kan påvirke aktørenes selvrespekt (ibid.: 37). Her kommer vi igjen tilbake til spørsmål om identitet, og om hvordan endringer kan påvirke identitetsfølelsen.

Pierre Bourdieu lanserte i *Distinksjonen* (1979) begrepet kulturell kapital. Kjetil Jakobsen sier i forordet til en norsk, forenklet utgave at Bourdieus studier tar utgangspunkt i det franske samfunnet på 1970-tallet, og den franske ”æresøkonomien”. Dette begrepet likner det Bourdieu videre definerer som *kulturell* og *sosial kapital* i det moderne samfunnet (Bourdieu, 2002). Den allmenne forståelsen av kapital er rettet mot økonomiske verdier. Bourdieu mener derimot at kapital ikke bare handler om materielle goder, men at det også angår det symbolske, det kognitive og det sosiale (Engelstad (red.), 1999: 45). Denne teorien støtter også Foucault som mener at makt er relasjonelt. Uavhengig av *hvilken* type kapital som er i omløp, kan den altså fortelle noe om sosiale forhold mellom enkeltindivider og/eller

grupper. Dette er uttrykk for et maktforhold som defineres ut i fra hvilken klasse menneskene i samfunnet tilhører: ”Hvem som hører hjemme hvor bestemmes av den enkeltes totale mengde kapital, det vil si summen av økonomisk, sosial og kulturell kapital” (Bourdieu, 2002: 27). Bourdieu skiller mellom borgerskapet, middelklassen og de folkelige klassene, tilsvarende den allmenne beskrivelsen av høye, middels og lave klasser. Det er igjen viktig å påpeke at klassebegrepet kan problematiseres, blant annet fordi personer og grupper alltid vil havne i grenseland og fordi det generelt er vanskelig å *plassere* mennesker. Jeg mener likevel spørsmål om integrering og samhold i flerkulturelle samfunn ikke kan diskuteres løsrevet fra klassespørsmål og at det derfor er hensiktsmessig å bruke begrepet.

Hvordan kan Bourdieus teorier belyse situasjonen i San Miguel? Med kulturell kapital menes kulturelle verdier, slik som utdanning, språk og kunst. Den sosiale kapitalen refererer til sosiale nettverk og forbindelser (Engelstad (red.), 1999; Bourdieu, 2002). Selv om hierarkiske system lar seg enklere måle ut i fra økonomisk kapital, har jeg ønsket å se hvordan kulturelle og sosiale ressurser også kan virke inn på forholdet mellom lokalbefolkningen i San Miguel og de nordamerikanske innvandrerne. Med dette mener jeg hvordan relasjoner, språk, tradisjoner og kulturliv gjenspeiles i samfunnet, basert på egne observasjoner og samtaler med mexicanere. Bourdieu mener at de sosiale posisjonene i et samfunn bygger på ulike former for kapital, innenfor det han definerer som ”maktfeltet” (Engelstad (red.), 1999: 49) Dermed trenger ikke maktforskjeller å oppstå bare på bakgrunn av økonomiske interesser, da vi ser at annen type kapital også kan bidra til å skape interessekonflikt mellom gruppene. Bourdieu mener at det som bestemmer forandringene i feltet er spenningene mellom posisjonene, altså hvilken av gruppene som har mest styrke til å avgjøre ”maktkampen” (1996: 122). Dermed handler det om ”verdien” til kapitalen, og i hvilken grad denne kan transformeres til en annen. Engelstad skriver eksempelvis at økonomisk kapital kan veksles inn i sosial kapital ved å bruke pengerressurser på sosiale kontakter og selskapelighet for å oppnå innpass, kanskje innenfor én spesifikk gruppe (1999: 49-50). Transformasjon andre veien, fra kulturell og sosial kapital til økonomisk kapital, kan derimot være vanskeligere fordi disse har en større ”symbolsk” verdi enn økonomiske ressurser. Men fordi kulturen og kollektivismen står sterkt i de mexicanske samfunnene kan denne type makt muligens jevne ut økonomisk dominans. Det blir slik som Bourdieu beskriver; en motsetning, eller en kamp, mellom kunst og penger (1996: 123).

KAPITTEL 4: Metodisk tilnærming

Valg av riktige metoder for studien utgjør en viktig del av forskningsarbeidet. Nedenfor vil jeg gjøre rede for ulike metodiske retninger og tilnærminger, og forklare bakgrunnen for mine valg. I tillegg til å legge frem hvordan jeg har brukt metodene i praksis, vil jeg diskutere eventuelle fordeler og svakheter ved disse. I redegjørelsen vil jeg fortrinnsvis støtte meg til teori i bøkene til Pål Repstad (2007) og May Britt Postholm (2011), både gitt av forfatterne selv og henvist til andre teoretikere. Det første delkapitlet omhandler kombinerende av metoder, det som kalles metodetriangulering. Deretter introduserer jeg den kvalitative delen av studien, viderefølgt av de kvantitative egenskapene som trer frem i metodetilnærmingen. Avslutningsvis diskuterer jeg egen forskerrolle.

4.1 Metodetriangulering

Pål Repstad skriver at det som bør være avgjørende for valg av metode, er *hva* som skal studeres (2007:15). Forskningsobjektet i min studie er den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel, mens forskningsfeltet er migrasjon. Postholm skriver at: ”All informasjon som samles inn, gir forskeren hjelp til å forstå forskningsstedet fra forskningsdeltakerens perspektiv ” (2011:71). Basert på tidligere observasjoner og egne forestillinger, har målet og hensikten bak forskningsprosjektet mitt nettopp vært å få bedre innblikk i situasjonen i San Miguel. En slik induktiv tilnærming innskrenkes til de innfødtes meninger og synspunkt.

Utgangspunktet i oppgaven er kvalitativ metode, da det er karaktertrekkene ved fenomenet som skal belyses (Repstad, 2007). Den støtter seg til en etnografisk tilnærming, som jeg vil forklare nærmere i et senere delkapittel. Det som likevel er vanlig innenfor flere retninger for kvalitativ forskning, er å kombinere metoder. En slik kombinerende fremgangsmåte kalles gjerne *metodetriangulering*, og refererer til samme fenomen som studeres på flere måter (ibid.:29). Ulike former for datainnsamling og analyse tas i bruk. Jeg valgte å bruke tre redskaper; dybdeintervju, kvantitative intervju (spørreundersøkelse) og observasjon. Dette var for å få et større helhetlig perspektiv, samtidig som jeg ville unngå kontekstløshet. Repstad skriver at triangulering kan bidra til en sikrere basis for tolkning, og dermed økt validitet, men på en annen side argumenterer han for at mengden på data og informasjon kan bli vanskelig å håndtere. På grunn av restriksjoner mht. tid og omfang på oppgaven, har jeg dermed vært påpasselig med datainnsamlingen og utvalg av informanter og respondenter i undersøkelsen. Da jeg så jeg hadde nok materiale å jobbe med, avsluttet jeg

intervjuarbeidet.

I første omgang valgte jeg å kombinere kvalitative metoder, henholdsvis dybdeintervju og skjult observasjon. Basert på resultat og tendenser fra den kvalitative analysen, utførte jeg en mindre spørreundersøkelse som jeg ville kalt en ”kvalikvantitativ” datainnsamlingsstrategi. Postholm definerer denne type strukturerte intervju som *kvantitative intervju* (2011: 69-71). Spørreundersøkelsen tar utgangspunkt i 40 respondenter; 20 menn og 20 kvinner. Jeg kunne også ha valgt en omvendt strategi, ved å utføre en enkel surveyundersøkelse med standardisert spørreskjema før de kvalitative intervjuene. Dette hadde gitt meg et godt utgangspunkt til å innsnevre tema og spørsmålsformuleringene i intervjuguiden. Likevel synes jeg det var hensiktsmessig å jobbe ut i fra mer konkret informasjon om feltet, og på denne måten også få ”dypere” innblikk i mexicanernes opplevelse og forståelse. De strukturerte kvantitative intervjuene både supplerte og bekreftet/avkreftet opplysninger gitt av tidligere forskningsdeltakere, og slik ble dermed tolkningsprosessen også enklere.

4.2 Kvalitativ metode

4.2.1 Hva er kvalitativ forskning?

Kvalitativ forskning utviklet seg allerede på slutten av 1700-tallet, da det oppstod en større interesse for livene til undertrykte grupper i samfunnet som hadde liten eller ingen stemme, eksempelvis bønder og tjenere. Århundret etter, argumenterte den tyske historikeren og sosialfilosofen Wilhelm Dilthey (1833-1911) for et skille mellom naturvitenskap og sosialvitenskap, der en hermeneutisk metode skulle være gjeldene for samfunnsforskningen (i Postholm, 2011: 19). Den hermeneutiske tilnærmingen innebærer at man som forsker må prøve å forstå perspektivene og meningene til forskningsobjektene, via talen eller språket. Charles R. Ragin (1994) forklarer at et av målene ved samfunnsforskning er ”å gi stemme” (ibid.: 43), noe av det samme Postholm også var inne på. Forskningsprosjektet mitt har hatt den hensikt å avdekke *los sanmiguelenses* holdninger til de nordamerikanske bosetningene, ved å la dem reflektere over hvordan den nordamerikanske minoritetsgruppen har påvirket deres oppfatning av egen kultur og identitet (gruppetilhørighet). Problemstillingen min bygger også opp en påstand om at den nordamerikanske minoriteten opptrer som premissleverandører, fordi de skaper større økonomiske og sosiale skiller i samfunnet. Min oppgave har vært å lytte aktivt til personene jeg har vært i kontakt med, for om mulig å avdekke varierte holdninger til det jeg ville undersøke.

4.2.2 Den etnografiske studien

Det finnes ulike retninger eller små inndelinger innenfor kvalitativ forskning og metode. Jeg synes det var svært vanskelig å definere min studies tilhørighet, da den er gjenkjennelig på flere teoretiske felt. Likevel er det én retning jeg mener ligger nærest forskningsprosjektet mitt; den etnografiske. Etnografi tilhører antropologisk forskning som studerer og beskriver én kultur eller en kulturell gruppe (Postholm, 2011:45). Etnografiske studier blir ofte brukt til å sammenligne ulike kulturer eller samfunnstyper i verden, mens mitt forskningsprosjekt vil i større grad forklare en kultur som er under påvirkning av en annen. Wolcott (1999) mener at det er hensikten med forskningen som styrer valg av forskningssted (i Postholm, 2011: 47). I mitt tilfelle vil jeg heller si det var motsatt. Det var først og fremst San Miguel, og situasjonen her, som vekket min interesse. Dermed var det stedet som ble utgangspunktet for undersøkelsen. Likevel er det en tydelig sammenheng mellom forskningsstedet og hensikten med forskningen; å fremheve lokalbefolkningen i San Miguel sin opplevelse mht. de nordamerikanske bosettingene, ved å bruke fortolkende metode.

Lengre feltarbeid er en forutsetning for en etnografisk studie som har som mål å få innsyn i folks hverdagsliv, men feltarbeidets varighet vil likevel variere. Etnografiske studier på makronivå kan strekke seg over flere måneder, muligens år, noe som innebærer en fare for at forskeren kan "go native" (Postholm, 2011: 47). Til tross for at jeg har bodd flere år i México, føler jeg ikke at jeg mistet forskerperspektivet under feltarbeidet i San Miguel. Fordi min studie er et mindre forskningsarbeid, hadde jeg også begrenset med tid og ressurser. Dermed måtte jeg finne svar på hovedproblemet i oppgaven innenfor en mikroetnografisk ramme. Det vil si at jeg ikke beskriver kulturen i *all* sin kompleksitet, slik som Spradley (1979) forklarer den etnografiske studien (i Postholm, 2011: 47).

4.2.3 De halvplanlagte, formelle intervjuene ("dybdeintervju")

Postholm skiller mellom ulike former for intervju. Det hun definerer som *halvplanlagte, formelle intervju* er i samme kategori som *semistrukturerte dybdeintervju* (Postholm, 2011; Repstad, 2007). Som samfunnsforsker er man ute etter de "tykke" beskrivelsene, noe som krever en grundig gjennomgang av tema som skal opptas under intervjuet. Selv om det er viktig å ha gjennomtenkt noen spørsmål på forhånd, fulgte jeg ikke disse slavisk under samtalene jeg hadde med forskningsdeltakerne. Det var rom for informantene til å snakke noe fritt og muligheter for meg å stille oppfølgingsspørsmål. Det er med andre ord et saksorientert

intervju som kan utarte seg til en mer fleksibel og improvisert samtale (Repstad, 2007). Intervjuguiden hadde stor nytteverdi for meg, særlig fordi ikke alle informantene tok initiativ selv til å fortelle om sine erfaringer. De ble dermed også vanskeligere å stimulere. De informantene jeg opplevde som mer åpne, ga meg gode svar også fra oppfølgingsspørsmål jeg stilte.

Våren 2011 gjennomførte jeg fem kvalitative intervjuer, derav fire i San Miguel og ett i Guanajuato by. Alle informantene fikk en kort presentasjon av temaet for masteroppgaven både før vi gjorde avtaler, og innledningsvis før selve intervjuet. Dersom de ønsket anonymitet, forsikret jeg dem om at denne ville bli ivaretatt. Ingen av informantene hadde problem med at jeg oppgir navnene deres i oppgaven. Repstad mener det er optimalt med ulikhet og mangfold blant informantene for å få et mest mulig allsidig datagrunnlag (2007: 58). Informantene mine skiller seg fra hverandre både med hensyn til alder, bakgrunn og profesjon, men de har alle sterke tilknytninger til San Miguel. Men fordi utvalget er lite, må jeg derfor være forsiktig med å konkludere. Nedenfor vil jeg presentere mine møter med informantene.

Det første intervjuet var med **Yarib Mahray Torres**. Yarib er født og oppvokst i San Miguel, men hun hadde bodd og studert i Guanajuato by i omtrent tre år da vi møttes hjemme i leiligheten hennes i Guanajuato. Som den yngste av de fem informantene holdt hun på med sin bachelorgrad i økonomi og internasjonale relasjoner ved *Universidad de Guanajuato*.

Mario Arturo Hernández Peña har utdanning innenfor økologi og sosiologi, og er fungerende direktør ved *El Charco del Ingenio*, en botanisk hage i San Miguel. Naturrestatet var også møteplassen vår. Mario er født i Mexico by, men flyttet som barn med familien sin til Los Angeles. Der ble de boende i ni år, frem til de reiste tilbake til México og valgte å bosette seg i San Miguel. Der fullførte han grunnskolen og tok store deler av sin høyere utdanning.

Estela Mendoza er professor og tidligere kommunestyremedlem i bystyret i San Miguel (2006-2009). Hun har lærerutdanning på masternivå, og en høyere grad i politikk og offentlig forvaltning. Hun har blant annet engasjement innenfor sosialt arbeid og økologisk forvaltning.

Susan Mckinney de Ortega er tobarnsmor fra Philadelphia i USA og gift med **Juan Carlos Ortega** fra San Miguel. Susan har bodd i San Miguel siden 1992, og med mexicansk mann og felles barn har hun rettigheter som mexicansk statsborger. Hun er utdannet lærer,

men hun skriver også bøker og har sin egen blogg på nettet.¹⁵ Det var særlig innholdet på bloggen og i bokreferatene som gjorde henne til en interessant informant for meg. Hun tar opp tema som blant annet omhandler tverrkulturelle relasjoner, og store deler av forfatterskapet er basert på egne erfaringer. Da jeg møtte henne hadde hun med mannen sin og deres yngste tenåringsdatter, **Carla**. De deltok alle tre i samtalen. Familien driver et SPA (*Jasmine Day Spa*) i det historiske sentrum, som dermed ble et naturlig møtested for oss.

Den femte og siste informanten, **Leopoldo Estrada**, chichimeker og allmennlege, er en stor forkjemper for ivaretagelse av gamle tradisjoner. Han er opphavsmannen til *las mojigangas* i San Miguel, store pappmasjéfigurer som brukes under parader ved markerte tradisjonelle feiringer.

De fleste intervjuene ble gitt på spansk, med unntak av intervjuet med Susan, der deler av samtalen ble ført på engelsk. Selv om både det spanske og engelske språknivået mitt er høyt, merket jeg at forskerrollen krever en annen type konsentrasjon, og jeg følte til tider at jeg gikk glipp av enkelte poeng. Da det oppstod slike tilfeller ba jeg informantene om å gjenta det de hadde sagt. Det er vanskelig å absorbere all informasjon som blir gitt. Det å gjennomføre et kvalitativt intervju er en ”multitask” – jobb. Jeg opplevde at det var mange hensyn å ta underveis. Strategier for god samtaleføring, etiske retningslinjer og observasjon av informantene var blant noen av disse. Dersom jeg hadde operert med lydopptaker under intervjuene, kunne jeg nok i større grad ha samlet oppmerksomheten om det som ble sagt og om ikke-verbal atferd hos forskningsdeltakerne. Jeg valgte derimot å skrive ned notater for å unngå en risiko for forskningseffekt, samtidig som jeg visste at transkribering av innholdet i opptakene ville blitt en tidkrevende prosess. Med forskningseffekt menes: ”(...) alle virkninger på aktørene og deres samspill av at de er under utforskning og vet om det” (Repstad, 2007:66). Dersom én eller flere av informantene hadde vært ukomfortable med lydopptakeren, kunne de skapt en kunstig situasjon og dermed svekke validiteten i svarene.

4.2.4 Skjult observasjon

Både Postholm og Repstad skiller mellom *åpen observasjon* og *skjult observasjon*. Ved åpen observasjon er aktørene bevisste at forskeren er til stede, og ofte utvikler det seg samtaler mellom partene. Jeg valgte derimot skjult observasjon fordi jeg ønsket å se folks autentiske atferd. Selv om personer og omgivelser jeg har observert har vært uviten, har jeg ikke krysset

¹⁵ <http://www.sueinsanmigueldeallende.blogspot.no/>

etiske grenser ved for eksempel å navngi spesifikke steder som enkelt kan spores tilbake til personer. Jeg startet tidlig som observatør. Som nevnt innledningsvis, er det forestillinger jeg hadde gjort meg ved tidligere besøk i México og San Miguel som danner bakgrunnen for mitt valg av tema for oppgaven. Under feltarbeidet og datainnsamlingsprosessen ble observasjon en hverdagslig rutine. Det var først og fremst viktig å observere mexicanere og nordamerikanere i samfunnet mht. hverdagslige handlinger, holdninger, sosiale relasjoner og uttalelser. Det var særlig ved offentlige samlingssteder, i butikker og restauranter jeg bemerket meg disse. Samtidig forsøkte jeg å registrere væremåte og kroppsspråk under samtalene med informantene, i den grad dette lot seg gjøre.

4.3 De strukturerte, kvantitative intervjuene

Etter møtene med mine fem informanter hadde jeg mye godt materiale å jobbe med. Da jeg smått startet analysen av de gjennomførte dybdeintervjuene, oppdaget jeg noen generelle mønstre blant svarene til forskningsdeltakerne. Med utgangspunkt i disse utformet jeg et strukturert skjema med en serie av spørsmål knyttet til problemstillingen og hypotesene (se vedlegg 2). Aktørene kunne svare innenfor gitte responskategorier, og så hadde jeg satt inn tomme rubrikker der de kunne utdype svarene sine om det var ønskelig. Hensikten med de *strukturerte intervjuene* (Postholm, 2011: 69-71) var for meg å undersøke om de tendensene jeg oppdaget ved opplevelsene til informantene kunne gjelde for et større utvalg. Hittil har jeg referert til forskningsdeltakerne som *informanter*, fordi de enkelt forklart ”informerer”. *Respondent* forklarer Postholm som en person som svarer på forskerens spørsmål, der samtalen i større grad styres av forskeren (2011: 83). Deltakerne for spørreundersøkelsen, eller de kvantitative intervjuene, havner under kategorien *respondent*.

Aktørene i de kvantitative intervjuene ble til en viss grad plukket ut tilfeldig, men jeg ble etter hvert bevisst mht. kjønn og alder på utvalget og vurderte de aktuelle personene deretter. I april i 2012 intervjuet jeg 20 menn og 20 kvinner i en aldersrang fra 16 år til 77 år. Til å begynne med tok jeg ikke særlig initiativ til å stille åpne spørsmål. Dette er heller ikke vanlig ved denne type intervjustrategi, skriver Postholm (2011: 69). I kvantitative intervju handler det ikke om ”å grave” i opplevelsene til personer, men derimot å avdekke ett eller flere forhold ved å bruke et større utvalg respondenter. Jeg opplevde deltakerne i spørreundersøkelsen som svært samarbeidsvillige, og flere hadde behov for å uttrykke meninger og erfaringer utover de konkrete svarene de allerede hadde gitt meg. Dette ga meg mer interessant materiale å jobbe med, samtidig som engasjementet blant enkelte tyder på at

den nordamerikanske immigrasjonen er et tema blant den mexicanske lokalbefolkningen. Slik som i dybdeintervjuene, var jeg påpasselig mht. forskningseffekt også under spørreundersøkelsen. Det var viktig for meg at respondentene visste at jeg hadde en nøytral rolle, så jeg forklarte tydelig at jeg var fra Norge, ikke USA. Resultatene fra spørreundersøkelsen vil jeg plassere i søylediagrammer i analysen. Det er hensiktsmessig mht. til strukturen og kategoriene i spørreskjemaet, samtidig som jeg mener denne type diagram er oversiktlig.

4.4 Meg selv som forskningsinstrument

Jeg har underveis i dette kapitlet antydnet noe om hva det vil si å stå i en forskerrolle. Postholm mener også at forskeren er: ”(...) det viktigste forskningsinstrumentet i kvalitativ forskning” (2011: 127). Det er ikke minst fordi valg av tema for forskningsprosjektet dannes på bakgrunn av forskerens forhåndsantakelser, som også helst skal synliggjøres i oppgaven. Postholm mener det er viktig å være seg bevisst og reflektere over egen forforståelse, men samtidig bør forskeren møte feltet med en åpen og ren holdning (ibid.:127-128). Også Repstad skriver at: ”(...) å opprettholde distanse og upartiskhet er alltid et problem i kvalitative studier” (2007:39). Jeg møtte selv flere utfordringer under feltarbeidet og i etterarbeidet med masteroppgaven: På bakgrunn av kjennskap til San Miguel og forestillinger om forskningsfeltet, måtte jeg være ekstra påpasselig med å legge personlige inntrykk til grunn for registrering og videre fortolkning av data. Under intervjuene måtte jeg ved flere tilfeller holde tilbake ord og informasjon som kunne ha manipulert svarene til forskningsdeltakerne. Dette opplevde jeg særlig da respondentene virket nølende og usikre på hva de skulle svare. For meg var det da fristende ”å lede” de frem til et svar, selv om dette hadde ført til et falskt resultat.

KAPITTEL 5: Analyse

Dette kapitlet utgjør kjernen i oppgaven, da den presenterer analysen med resultat fra spørreundersøkelsen, intervjuene og egne observasjoner under feltarbeidet. Hovedspørsmålet jeg stiller i studien er som følger: *Hvordan har den nordamerikanske immigrasjonen påvirket den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel?* Med bakgrunn i problemstillingen har jeg følgende hypoteser: 1. Den nordamerikanske minoriteten opptrer som premissleverandører, 2. Det er større økonomiske og sosiale skiller i samfunnet, som følge av en ressurssterk

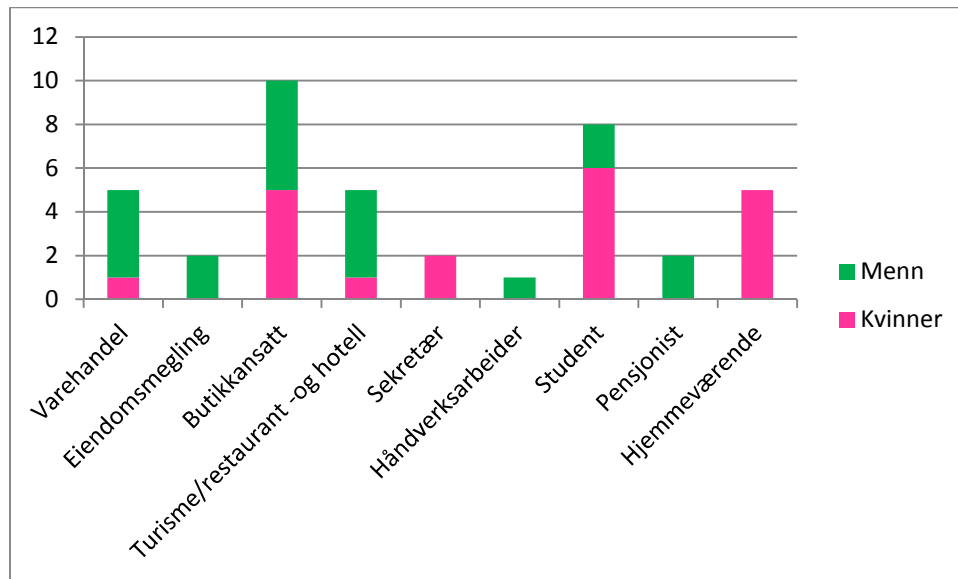
minoritetsgruppes innvirkning, 3. Minoritetens påvirkning på kulturelle områder gjør at majoriteten føler seg ”utfordret” mht. sin gruppetilhørighet i samfunnet.

Som i kapittel 3, har jeg valgt å behandle analyse materialet tematisk. Det vil si at jeg ikke tar for meg primærkildene i en bestemt rekkefølge. For meg er dette en naturlig måte å gjøre det på, også fordi metodetrianguleringen kommer tydeligere frem. Selv om jeg utformet spørreskjemaet for den kvantitative undersøkelsen med bakgrunn i svarene til de fem hovedinformantene, mener jeg det er hensiktsmessig å innlede flere av delene i analysen med en oppsummering av resultatene fra spørreundersøkelsen, som grunnlag for ytterligere tolkning. Den første delen av spørreundersøkelsen viser til seks ulike samfunnsforhold, med variabler for grad av innflytelse (se vedlegg 2: **I**). Disse tar utgangspunkt i økonomiske og sosiale forhold, eiendom, økologi/landbruk, kulturliv og politikk. Noen av disse elementene belyses i spørreundersøkelsens andre del, under ja/nei-spørsmålene (se vedlegg 2: **II**). Med bakgrunn i resultatene fra den kvantitative undersøkelsen, vil jeg under de tematiske inndelingene også behandle opplysningene fra informantene, og jeg viser også noe til egne observasjoner.

5.1 40 respondenter og fem informanter

Den metodiske tilnærmingen for oppgaven tar blant annet utgangspunkt i fem kvalitative intervju, såkalte ”dybdeintervju”, og en mer kvantitativ spørreundersøkelse med 40 respondenter. Respondentene i undersøkelsen representerer et bredt utvalg, både mht. kjønn, alder og yrke. Som tidligere nevnt, har dette vært et bevisst valg (jf. kapittel 4.3). Av totalt 40 respondenter, i en aldersrang fra 16 år til 77 år, er halvparten menn og halvparten kvinner. I spørreskjemaet skulle respondentene oppgi yrke. Ut i fra opplysningene de ga, har jeg delt yrkene inn i ulike kategorier, og plassert respondentene deretter. Selv om yrkestilhørighet ikke nødvendigvis gir et fullstendig bilde av respondentenes økonomiske og sosiale posisjon i samfunnet, mener jeg likevel at en slik type oversikt er nyttig mht. hvordan vi skal tolke svarene. Søylediagrammet nedenfor viser respondentenes tilhørighet innenfor gitte yrkessektorer.

Diagram 1: Yrkesgrupper

Diagrammet viser at respondentene tilhører ulike yrkesgrupper, men vi ser likevel at hovedtyngden jobber i tertiærnæringen; handel - og servicearbeid. Dette kan også forklares med at jeg oppsøkte noen av respondentene på deres arbeidsplasser; i restauranter og butikker. På en annen side bekrefter tallene andre statistikker for arbeidslivet i San Miguel. Som vist i kapittel 2.4, genererer handel - og servicesektoren hele 47,6 prosent av jobbene i byen. Diagrammet illustrerer at det er flest menn som er ansatt i handel – og serviceyrkene. Selv om også flere av de kvinnelige respondentene jobber i butikk, har de tilhørighet innenfor de mer tradisjonelle ”kvinneyrkene” som sekretær – og husmorarbeid. Studentene, som tilhører den yngre respondentgruppen, vil jeg behandle for seg selv i et senere delkapittel.

Det er også hensiktsmessig å si noe generelt om hovedinformantene og deres posisjon i samfunnet, som grunnlag for hvordan vi skal tolke svarene og opplysningene de ga. Med forsiktighet har jeg forsøkt ”å plassere” dem, sett fra et jobb- og utdanningsperspektiv og de omgivelsene vi befant oss i under intervjuene. Trolig er det mange mexicanere som vil plassere Estela Mendoza som en del av eliten i samfunnet, på bakgrunn av hennes tidligere rolle som politiker. Da vi avtalte å møtes ble jeg invitert hjemme hos henne, og ut i fra standard og beliggenhet vil jeg anta at hun og familien har svært god økonomi. Likevel fikk jeg inntrykk av en kritisk distanse hos henne mht. nordamerikansk innflytelse i samfunnet. På samme måte som Estela, kan det virke som om nordamerikanske Susan Mckinney de Ortega tilhører en høyere klasse i samfunnet, med bakgrunn i hennes forfattervirksomhet og som medeier i familiebedriften *Jasmine Day Spa*. Estela og Susan er i slutten av femtiårene/tidlig sekstiårene.

I motsetning til de kvinnelige informantene representert ovenfor, virket Leopoldo Estrada konsekvent negativ i sine uttalelser om nordamerikanerne under intervjuet vårt. Jeg opplevde han som en erfaringsrik og livsglad mann tidlig i sekstiårene. Leopoldo var den av informantene som generelt uttrykte flest negative meninger om de nordamerikanske tilflytterne. Dette kan ha en sammenheng med at han stammer fra chichimekerne, et av landets urbefolkningsgrupper. Som nevnt tidligere praktiserer han som lege, og vi kan dermed anta at han har et bedre økonomisk utgangspunkt enn mange andre mexicanere. Den andre mannlige informanten, Mario Hernández, opplevde jeg som en svært åpen og veltalende person, med mange tanker om samfunnsforholdene i San Miguel. Med bakgrunn i hans posisjon som direktør for naturreservatet *El Charco del Ingenio*, antok jeg at han var eldre enn det han viste seg å være. Han oppga ikke alderen sin, men han så ut til å være mellom 35 og 40 år. Yarib Mahray Torres, i begynnelsen av tjuårene, var den yngste av informantene mine. Som nevnt i kapittel 4.2.3, studerte Yarib i Guanajuato by da vi møttes for vårt intervju. Til tross for en enklere studenttilværelse, fikk jeg inntrykk av at hun kommer fra greie økonomiske kår i San Miguel. Med forbehold antar jeg at både Yarib, Leopoldo og Mario¹⁶, tilhører middelklassen og den øvre middelklassen.

5.2 Økonomiske og sosiale premissleverandører?

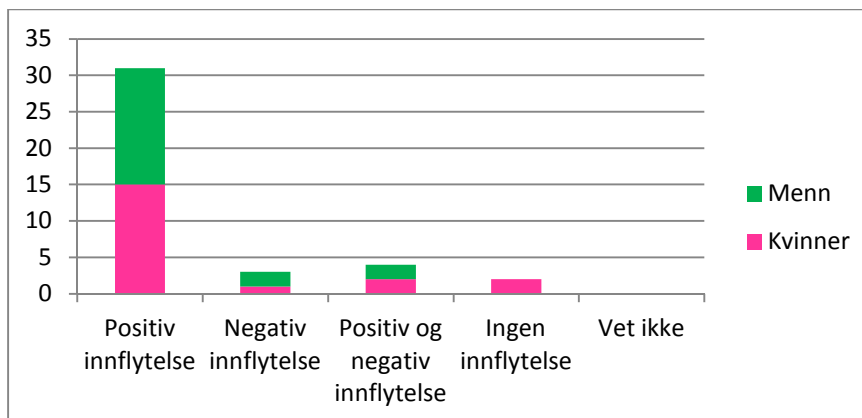
Vi har tidligere sett at Bourdieu mener de sosiale posisjonene i et samfunn bygger på ulike former for kapital (jf. kapittel 3.3). Likevel påpeker han at den økonomiske kapitalen er den mest universelle valutaen og at den er et: "(...) dominerende prinsipp for hierarkisering" (sitert i Engelstad (red.), 1999: 50). Når vi sammenligner fokusgruppene i San Miguel, står den nordamerikanske minoriteten sterkere økonomisk enn flere av den mexicanske lokalbefolkningen, noe som trolig kan gi både positivt og negativt utslag. I denne delen av analysen vil jeg se nærmere på nordamerikanernes økonomiske innflytelse, på hvilke områder denne blir synlig og hvordan den eventuelt påvirker sosiale posisjoneringer i samfunnet.

5.2.1 Tilbud og etterspørsel

Oversikten nedenfor viser hva respondentene i spørreundersøkelsen mener om minoritetsgruppens økonomiske innflytelse i samfunnet.

¹⁶ Heretter vil jeg referere til informantene mine ved å bruke deres fornavn.

Diagram 2: Økonomi

Som det går frem av diagrammet, mener 31 av respondentene at nordamerikanerne har positiv innflytelse på økonomien i samfunnet. Tre synes at minoritetsgruppen har negativ påvirkning, mens fire av respondentene mener de påvirker økonomien både positivt og negativt.

Tallene viser at flertallet, jevnt fordelt mellom kjønnene, mener den nordamerikanske minoritetsgruppen har positiv innflytelse på økonomien i San Miguel. Flere av deltakerne knytter den positive påvirkningen til arbeidsmarkedet, fordi nordamerikanerne bidrar til den økonomiske infrastrukturen i form av å skaffe flere arbeidsplasser og opprettholder turismen. Dette er kanskje ikke et overraskende svar, fordi vi vet at México har store arbeidsledighetstall. San Miguel har mange restauranter og kafeer. De som ligger på hovedplassen har enkle lokaler med små uteserveringer, bortsett fra en stor pizzarestaurant, som nærmest støter borti den gotiske kirken *La Parroquia*. Flere av spisestedene i sentrum drives av nordamerikanere, og utgjør en del av deres infrastruktur. *Harry's*, en restaurant jeg nevnte i forbindelse med *Mardi Gras* - feiringen, er én av dem (jf. kapittel 2.5.2). Flere mexicanske restaurantarbeidere har derfor nordamerikanske arbeidsgivere, men de blir også ansatt av innvandrerne i andre yrker. Susan fortalte at mange fra USA har mexicanske hushjelpere og gartnere, hun selv medregnet. Men det å ha arbeid er én sak, arbeidsvilkår og yrkesstatus en annen.

Mario påpekte at enkelte mexicanere blir sterkt utnyttet, både mht. lønn og mangel på forsikringsordninger: "Hay una corrupción existente", uttalte han ("Korrupsjon eksisterer"). Det er en allmenn oppfattelse at arbeidsvilkårene i det mexicanske samfunnet er relativt dårlige fra før av. En av respondentene kommenterte også at det positive minoriteten tilfører arbeidsmarkedet ikke nødvendigvis gagnar alle yrkesgrupper, men bare de mer "privilegerte", som ingeniører og arkitekter. På en annen side, og med bakgrunn i primærkildenes forklaringer og egne observasjoner, ser vi også en tendens til at nordamerikanerne påvirker

arbeidsmarkedet i form av å ”frata” mexicanerne jobber. Mario fortalte blant annet at flere mexicanske leger med egne praksiser blir ”skjøvet ut” til fordel for spesialister fra USA. Selv ble jeg overrasket over hvor mye det reklameres for plastisk kirurgi. ”Live better, looking better”, er overskriften på en løpeseddel jeg fant på en kafé i byen. Det ser ikke ut til at det bare er kirurger fra USA som driver denne typen praksis, men det er tydelig hvilken kundegruppe de henvender seg til. Fra en annonse i lokalavisen *Atención San Miguel*: ”Face Lift me up. Receive world class medical care! Pay a fraction of the U.S. price! Set the clock back 10 years! Recuperate in style! Arrange for a private consultation with the renowned Dr. Carlos Barrera”.¹⁷ Det finnes tydeligvis et marked for eksklusive behandlinger, noe som peker i retning av at arbeidsmarkedet også kan bidra til status og økonomiske skiller mellom de to gruppene i samfunnet. Som et annet eksempel så jeg hvordan nordamerikanerne ”utkonkurrerte” mexicanske selgere da jeg var på det største markedet i byen. Fordi flere av de utenlandske innbyggerne hadde egne salgsboder, trakk de også til seg flere utenlandske kunder. På denne måten styrkes den økonomiske infrastrukturen til de nordamerikanske innbyggerne, kanskje på bekostning av viktige inntektskilder for mexicanerne. Paradoksalt nok var flere av produktene nordamerikanerne solgte mexicansk håndarbeid, som jeg har sett også i andre deler av Mexico.

Både informantene og flere av respondentene kommenterte at den nordamerikanske immigrasjonen har ført til en sterk prisøkning i byen, blant annet på mat, klær og kollektivtransport. En av respondentene skrev som en negativ følge av økningen: ”Uno se tiene que dar más” (”Man må gi mer”). Selv erfarte jeg at prisnivået i San Miguel generelt er svært høyt i forhold til mange andre steder jeg har vært i México, blant annet på spisesteder i byen. Selvsagt finnes det også billigere alternativ, som for eksempel restauranter med dagens meny (*comida corrida*) og små matboder. Men det var sjeldent jeg observerte nordamerikanere i kø ved tacosjappene, selv om de ironisk nok har en taco ”gringo” på menyen.

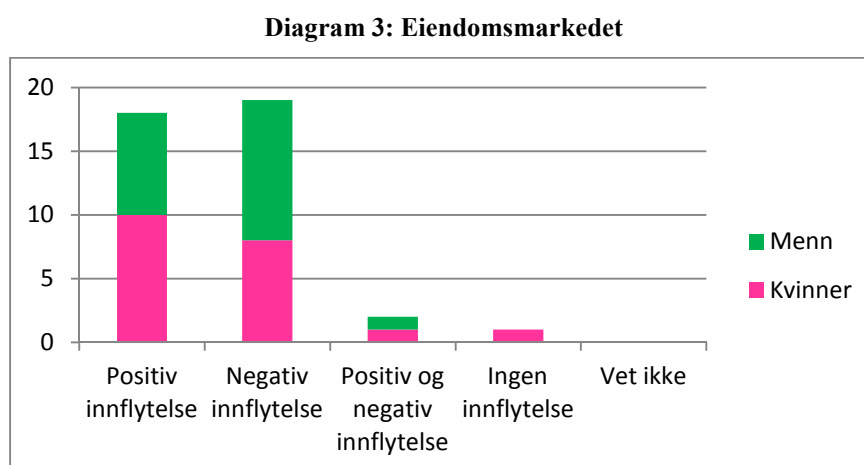
Det kan altså på en side se ut som om nordamerikanerne er integrerte, om vi betrakter integrering som en utvikling, slik som Emanuelsson (1995) (jf. kapittel 3.1.2). Men på en annen side har vi sett at utviklingen, mht. det økonomiske, ikke nødvendigvis fører til et fellesskap med lik deltakelse for alle. Til tross for negative konsekvenser i form av prisøkning

¹⁷ *Atención San Miguel: Local News & Tourist Information*. Vol. XXXVII No.11, March 18-24, 2011, s. 46.

og det informantene uttrykte som en slags infiltrering på arbeidsmarkedet, må vi likevel foreløpig konkludere med at nordamerikanerne bidrar positivt til byens økonomi.

5.2.2 Eiendomsmarkedet

Det er også hensiktsmessig å knytte økonomi til eiendom. La oss se hvordan *los sanmiguelenses* stiller seg til minoritetens innflytelse på eiendomsmarkedet:

Vi ser her at 18 av respondentene mener nordamerikanerne har positiv innflytelse på eiendomsmarkedet, mens 19 svarte at de påvirker markedet negativt. Her mener altså flertallet at den nordamerikanske immigrasjonen har fått negative følger for eiendomsmarkedet i San Miguel. Vi ser også at det er flest menn som er kritiske, noe som kanskje kan forklares i at de har bedre kjennskap til feltet. Mexico kan fremdeles sees på som et kjønnsdelt samfunn.

Noen av respondentene tilføyde at nordamerikanernes boligoppkjøp øker prisene og dermed legger et press på markedet, som igjen fører til at flere *sanmiguelenses* må finne alternative bosteder. Dette kan tyde på at det har oppstått forskjeller i eiendomsmarkedet mellom majoriteten og den nordamerikanske minoritetsgruppen i San Miguel. Det er i seg selv interessant, med bakgrunn i tallene fra spørsmålet om økonomisk innflytelse, da man vil tro at økonomi og eiendom henger sammen. På en annen side handler ikke eiendom bare om kapitalgevinst, fordi spørsmål om rettigheter og bevaring også blir viktige faktorer for den mexicanske lokalbefolkningen:

Se sabe que en San Miguel
hay gringos (¡oh! ¡kiss my as!)
y cada día llegan más
con dólares a granel,
y el dólar es un lebrele
que puede hacer mucho daño
terrenos de buen tamaño
y casas y propiedades,
ancestrales heredades
sucumben -¡shit!- a ese apaño (Velázquez, 2005: første strofe).

Diktet ovenfor er skrevet av Guillermo Velázquez i forbindelse med den årlige festivalen til *Valle de Maíz*, som også har en tilknytning til *El Charco del Ingenio*. Diktet hadde Leopoldo fått av skribenten, og han ba meg om å lese dette. I strofen går det tydelig frem at ”los gringos” kjøper opp store landområder i San Miguel med sine ”utømmelige dollarlass”. Eiendommer som en gang tilhørte deres mexicanske forfedre ”bukker under”. Vi vil gjennomgående se at Leopoldo mener det er viktig å opprettholde de mexicanske tradisjonene. Dette må sees i sammenheng med ivaretagelsen av *Valle de Maíz* og andre gamle boområder i byen, fordi det blant annet er her de ”dyrker” kulturen. Dette ønsket om å bevare beskriver Gullestad som en ”idealisering av fortidens lokalsamfunn” (2002: 232). Hun skriver at *stedet* skaper en følelse av nærhet til tidligere generasjoner, og at interesse for lokalhistorien uttrykker et behov for ”å skape seg selv” ved hjelp av røtter og tilhørighet (ibid.: 232-233). Gullestads beskrivelser støtter også Stuart Halls teori om at identiteter også kan forklares med bakgrunn i fortidshendelser (jf. kapittel 3.2.2). Det handler dermed om å skape en identitet knyttet til egen historie og kulturelle arrangement i lokalsamfunnet. Å miste byen og eiendommer blir kanskje å miste seg selv. Mht. eiendom og rettigheter fortalte Leopoldo at det var *de*, ”slavene”, som tross alt konstruerte San Miguel. Dermed er det de som er de rettmessige eierne av byens territorier, utdypet han.

Resultatene fra spørreundersøkelsen viser altså at endringer på boligmarkedet er den største negative faktoren den nordamerikanske immigrasjonen har ført med seg. I det historiske sentrum og nærliggende områder, har flere nordamerikanere kjøpt eller bygd storslåtte hus med eksklusive fasiliteter. I en brosjyre fra eiendomsfirmaet *San Miguel Real Estate Team* presenterer firmaet et utvalg boliger i byen.¹⁸ Av totalt 19 hus regnet jeg ut at de hadde en gjennomsnittlig prisantydning på omtrent 672 000 US dollar, noe som tilsvarer nærmere fire millioner norske kroner. Flere av informantene og respondentene mine ga uttrykk for at de høye boligprisene har fått konsekvenser for lokalbefolkningen. Mange nordamerikanerne i byen jobber i eiendomsmeidlerbransjen. To av respondentene i

¹⁸ San Miguel Real Estate Team (smret.com), *San Miguel Showcase*.

spørreundersøkelsen var også eiendomsmeglere (jf. diagram 1). Dette viser at det nødvendigvis ikke *bare* er nordamerikanere som driver med kjøp og salg av boliger, men de ser likevel ut til å dominere markedet. Leopoldo fortalte at nordamerikanerne stadig leter etter nye boliger, og at de nærmest banker på døra di dersom de ser et potensiale i huset ditt. Over veien for huset hans, hadde han selv satt opp et skilt der det stod: ”No se vende” (”Ikke til salgs”), som et ”bedre-føre-var”. Leopoldo ville at jeg skulle forstå situasjonen deres og oppfordret meg til å lese *Carta del Jefe Seattle*, et falsum som skal være skrevet av indianerhøvdingen Seattle i Duwanishstam i staten Washington i 1855. Selv om versjonen av brevet eller talen, som vi kjenner den i dag, ikke er legitim, blir den likevel brukt i sammenheng med urbefolkningsrettigheter og miljødebatter:

¿Cómo se puede comprar o vender el cielo o el calor de la tierra? Esa es para nosotros una idea extraña (...) Cada pedazo de esta tierra es sagrado para mi pueblo. Cada rama brillante de un pino, cada puñado de arena de las playas, la penumbra de la densa selva, cada rayo de luz y el zumbir de los insectos son sagrados en la memoria y vida de mi pueblo. La savia que recorre el cuerpo de los árboles lleva consigo la historia del piel roja.¹⁹

Oversatt til norsk: ”(...)hver eneste skinnende barnål (...) hver eneste lysning og de summende insektene er hellige i mitt folks minner og liv [tradisjoner]”. Selv trærne bærer historien til ”den røde mann”. Vi ser her hvor hellig stedet og tradisjonen blir for Leopoldo. Det er også interessant å se hvordan han på et vis identifiserer seg med nordamerikanske indianere. Kritikken mot minoritetsgruppens oppkjøp av landområder er et synspunkt han deler med flere *sanmiguelenses*. Mario fortalte at flere områder som tidligere tilhørte den mexicanske lokalbefolkningen nærmest har blitt overtatt av innvandrerne. ”¡El centro patrimonio es de los norteamericanos!”, uttalte han også, med det jeg oppfattet som en sint undertone i stemmen (”Sentrum for kulturarven tilhører nordamerikanerne!”).

Susan fortalte at det var et særlig stort ”real estate boom” for fire år siden, som deretter skapte debatter i samfunnet om en slags nordamerikansk ”overtakelse”. Men selv ga hun ikke uttrykk for at boligoppkjøpene utgjør en risiko for lokalbefolkningen, selv om altså mye tyder på det motsatte. I en artikkel i lokalavisen *Atención San Miguel* skriver Jesús Ibarra (2011) at den store ”boomen”, som også Susan nevnte, skjedde under Luis Alberto Villarreal ordførerperiode (2003-2006). Ibarra skriver at: ”During that period, the local government authorized construction of several luxury developments, mainly for foreign buyers, and paid less attention to building houses within the reach of local residents” (2011: 1). De siste årene har det oppstått en modifisering av den luksuriøse boligutviklingen, forklarer Ibarra, av

¹⁹ <http://www.ciudadseva.com/textos/otros/seattle.htm>

årsaker jeg kommer tilbake til. De lokale myndighetene fokuserer nå i større grad på boligprosjekt som er tilegnet majoriteten. Likevel kan også disse prosjektene føre til endringer i byens demografiske struktur, samtidig som de kan ødelegge viktige landområder. I to artikler, i nettavisene *Correo* og *a.m.*, står det at de lokale myndighetene har godkjent en plan om å bygge åtte tusen nye boliger i utkanten av San Miguels sentrum. I *Correo* siterer journalistene direktøren for *Instituto de Planeación del Estado de Guanajuato*, Horacio Guerrero García. Han forklarer at en slik utbygging vil ha alvorlig effekt på kulturarven og den paleontologiske sonen, i form av økt trafikk og befolkningsvekst i området (Ortiz og Barcnas, 2012). Vanesa Rivera (2012) skriver i *a.m.* at det paleontologiske området består av fossiler som er flere millioner år gamle. I samme artikkel har daværende ordfører, Luz María Núñez Flores, kommentert at prosjektet, ”Lomas de Atotonilco”, ikke vil skade området. Samtidig argumenterer hun for at det er nødvendig å gjennomføre planene på grunn av boligmangel blant flere *sanmiguelenses*. Dette har trolig en sammenheng med befolkningsvekst, samtidig som det kan bevise at deler av lokalbefolkningen tvinges ut til periferien. I begge artiklene står det at sivile organisasjoner, deriblant *Salvando a San Miguel*, jobber i mot boligprosjektet som de mener kan føre til at San Miguel mister sin plass på UNESCOs kulturarvliste. Til tross for negative innvirkninger på boligmarkedet og perifere områder, som delvis skyldes de nordamerikanske bosettingene, påpekte Estela at nordamerikanerne er opptatte av å bevare og vedlikeholde husene, kanskje i større grad enn flere mexicanere. Det samme tilføyde en av respondentene i spørreundersøkelsen. På denne måten bidrar de til å opprettholde den flotte byfasaden og beskytte kulturarven. Det er også flere som bruker luksusboligene sine til veldedighet ved å arrangere omvisninger (*House & Garden Tour*), som en måte å samle inn penger til gode formål. Både vedlikeholdet av husene og veldedighetsarbeidet de gjør er positivt, men hva skjer med boligene og markedet når innvanderne reiser hjem?

Det er mange hus i byen som selges eller leies ut. Noen av informantene forklarte at flere leier ut boligene sine for kortere perioder, samtidig som mange har returnert til hjemlandet sitt. Dette skyldes blant annet sikkerhet; flere frykter at den økende kriminaliteten i landet også skal spre seg til San Miguel. Ibarra skriver at de senere tendensene også har et forklaringsgrunnlag i den økonomiske verdenskrise og influensaepidemien som rammet México²⁰ (2011: 1). Da jeg besøkte det offentlige biblioteket i byen kom jeg i prat med en mexicaner, Ramón. Han var en av respondentene i spørreundersøkelsen min, men møtet

²⁰ Epidemien, også kjent som svineinfluensa (H1N1-viruset), brøt ut i 2009.

utviklet seg til en mer informativ samtale. Ramón mente at årsaken til at de nordamerikanske innbyggerne selger husene sine også skyldes strengere skattelover i USA (og México) for eie og utleie av boliger i utlandet. Skattemyndighetene i México pålegger skatt, moms og andre avgifter på leieinntekter, og de samme reglene gjelder også for immigranter. Don D. Nelson skriver i en rapport på *TaxMeLess.com* at en person som har hatt fast bopel i Mexico i over 183 dager regnes som skattepliktig.²¹ Men i tillegg til at de nordamerikanske huseierne må overholde skattekravene i México, må de også registrere inntekter og utgifter i selvangivelsen sin i hjemlandet. Den samme kilden opplyser at de fra USA kan få avskrevet opptil 50 prosent av leieinntektene de allerede har skattet av. Det er mulig at fradragprosenten har vært høyere, eller at skattevilkårene generelt var mer gunstige før, som et apropos til Ramóns uttalelse.

Det er også interessant at de nordamerikanske pensjonistene selv påpeker de negative tendensene i en studie utarbeidet av *The Migration Policy Institute* som sammenligner mexicanske og nordamerikanske pensjonister i México:

In all sites, respondents observed that the rise in housing prices had put pressure on local residents. In San Miguel de Allende, which had the most established retiree community of the focus group sites, participants said local people were moving to the periphery of the town, changing the demographic characteristics of the historic city center (Dixon m.fl., 2006: 3).

Som også Mario påpeker har økende priser på boligmarkedet ført til at flere *sanmiguelenses* har måttet flytte ut til periferien. De ”eksporteres” til utkantsområdene, skrev også én av respondentene i spørreundersøkelsen. Med disse uttalelsene kan det nærmest virke som om den mexicanske lokalbefolkningen blir ufrivillig adskilt fra egne territorier. Vi kan kanskje ikke gå så langt som å betrakte det som segregering, men det er tydelig at den nordamerikanske immigrasjonen har påvirket bosettingsmønstrene i San Miguel. Konsekvensene av returene fører dessuten til at flere hus og leiligheter kan bli stående tomme. San Miguel kan i så fall igjen stå i fare for å bli en ”spøkelsesby”.

²¹ Nelson, Don D. “Brief general description of Mexican individual income tax laws as applied to U.S. citizens living in Mexico” (<http://www.taxmeless.com/page6.html>).

"FOR RENT"
(Foto: Privat)

5.2.3 Sosiale skiller som følge av økonomi og posisjoneringer?

Eiendomsmarkedet kan, som vi har sett i forrige delkapittel, si noe om økonomiske og sosiale forskjeller mellom majoriteten og den nordamerikanske minoritetsgruppen i San Miguel. Max Weber snakker også om en "klasse" der: "(...)denne komponent utelukkende består av økonomiske interesser i forbindelse med erverv eller eiendom (...)" (2000: 54). I kapittel 3.3 påpekte jeg at klasse er et relativt begrep, fordi det er vanskelig å definere en persons eller en gruppes posisjon i et komplekst samfunn. Likevel kan økonomiske og sosiale faktorer tydeliggjøre *skiller* mellom personer og/eller grupper. Både Mario og Leopoldo påpeker skillene. Leopoldo trakk paralleller mellom San Miguel under den spanske kolonialiseringen og dagens samfunn: "Solo hay cambio de patrón" ("Det er bare skifte av 'arbeidsgiver'"). Her sammenligner han de nordamerikanske immigrantene med de spanske erobrerne, også mht. folkegruppene plassering i samfunnet; avkom av innvandrerne og blandingsrasene står relativt høyt oppe i hierarkiet, etterfulgt av mexicanske grupper (jf. kapittel 2.3.1). Vi kan ikke stille oss ukritisk til påstanden, men det er interessant å se hvordan han bruker historien til å illustrere utviklingen i San Miguel.

Apropos historien, kunne Mario fortelle at det i de første tiårene etter tilflytningene ble inngått flere tverrkulturelle ekteskap mellom mexicanere og nordamerikanere. Susan påpekte det samme. Som et resultat av ekteskapene ble, i følge Mario, skapt en generasjon med rike samfunnsborgere. Til tross for at tverrkulturelle ekteskap i San Miguel ikke er like vanlig i dag, trolig fordi mange av de "nye" immigrantene er eldre, mener han at den tidlige generasjonen har lagt grunnlaget for de økonomiske og sosiale skillene i samfunnet i dag. På

en annen side var Mario av den oppfatning at det økonomiske gapet mellom middelklassen og de øvre klassene ikke var like stort den gang som det er i dag, og at det før fantes en større felleskap mellom gruppene i samfunnet. I hvilken grad hans opplysninger er troverdige, vet jeg ikke, og jeg har heller ikke grunnlag for å kunne bekrefte eller avkrefte påstanden. Men jeg kan antyde noen årsaker til at forskjellene mellom majoritets- og minoritetsgruppene i San Miguel kan ha vært mindre før enn hva de er nå: En forklaring kan være at moderniseringen har gått raskere i USA og resten av vesten enn i México og andre land i sør. Og som jeg har påpekt tidligere kutter ikke den nordamerikanske minoriteten navlestrengen til hjemlandet (jf. kapittel 2.4). Med ny teknologi, avanserte kommunikasjonsmidler og generelt flere borgerrettigheter, er det lett å forstå at den mexicanske middelklassen og de vi kan plassere lavere på samfunnsstigen, kan falle utenfor. Den moderne utviklingen skaper ofte flere samfunns-goder som deretter skal fordeles mellom ulike medlemmer.

I kapittel 3.3 viste jeg til Engelstads beskrivelse av hva som skjer når noen utøver makt; omfordeling av goder, rettigheter og/eller sosiale tilstander. I studien jeg viste til i kapittel 5.2.2, har de undersøkt sosioøkonomiske forskjeller mellom nordamerikanske og mexicanske pensjonister i ulike delstater i México. I rapporten står det at San Miguel har det mest etablerte pensjonistsamfunnet av fokusområdene i undersøkelsen (Dixon m.fl., 2006: 3). Selv om resultatene fra undersøkelsen ikke bare viser til statistikker i San Miguel, men fra hele delstaten og México generelt, mener jeg noen av dem er relevante fordi de belyser forskjellene også her. Vi så i kapittel 5.2.1 at respondentene og informantene snakket om arbeidsmarkedet som en forklaring på minoritetens positive innflytelse på det økonomiske. Den nevnte undersøkelsen viser at nordamerikanerne har bedre økonomiske pensjonsordninger enn mexicanerne. Som følge av dårlige pensjonsordninger, vil mange mexicanske pensjonister fortsette å arbeide og i større grad enn de som har kommet fra USA. I følge en landsmåling fra 2000, var 82,6 prosent av de nordamerikanske pensjonistene i México *ikke* yrkesaktive, sammenlignet med 63, 8 prosent av de mexicanske pensjonistene (i Dixon m.fl., 2006: 33). Prosentandelen i Guanajuato ligger ganske tett opp mot landsstatistikken. Resultatene i undersøkelsen viser også en skjev arbeidsfordeling; mellom fagutdannede nordamerikanere og ufaglærte mexicanere. Dermed kan vi anta at en skjev arbeidsfordeling skyldes utdanningsnivået gruppene imellom, samtidig som de nordamerikanske immigrantene ofte har bedre økonomiske forutsetninger for å kunne starte egne foretningsvirksomheter, som vi har sett tendenser til i San Miguel. Det gjelder selvsagt ikke bare pensjonister, men også yngre aldersgrupper.

Det ovenfor kan illustrere en ”kapitaltransformasjon”, for å bruke Bourdieus begrep.

Som jeg har vist tidligere, bygger en av Bourdieus teorier på at én type kapital kan veksles inn i en annen. Maktkampen mellom grupper dreier seg i stor grad om å fastsette verdien til spesifikke former for kapital, for eksempel økonomisk avkastning på utdanning (Engelstad (red.), 1999: 49). Jeg mener at en slik ”veksling” mellom økonomisk kapital og utdanning (kulturell kapital) kan gå begge veier. I land der det koster penger å ta utdanning, slik som både i USA og México, er økonomiske forutsetninger en avgjørende faktor for om, og også hva, man kan studere. Samtidig gir utdanning gode muligheter for fremtidig arbeid, som igjen transformeres til økonomisk kapital. I de tilfellene der skillene allerede er tydelige mellom to folkegrupper, kan det oppstå enda større ujevnheter på felles grunn, slik som i San Miguel. Både Mario og Leopoldo mener at fokus på mexicanernes verdier har blitt forsømt som en konsekvens av det de oppfatter som et rikmannssamfunn med større fokus på økonomisk velstand og sosial anerkjennelse. For dem handler verdier fortrinnsvis om mexicanske tradisjoner og skikker, men vi har sett, og vil også se videre, at ivaretagelsen av offentlige/private eiendommer og rurale områder også blir viktig her.

5.2.4 Hvordan defineres status? Om kulturell kapital

Bourdieu mener, som nevnt tidligere, at de sosiale posisjonene i et samfunn bygger på ulike former for kapital, der den økonomiske er den dominerende. Eiendom sender tradisjonelt sett et signal om klasses tilhørighet. Derfor er det interessant å gå dypere inn på *hvordan* klassifiseringen oppstår. Det blir her naturlig å vise til informantene. Susan ga uttrykk for at det er mange i San Miguel som er klassefikserte, men understreket at det gjelder både nordamerikanere og mexicanere. Hun fortalte at mange mexicanere i den øvre middelklassen skaffer bekjentskap med nordamerikanere fra lavere klasser. Her spekulerte hun i, og så det ikke som utenkelig, at det kan skyldes et ønske om å oppnå høyere status i samfunnet. Samtidig peker uttalelsen på at det også er sosiale og økonomiske skiller innad i den nordamerikanske minoritetsgruppen, noe som trolig stemmer. For å illustrere kompleksiteten:

Under feltarbeidet var jeg en kveld på en liten, hyggelig restaurant i byen for å spise sammen med kjæresten min. Da vi hadde satt oss ned, la jeg merke til at det bare var nordamerikanere på bordene rundt oss, med unntak av et japansk par som dro like etter vi kom. Fordi det var et lite lokale, kunne vi overhøre samtalene rundt bordene. Det var tydelig at flere av nordamerikanerne var stamgjester. Samtalene mellom mexicaneren, som tilsynelatende eide restauranten, og kundene var på engelsk. Til å begynne med virket både han og servitrisen servicevennlige, også mot oss. Men førsteinntrykket endret seg da vi etter

hvert ble sittende nærmest usynlige ved bordet, til tross for at vi så og si ble plassert midt i restauranten. For meg ble forskjellsbehandlingen svært tydelig. Jeg vet ikke om det skyldtes at vi ikke var stamkunder, at vi er unge, at kjæresten min er mexicaner eller at vi ikke bestilte dyre viner. Men jeg tror ikke det var tilfeldig, og jeg mener situasjonen kan stå som et eksempel på hvordan enkelte mexicanere *tillegger* de nordamerikanske gruppene en form for status i samfunnet. Som et apropos oppfatter Mario en mangel på kritisk tenkning blant lokalbefolkningen, og at flere på et vis velger å godta de nordamerikanske tilflytningene og de påvirkningene de har på samfunnet.

Vi har allerede sett hvor viktig turismen er for den økonomiske infrastrukturen i San Miguel. De som tilhører serviceyrkene har en inntekt som avhenger av det økonomiske forbruket til de mexicanske og utenlandske kundene. Dermed er det kanskje forståelig at de behandler de pengesterke godt, slik som i tilfellet med restauranteieren og de nordamerikanske gjestene. Dette kan også sees i sammenheng med det jeg var inne på i kapittel 3.3, om maktutøvelse som utilsiktede handlinger, der enkelte grupper tillegges makt på bakgrunn av deres posisjon i samfunnet. De besitter en kulturell kapital, for å bruke Bourdieu. En slik forklaring strider i mot Max Webers definisjon av makt som en persons eller gruppes *vilje* til å påvirke andre, da de ikke nødvendigvis ønsker å være makthavere. Det kan likevel være vanskelig å fastslå om det er det ene eller det andre, ikke minst fordi det er vanskelig å etterprøve, men også på grunn av individuelle forskjeller. I San Miguel kan det for eksempel være noen nordamerikanere som *vil* fremheve seg selv og ønsker å stå i en overlegen posisjon i forhold til de mexicanske innbyggerne. Men på en annen side kan det tenkes at andre ønsker å være integrerte i samfunnet, og ikke nødvendigvis på bekostning av lokalbefolkningens økonomi og livsmønstre. Dermed kan det synes som om makt og posisjonering i San Miguel handler om forskjeller innad i de nordamerikanske gruppene, og at mexicanerne bygger sine forestillinger på ulike grunnlag. For å ta et eksempel fremhevet en av respondentene i spørreundersøkelsen de fra Texas som en egenartet gruppe i San Miguel. Den mannlige respondenten beskrev texanerne som ”brautende” og ”dominerende”, og fortalte at de generelt tar mye plass i samfunnet, og mer enn andre nordamerikanere. Dette kan ha historiske forklaringer, fordi det oppsto skarpe spenninger mellom México og USA da mexicanerne på 1800-tallet måtte gi i fra seg store landområder, deriblant Texas (jf. kapittel 2.3.2). Texas er en av de rikeste delstatene i USA pga. store oljefunn på begynnelsen av 1900-tallet, og også den internasjonale petroleumsvirksomheten dette har medført. Dette igjen har trolig bidratt til mexicansk misnøye og nedsettende holdninger mot texanerne gjennom generasjoner. Selv om det kanskje bare er noen grupper eller individer som skaper misnøye

blant mexicanerne, kan det være enkelt å skjære alle over en kam. Denne type generalisering kan, som jeg tidligere har vært inne på, også være et resultat av det økonomiske avhengighetsforholdet México fremdeles har til ”stormakten”.

Noen *sanmiguelenses* lar seg tydelig provosere av nordamerikanerne, mens andre blir økonomisk avhengige av dem. Webers teorier om økonomiske goder og prestisje, to gjensidige maktfaktorer, blir dermed relevante også for majoritets-/minoritetssituasjonen i San Miguel. Weber mener at: ”(...) sosial ære (prestisje) kan danne grunnlag for makt (...)” (2000: 53). Og prestisje er ofte noe man oppnår ved økonomisk makt, som tilsynelatende er tilfellet med den pengesterke minoritetsgruppen i San Miguel. Likevel påpeker Weber at økonomiske fordeler nødvendigvis ikke er ”ærens hovedkilde”, og at den heller ikke kan garantere ære (ibid.). Han retter så et eksempel mot den typiske amerikanske ”partiboss” som: ”(...) gir, i likhet med den typiske storspekulant, bevisst avkall på den sosiale ære – og i det hele tatt danner ’blott og bar’ økonomisk makt, altså ’utilhyllet’ pengemakt, på ingen måte noe grunnlag for sosial ære” (ibid.). Dette sitatet beskriver på en negativ måte amerikanerne (nordamerikanerne) som svært kapitalistiske. På bekostning av den økonomiske makten, har de ingen sosial ære eller prestisje, i følge Weber. Dette synspunktet skal vi se han også deler med noen av den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel.

5.2.5 *Cosmopolitana*: andre minoritetsgrupper

Det er ikke nødvendigvis bare de nordamerikanske innvandrerne som kan bidra til et klasseskille i San Miguel. Både Susan og Leopoldo påpekte at det også er andre pengesterke minoritetsgrupper i samfunnet som på samme vis påvirker arbeids- og boligmarkedet. Argentinere, italienere og spanjoler ble nevnt blant disse. Leopoldo refererte til europeerne som ”los bolillos”²², et kallenavn han mente flere *sanmiguelenses* bruker. Selv om jeg ikke har hørt andre mexicanere bruke dette uttrykket, kan det likevel tenkes at det blir brukt også andre steder i México. Ramón, mexicaneren jeg snakket med på biblioteket, sa blant annet at: ”San Miguel es un ático de la gente del mundo”(”San Miguel er et ’loft’ med folk fra hele verden”). Han nevnte også japanerne som en ny fremtredende minoritetsgruppe i San Miguel. Ramón mener dessuten at rikmannssamfunnet San Miguel ikke bare har oppstått som følge av den nordamerikanske immigrasjonen, men at også andre minoritetsgrupper og innvandringen fra de største byene i México har påvirket samfunnet, blant annet i form av økte priser. Han

²² En *bolillo* er et rundstykke, et hvitt brød, som er svært vanlig å spise i México.

fortalte at det etter kraftige jordskjelvet som rammet Mexico by i 1985 var mange ”chilangos”²³ som flyttet til andre steder i landet. Fordi San Miguel var en by i oppsving, valgte dermed mange å reise hit. Dette er trolig en av årsakene til den store befolkningsveksten i byen fra 1980 til 1990 og økningen generelt f.o.m. 2.verdenskrig og til vårt århundre (jf. kapittel 2.3.3). Ramón ga uttrykk for at det er det mexicanske ”storbyfolket”, sammen med politikere, som ønsker å urbanisere og modernisere San Miguel, i større grad enn innvandrerne. De samme tendensene så vi for eksempel mht. politiske beslutninger vedrørende boligutbygging (jf. kapittel 5.2.2).

5.3 Kulturelle premisser og gruppetilhørighet

Hittil har jeg behandlet det sosioøkonomiske i forhold til majoritets-/minoritetssituasjonen i San Miguel, og vist til resultat fra spørreundersøkelsen og drøftet noen av informantenes synspunkt. Spørsmål om penger og status vil i midlertidig gå igjen i analysen, fordi flere av informantene uttrykker en tydelig sammenheng mellom økonomisk kapital og kulturelle verdier. Likeledes har det kulturelle også blitt omtalt i de foregående delkapitlene. En viktig del av undersøkelsen har altså vært å se om den nordamerikanske minoriteten påvirker den mexicanske lokalbefolkningen på kulturelle områder.

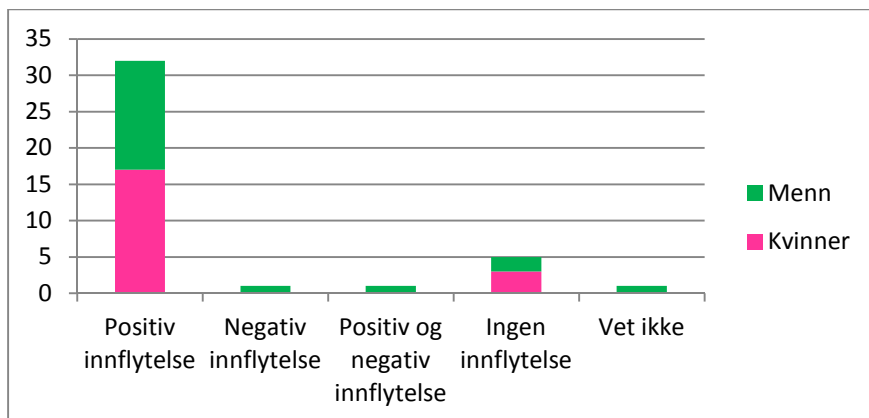
I teoridelen viste jeg til Fifes definisjon av kulturell identitet. Hun forklarer identifikasjon ut i fra samhandlinger mellom mennesket og omgivelsene, og hvordan vi mennesker opprettholder vårt selvbilde ved å anta en gruppetilhørighet og lære dens ytringsformer (jf. kapittel 3.2.2). I denne delen av analysen vil jeg se nærmere på hvordan kulturell innflytelse i samfunnet eventuelt styrker eller svekker den mexicanske lokalbefolkningens gruppetilhørighet. Samtidig vil jeg se nærmere på interaksjon mellom nordamerikanerne og den mexicanske majoriteten.

5.3.1 Kulturell deltakelse og politisk innflytelse

Vi ser av søylediagrammene nedenfor hva respondentene mener om minoritetsgruppens innflytelse på kulturlivet, og om nordamerikanerne representerer en trussel mot mexicanske tradisjoner og/eller skikker. Diagrammene bygger på resultat fra både del I og del II i spørreskjemaet (se vedlegg nr. 2).

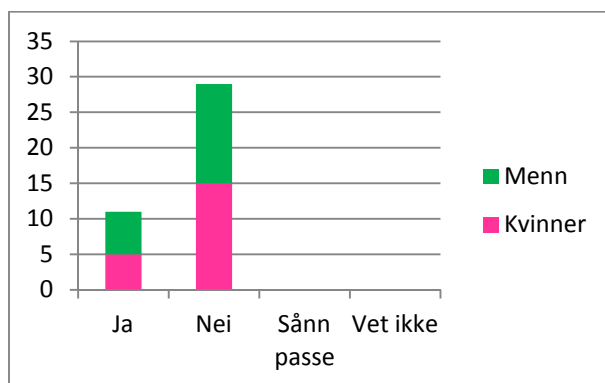
²³ ”Chilango” er et uttrykk mange mexicanere bruker for å referere til en person som er fra Mexico by. Det er en betegnelse som ofte er negativt ladet.

Diagram 4: Kulturlivet

32 av respondentene mener de nordamerikanske innvandrerne bidrar positivt til kulturlivet i byen. Som diagram 5 nedenfor viser, opplever heller ikke flertallet av respondentene den nordamerikanske immigrasjonen som en trussel mot mexicanske tradisjoner og skikker.

Diagram 5: Spørsmål nr. 1: Tror De/du at den nordamerikanske immigrasjonen i San Miguel kan være en trussel mot mexicanske tradisjoner og/eller skikker? (se vedlegg 2: II)

Mange respondenter utdyper i undersøkelsen at innvandrerne liker ”det mexicanske” og at det nettopp er de mexicanske skikkene som har tiltrukket dem til byen. Disse uttalelsene peker igjen i retning av hva som er ”pull”faktorene for den nordamerikanske innvandringen. Noen av respondentene forteller videre at nordamerikanerne respekterer de mexicanske tradisjonene og at de dermed enten holder avstand eller deltar i kulturelle sammenhenger. De mexicanske festene er populære, også for nordamerikanerne, fortalte Estela. Og som jeg skrev i kapittel 2.5, observerte jeg under noen av de tradisjonelle feiringene at det var flere nordamerikanske tilskuere til stede. Estela ga også uttrykk for at hun og hennes mexicanske landsmenn er seg bevisst sine tradisjoner og ivaretar dem, noe også flere av deltakerne i spørreundersøkelsen uttrykker: ”Siempre tenemos claras nuestras costumbres”, skrev én av respondentene (”Vi har

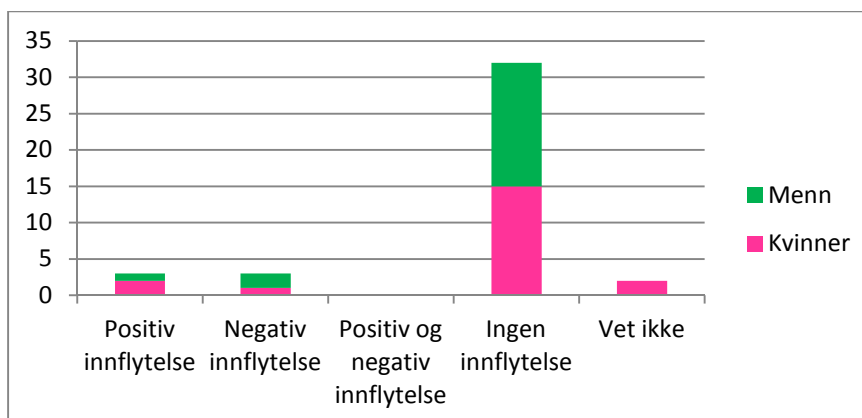
alltid klart for oss våre skikker”). Tilsynelatende er altså flere *sanmiguelenses* bevisste sine kulturelle verdier og bevaringen av disse.

Til tross for at flertallet i begge oversiktene uttrykker en positivitet, er det litt over en fjerdedel av respondentene som opplever de mexicanske tradisjonene og skikkene som truet. Bildet blir også mer komplekst når respondentene og informantene utdyper svarene. Estela mener at mange av de kulturelle begivenhetene i byen er satt i regi av nordamerikanere, men poengterte deretter at ikke alle arrangementene er for allmennheten. Billettprisene på enkelte konserter, teaterforestillinger o.l. er høye, og påvirker dermed graden av deltakelse blant den mexicanske lokalbefolkningen. Pga. dette ekskluderes enkelte samfunnsmedlemmer. Dette er selvsagt ikke et enestående fenomen for San Miguel; også i Norge gir man uttrykk for at prisene på flere kulturelle arrangement er dyre, og for folk med lavere lønninger blir det dermed nedprioritert. Likevel kan det oppleves sterkere i et samfunn der det er majoriteten som er den ekskluderte gruppen. Kritikken kan dermed knyttes til mulighetene for deltakelse. På en annen side skriver en respondent, en 28 år gammel kvinne, at: ”¡Vienen a quitarme las tradiciones!” (“De kommer for å ta i fra meg tradisjonene!”). Flere opplever at tradisjonene deres *transformeres* som en konsekvens av nordamerikansk påvirkning. En av respondentene skrev at: ”Cada día optamos nuevas tradiciones extranjeras y las de nosotros las dejamos”. Her refererer kvinnen til at flere *sanmiguelenses* forlater egne tradisjoner til fordel for nye utenlandske tradisjoner. ”Se esta americanizando cada vez más” (“Det blir stadig mer amerikanisert”), skrev en annen av deltakerne.

Leopoldo er en forkjemper for ivaretagelse av gamle tradisjoner. Han er, som tidligere nevnt, opphavsmannen til *las mojigangas* i San Miguel, pappmasjéfigurene som brukes under parader ved markeringer og tradisjonelle feiringer. Leopoldo viste meg med stolthet verkstedet sitt i hagen, med ferdige og halvferdige dukker. *Las mojigangas* appellerer også til de nordamerikanske minoritetsgruppene, kunne Leopoldo fortelle. Av den grunn får han ofte forretningsforespørsler: ”¡Quieren comprar hasta el aliento!”, sa han oppgitt (“Selv åndedragene kjøper de!”). Selv om nordamerikanerne sier de ønsker å opprettholde tradisjonen, mener Leopoldo at de har skjulte agenda. Han mistenker at de ønsker å selge ideene videre, og utdypet med at: “Su corazón está en el dinero” (“Deres hjerte ligger i pengene”). Jeg vil stoppe litt ved Leopoldos påstander om skjulte agendaer, som han mener er økonomiske. Jeg vil tro politisk innflytelse vil være avgjørende her.

Diagram 6 viser til politisk innflytelse. Her ser vi også at flertallet av respondentene mener at den nordamerikanske minoritetsgruppen ikke har politisk innflytelse i samfunnet.

Diagram 6: Politikk

Informantene plasserer politisk innflytelse i en kulturell kontekst, og derfor blir det naturlig å se på dette i denne sammenhengen. Det fremgår ikke av respondentene i spørreundersøkelsen *hvordan* nordamerikanerne eventuelt påvirker politikken i positiv eller negativ retning, men informantene antyder en *indirekte* politisk innflytelse. La oss se på noen av dem.

Mario kunne fortelle at mange felles områder som tidligere ble brukt av lokalbefolkningen, nå har blitt samlingssted for minoritetsgruppene og turister. Han trakk frem *El Jardín* som et eksempel. Mario mener at dette fenomenet økte på 90-tallet da PAN²⁴, regjerende parti i byen, satset høyt på turisme. ”Con dinero vale el perro”, sa han. Dette er et kjent uttrykk i México, som kan sammenlignes med vårt norske utsagn ”for enhver pris”. Mario brukte dette for å beskrive hvordan han mener politikere jobber ut i fra økonomisk gevinst og på bekostning av kulturelle verdier og mexicanske tradisjoner. Selv om Marios uttalelser ikke viser en *direkte* nordamerikansk innflytelse på politikken, viser de hvordan politikere likevel synes å vektlegge internasjonaliseringen i byen.

Følgende strofe fra Velázquezs dikt uttrykker hvordan turismen og de utenlandske innbyggerne påvirker områder i byen:

Nuestra entrañable barriada,
ya cambió de propietario
lo que era comunitario
hoy es “propiedad privada”
¿qué va quedándonos? ¡nada!
y no es exageración
la fiesta, la tradición
puede convertirse a vistas
en un “show para turistas”
¡y eso sí está muy cabrón! (Velázquez, 2005: tredje strofe)

²⁴ Partido Acción Nacional (PAN)

Strofen forteller at offentlige steder nå har blitt til ”privat eiendom”, med nye eiere, og tydeliggjør en samme engstelse som flere av informantene og respondentene har påpekt; at tradisjoner og feiringer kun skal tekkes turistene. Mario mener nordamerikanerne bruker de mexicanske tradisjonene som et *produkt*, og at disse lettere har latt seg ”selge” etter at mediesamfunnet oppstod på 90-tallet.

I kapittel 3.2.4 behandlet jeg innflytelse fra USA og kulturimperialisme generelt. Som et eksempel regnes México for å være verdensledende forbruker av det kjente merkeproduktet Coca Cola.²⁵ Likevel kan ikke denne type innflytelse sies å være en entydig faktor mht. hovedproblemet i studien min, fordi det finnes forbrukere av nordamerikanske produkt også andre steder i verden. Det samme gjelder nordamerikanske tradisjoner som Halloween og St. Valentinsdag. Også her er det viktig å påpeke at denne type feiringer ikke bare er synlige i San Miguel, men også i andre deler av México og verden. Tvert i mot virker det som om San Miguel har skjernet seg for mye av ”McDonalds-imperialismen”, for å si det med Hans Erik Næss (jf. kapittel 3.2.4). På *CNN México*, i en videoreportasje fra desember 2011, ser vi *sanmiguelenses* og utlendinger i demonstrasjon mot forslaget om å etablere McDonalds i det historiske sentrum.²⁶ Bildene viser at heller ikke de nordamerikanske innbyggerne ønsker at den store ”fastfood”-kjeden skal innfiltrere San Miguel. Rosario Otero, talskvinnen for kampanjen, forteller at de gjennom kontinuerlige protester har klart å få myndighetene til å endre planene. Åpningen av kaffekjeden *Starbucks* fikk de derimot ikke stoppet, forteller Otario. Kafeen, som ligger midt i det historiske sentrum, har hatt negative følger for lokale småkafeer som har mistet kunder. Men selv har jeg observert mange mexicanere på *Starbucks*, noe som tyder på at det er en plass som ikke bare tiltrekker seg nordamerikanske kunder og turister. Til tross for (mis-)plasseringen av *Starbucks*, er det tydelig lagt restriksjoner på endringer av den ytre fasaden til kafébygget. Det er ingen enorme skilter, logofarger o.l. som dominerer kvartalet. Fordi San Miguel er UNESCO-by, må myndighetene og beboerne forholde seg til regler som er satt for å bevare bystrukturen. Det samme ser man i Guanajuato by, som også er på verdens kulturarvliste, der de har åpnet flere utenlandske franchise.

Til tross for tendensen i spørreundersøkelsen om politisk innflytelse, er det likevel noen som mener at San Miguel, som et flerkulturelt samfunn, har politikere som lar seg påvirke av den moderne nordamerikanske levemåten, slik som Mario var inne på tidligere.

²⁵ Mexicanere drikker gjennomsnittlig 675 flasker (å 237 ml) i året (Morales, i *El Economista*, 2011).

²⁶ CNN México, ”Se oponentes a McDonald’s en México”, publisert 13.12.2011, <http://mexico.cnn.com/videos/2011/12/13/se-oponen-a-mcdonalds-en-mexico#.Tui5SubEv7mg.facebook>

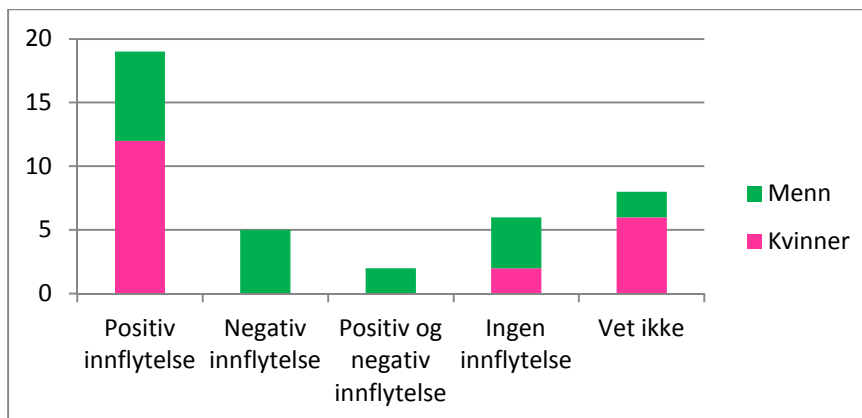
Dette kan altså være en indirekte påvirkning. Flere informanter fortalte blant annet at nordamerikanerne ofte sender inn klager til de lokale myndighetene, særlig på bakgrunn av støy under feiringer og markeringer, og høy lyd fra kirkeklokkene. Estela og Leopoldo fortalte om tilfeller der nordamerikanere har følt at de har blitt forstyrret av det mexicanske kulturlivet. Estela fortalte at bystyret for seks år siden fikk klager fra nordamerikanske veteraner. De mente fyrverkeriet som blir brukt ved festlige anledninger hadde en psykisk skadevirkning på de som hadde vært med i krig. De fikk ikke medhold i saken, men det kan virke som at de selv mente de *kunne* få det. Tilnæringsvis fortalte Leopoldo at under de lokale festene til *Valle de Maíz* er det svært ofte at nordamerikanske naboer klager over støy fra musikken og folket. Ved en annen anledning var det én fra USA som sendte inn en klage fordi en hane gol for høyt, sa Leopoldo nærmest litt oppgitt. Klagene ser ikke ut til å ha ført til drastiske endringer, men likevel har de involverte vist en slags mangel på respekt for den mexicanske kulturen. Jeg vet med meg selv at jeg ved flere anledninger har irritert meg over støy i México. Mariachimusikk og vannbærere som roper ”¡aaaagua!” klokken syv om morgenen, mister sin mexicanske ”sjarm” etter en stund. Selv om dette kan fremstå som banale eksempler, forteller de likevel noe om minoritetsgruppens evne til å tilpasse seg det mexicanske samfunnet. Det må også tilføyes at San Miguel har et høyt antall frivillige interesseorganisasjoner, som vi må anta utøver et politisk press på myndighetene.

Næss (2005) påpeker nordamerikanernes mangel på en egendefinert kultur (jf. kapittel 3.2.4). Fordi den nordamerikanske kulturen bygger på en smeltedigel av fremmede kulturelementer, fremstår den på sett og vis som ”uoriginal”. Blant svarene til flere av primærkildene mine går det frem at den nordamerikanske minoritetsgruppen i San Miguel har startet en ”resirkuleringsprosess” av den mexicanske kulturen, for å bruke Næss sitt begrep. I den forstand kan minoriteten kanskje for mexicanerne fremstå som en slags trussel, fordi de vil delta og ha innflytelse, som kan oppleves negativ, men samtidig ikke, fordi de også ønsker å bevare det ”autentiske”.

5.3.2 Natur vs. ”Disneyland”

”San Miguel es una Disneylandia para los’gringos””, sa Mario. Diagrammet nedenfor viser en oversikt over hva respondentene svarte mht. nordamerikansk innflytelse på økologi og landbruk.

Diagram 7: Økologi/landbruk

Som vi ser ovenfor mener 19 respondenter at nordamerikanerne bidrar positivt til økologien og landbruket, mens til sammen 21 fordeler seg på de andre variablene. Dette gir et komplekst bilde. Noen av respondentene utdypet svarene sine med at flere av nordamerikanerne respekterer naturen; de bidrar med økologisk kunnskap og kommer med forslag til forbedringer. Dette kan trolig ha en sammenheng med at en økologisk ”livsstil” har blitt en global trend de siste årene. De negative uttalelsene fra deltakerne i undersøkelsen, alle menn, er knyttet til konsekvensene boligutbyggingen i byen fører med seg. De rurale verdiene er viktige også for de to mannlige hovedinformantene. Årsaken til at kvinnene er mindre kritiske til innflytelse på økologi/landbruk, kan skyldes at det i México er flere menn som arbeider innenfor denne sektoren, og derfor har bedre forutsetninger for å uttale seg.

Både Mario og Leopoldo betrakter naturen som en del av sin kultur. Leopoldo ga uttrykk for at flere nordamerikanere ønsker å anvende naturområder til turistattraksjoner. Denne type ”kommersialisering” mener han kan ødelegge land som er viktig å bevare. Mario har også en tilsynelatende stor forkjærlighet for naturen, noe som blant annet gjenspeiles i hans arbeid og engasjement i naturreservatet *El Charco del Ingenio*.²⁷ På generelt grunnlag mener Mario at det bør rettes mer fokus mot økologi og ivaretagelse av naturressurser i San Miguel: ”La agricultura es lo que representa los verdaderos recursos de San Miguel, no el turismo”, uttalte Mario. Som sitatet viser, mener han at jord og landbruk utgjør de viktigste ressursene til San Miguel, ikke turismen. Han mener i alle fall at det er slik det burde være. Denne uttalelsen kan virke motsigende, fordi som Mario selv også påpeker, blir naturreservatet også brukt som en turistattraksjon. Skjødesløshet over det rurale fører til

²⁷ Oversatt til norsk betyr El Charco del Ingenio, *Mølletjernet*. Det kommer av at det ble bygd en mølle der på 1560-tallet (de Gast, 2009: 147). Det økologiske monumentet består av et område på 67 hektar med stor biodiversitet. Naturreservatet som ble åpnet i 1990 har 535 arter flora og kaktus, 156 fuglearter og over 100 sommerfuglarter (<http://www.elcharco.org.mx/>).

konsekvenser for jord og land, uttalte han. Dette har en naturlig sammenheng med den nevnte boligutbyggingen, samtidig som Mario påpekte at grønnsaksdyrking og annen jordutvinning har minket betraktelig de siste årene. Han forklarte at dette delvis skyldes at mange mexicanske bønder og andre *sanmiguelenses* reiser til USA for å jobbe, og dermed etterlater seg dyrkbare områder: ”Dejan el maíz y el frijol” (”De forlater maisen og bønnene”). Fordi pengeoverføringene bidrar til familieøkonomien, er det flere av de etterlatte i San Miguel som ikke lenger er avhengig av inntektene fra jordbruket. Dette mener Mario kan få store konsekvenser for San Miguel, fordi de yngre generasjonene ikke lærer hvor viktig det er å ivareta naturressursene.

Mario knytter på et vis det rurale sammen med kulturelle verdier, og mener det er nødvendig at disse verdiene overføres slik at de ikke drukner i fokus på penger og materialisme. Han håper at planene om å ekspandere UNAM²⁸ til San Miguel, og åpne for studier knyttet til klima og økologi, kan engasjere de unge og dermed bryte med tendensene. I en artikkel i nettavisen *Milenio* står det at prosjektet allerede er iverksatt og at det vil ha en utviklingsperiode på omtrent fem år (Jiménez, 2012). Studier knyttet til klimaendringer står oppført som ett av de viktigste utdanningstilbudene ved UNAM campus San Miguel. Videre står det i artikkelen at San Miguel er et område som krever forskning på problemer med vann og land, ett av motivene for at UNAM ekspanderes hit.

Da jeg møtte Leopoldo for vårt intervju inviterte han meg med til en agaveplantasje som ligger noen kilometer sør for byen. Han fortalte at han bruker å reise ut hit én gang i uken for å drikke pulque, en tradisjonell, alkoholholdig drikk som blant annet produseres her. Vi kjørte i en lyseblå, Wolkswagen boble som selv tilhørte Leopoldo. I slående hete gjennom ”kaktus”-land følte jeg meg nærmest som i en mexicansk film. Vi ble møtt av en liten mexicansk gutt som tydelig ble glad for å se Leopoldo. Faren og bestemoren til gutten satt utenfor et lite hus som lå midt i blant magueyplantene. Etter en liten omvisning fikk vi servert pulque, mens vi pratet om alt og ingenting. Med et smil om munnen fortalte Leopoldo at han bruker å komme til plantasjonen på grunn av den fantastiske drikken, samtidig som stedet er fritt for nordamerikanere. Han føler seg på et vis hjemme her, uttalte han.

Det er tydelig at det er viktig for Leopoldo og Mario å ivareta naturen og dets ressurser. Som Mario antydte tidligere, er det en form for mangel på bevissthet mht. de rurale endringene i samfunnet som delvis skyldes de nordamerikanske bosettingene. For å bekjempe problemene knyttet til jord og land er det viktig å tillegge både voksne og de yngre

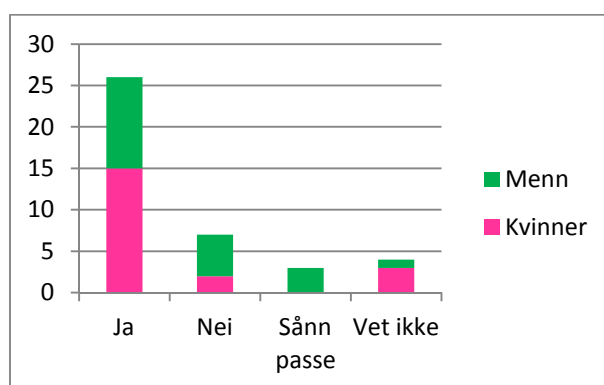
²⁸ Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM).

generasjonene kunnskap, mener Mario. Det må også i denne sammenhengen understrekes at ingen av respondentene jobbet innenfor landbruk. Tallene i diagram 7 kan derfor på den ene siden indikere en interesse for spørsmålet, men også liten kjennskap til feltet.

5.3.3 "When in Rome, do as the Romans do"

I et flerkulturelt samfunn blir språket avgjørende. Oversikten nedenfor viser respondentenes svar på spørsmål om interaksjon/kommunikasjon mellom dem og de nordamerikanske minoritetene.

Diagram 8: Spørsmål nr. 2: Tenker De/du at det er god interaksjon/kommunikasjon mellom den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel og nordamerikanerne? (se vedlegg 2: II)

Som tallene ovenfor viser, mener 26 av respondentene at kommunikasjonen er god mellom folkegruppene, mens syv mente det motsatte. Tre av deltakerne synes at det er en passe god interaksjon mellom *los sanmiguelenses* og nordamerikanerne. Vi ser at flere menn enn kvinner betrakter kommunikasjonen som dårlig. Dette kan skyldes tilfeldigheter eller at de mexicanske kvinnene kanskje lettere kommer i kontakt med nordamerikanerne.

Vi kommuniserer via språket, og flere av respondentene utdyper, til tross for den positive tendensen i diagram 8, at språket bidrar til å øke avstanden mellom gruppene. Språk defineres som en kulturell verdi, og kommunikasjon blir desto viktigere i et flerkulturelt samfunn. Vi kan betrakte det som et integreringsverktøy. Deresky skriver at: "Culture and communication are so intricately intertwined that they are, essentially, synonymous" (2000: 140). Språket er meningsbærende. Videre forklarer hun at vi filtrerer og forstår beskjeder i forhold til forventninger og oppfatninger knyttet til egne verdier og normer (ibid.). Dette vil si at jo større forskjeller det er mellom to kulturer, desto mer sannsynlig er det at det vil oppstå

misforståelser mellom gruppene. Språk er makt, og for å ta et nærliggende eksempel, snakker Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim om maktforskjeller som sentrale faktorer i kontakten mellom innvandrere og nordmenn. De skriver at disse forskjellene også blir synlige i situasjoner der innvandrere kommuniserer med nordmenn, og nesten bestandig er det nordmenn som har mest makt (2006: 123). Dette er logisk, med tanke på at de fleste mottakerland stiller krav til innvandrere om at de må tilpasse seg samfunnet, også mht. språket. Men som Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim påpeker, bør vi senke kravene til graden av tilpasning, da ikke alle behersker den nye konteksten (ibid.: 124). Sannsynligvis vil noen nordamerikanske immigranter i San Miguel oppleve en type ”kultursjokk” i møte med det mexicanske, også mht. språk, som det tar tid å bearbeide. Likevel handler det også om motivasjon for å lære språket og om det er *nødvendig* der hvor man er. Engelstad skriver at: ”Dersom medlemmene [de språklige minoritetene] skal fungere på lik linje med andre samfunnsmedlemmer, kan de ikke unngå å benytte majoritetens språk også” (1999: 35).

Til tross for mange positive svar fra spørreundersøkelsen (jf. diagram 8), er det flere av respondentene og informantene som opplever språket som et problem mellom gruppene. Mario, Leopoldo og Estela påpekte at det er svært få nordamerikanere i San Miguel som praktiserer spansk. Også Susan foretrakk å ha samtalen vår på engelsk, og hun tok det nærmest som en selvfølge da vi møttes, til tross for at vi hadde skrevet til hverandre på spansk tidligere. Det var først etter at mannen og datteren deltok i samtalen det ble en kombinasjon mellom spansk og engelsk. På spørsmålet om interaksjon og kommunikasjon mellom gruppene, skrev også én av respondentene: ”Muchos no hablan español y quieren que les contesten en ingles” (” Mange [nordamerikanere] snakker ikke spansk og de vil at de [mexicanerne] skal svare dem på engelsk”). Respondenten baserer trolig det hun skrev på egne erfaringer.

I butikker i San Miguel hørte jeg selv noen nordamerikanere konversere på spansk da de skulle betale i kassen. Men jeg opplevde som oftest at samtalen mellom de nordamerikanske kundene og butikkansatte var på engelsk, om de ikke bare gestikulerte. Det er også svært mye tilrettelagt for engelsktalende i byen. Aviser, brosjyrer, løpesedler, skilter og informasjonsnotiser er oversatt til engelsk. Vi kan jo bare spekulere i hvor de beslutningene tas. Så fordi mye av informasjonen er gitt på engelsk, trenger nordamerikanerne ikke nødvendigvis å lære seg det mexicanske språket for å holde seg ”up-to-date”. Det er store forskjeller mellom San Miguel og Guanajuato by, der jeg bodde. Guanajuato tiltrekker seg også mange turister og utenlandske studenter, men der må *vi*, som tilreisende, forsøke å gjøre oss forstått på spansk, og ikke omvendt. På grunn av den økende internasjonaliseringen i byen

frykter derimot flere av de mexicanske innbyggerne at det samme skal skje der, som i San Miguel; at tilflyttere og turisme legger premissene.

Noen av informantene og respondentene mener det er positivt at det engelske språket er fremtredende i San Miguel, fordi det oppstår en språkutveksling (*intercambio de idiomas*). Det er helt klart fordeler ved å kunne engelsk, men likevel kan det i San Miguel virke som om språket blir en slags barriere mellom de to gruppene, og da også for inkluderingen.

5.3.4 "Gringos" vs. "Los animales"

Vi har sett at språk blir viktig for å bryte ned barrierer. Stereotyper oppstår også gjennom språket og de knyttes til verdier, noe vi også så i kapittel 5.2.4 i mexicanernes omtale av folk fra Texas. Nå vil det vil alltid oppstå kulturelle motsetninger i et samfunn med ulike folkegrupper, blant annet fordi vi har ulike verdigrunnlag. Verdier og andre kulturelle egenskaper bidrar til å skape etniske grenser mellom partene, der det ofte oppstår negative holdninger om "de andre", som en slags kulturell beskyttelsesmekanisme.

Susan og mannen, Juan Carlos, fortalte at de hadde vært gift i 17 år. De fortalte at det i begynnelsen var vanskelig å tilpasse seg hverandres kultur pga. forskjellene: "Es muy vasto" ("De er enorme"). Susan trakk frem "machokulturen" som et eksempel, selv om hun ikke ga uttrykk for at det var en personlig barriere. For dem handlet det mer om økonomiske forskjeller og ulik familiebakgrunn. Hun fortalte at hun har hatt en god og trygg oppvekst med materielle goder, og at hun har en far som er tidligere NBA²⁹ trener. Juan Carlos, som virket å være en del år yngre enn Susan, kom derimot fra "enkler" kår. Ulik bakgrunn kan ofte manifestere seg i gruppenes verdisyn. Octavio Paz: "De [nordamerikanerne] tror på hygien, helse, arbete, lycka, men känner kanske inte den sanna glädjen som är ett rus och en virvelstorm" (1984: 26). Noen av informantene oppfatter den nordamerikanske folkegruppen som materialister, slik som Paz også delvis beskriver her. Materialismen, i følge Estela, uttrykker troen på det å ha, og ikke å være: "(...) creer en el tener, no del ser". Paz og Estela antyder en motsetning i gruppenes verdigrunnlag der mexicanerne i større grad forankrer verdiene i "mennesket selv", og ikke i det man kan oppnå. Det har også kommet til syne at informantene og respondentene mine mener nordamerikanerne er "kommersielle" og "pengesyke".

Stereotyper kan altså lett oppstå. Noen informanter og respondenter ga uttrykk for at

²⁹ National Basketball Association (NBA).

de blir kritisert av den nordamerikanske minoritetsgruppen. Én av respondentene skrev at nordamerikanerne er arrogante og at de behandler folk dårlig: "Tienen carácter prepotente, y dan mal trato a la gente". Leopoldo fortalte også at den nordamerikanske folkegruppen ser på mexicanerne som dyr: "En sus ojos somos animales". Slike stereotyper har ofte en historisk forklaring. Shohat og Stam (1994) skriver at:

Native Americans were called "beasts" and "savages" because White Europeans were expropriating their land; Mexicans were derided as "bandidos" and "greasers" because Anglos were seizing Mexican territory; and the colonized generally were ridiculed as lacking in culture and history because colonialism, in the name of profit, was destroying the material basis of their culture and the archival memory of their history (sitert i Sæther, 2007: 23).

Som sitatet viser, ble de innfødte latterliggjort av "de hvite" på bakgrunn av mangel på kultur og historie, som noe "primitivt". Ironisk nok var det de diskriminerende som hadde "fratatt" befolkningen det kulturelle grunnlaget. Dette fenomenet er vi også kjent med fra amerikansk film, der mexicaneren tidligere ofte ble fremstilt som svart, skitten og slu.

Diskriminering av fysiske kjennetegn er ofte knyttet til hudfarge, til "de svarte" og deres underlegenhet til "de hvite". Personer som i dag dømmer folk på bakgrunn av hudfarge, mener Gullestad skyldes en *rasialisering* som allerede finnes (ibid.: 217). Flere av mexicanerne fortalte, eller skrev, altså at de opplever fordommer, selv om ingen ga direkte uttrykk for at de er basert på hudfarge. Gullestad skiller også mellom *gammel* og *ny* rasisme, samtidig som hun binder de to sammen (2002: 216-217). Hun mener at en del av de forestillingene vi har i dag bygger på historiske praksiser knyttet til kolonialisering og slaveri (ibid.: 216). Dette samsvarer med sitatet til Shohat og Stam. På en annen side kommer diskriminerende holdninger også til syne blant den mexicanske befolkningen. Vi har allerede sett at mexicanere refererer til nordamerikanere som "gringos" og til europeere som "bolillos". Som et eksempel på nedsettende bruk av "gringo" har mexicanere omformulert et uttrykk de bruker for å beskrive at de har mye å gjøre på én gang, ved å bytte ut *puta* (norsk overs. hore) med "gringa": "Ando como calzon de 'gringa'; de arriba para abajo y de abajo para arriba" ("Jeg beveger meg som en "gringa"s underbukse; opp og ned, ned og opp").

Mexicaneren Guillermo Velázquez skriver også: "Está bien, y ya es usanza que los gringos jubilados se pasen el día tirados asoliándose la panza (...)" (2005: femte strofe). Her fremstilles de nordamerikanske pensjonistene som late mennesker som fordriver dagen med "å ligge og sole magen". Som strofen forteller, er dette i og for seg greit, men de skal likevel være forsiktige med å vise bedageligheten ovenfor mexicanerne: "(...) ¡cuidado! – repito – cuidado con parpadear porque pueden acabar chingandonos bien bonito" (ibid.). Kritikken

mot mexicanerne kan altså ha en sammenheng med forestillinger fra kolonitiden, men det er trolig ikke på grunn av *mangel* på kultur eller historie. Etter Uavhengigheten har mexicanerne hentet frem minnene fra den precolumbianske tiden, noe som også kommer til syne i San Miguel gjennom tradisjonelle feiringer. Men fordi moderniteten kom tidligere til USA, kan det tenkes at flere nordamerikanere oppfattet mexicanerne som *ukultiverte* (usiviliserte), fordi begrepet ofte sees i sammenheng med utvikling. Samtidig kan det, som Marcué skriver, tenkes at forbedringspotensialet til mexicanerne, knyttet til tid, forpliktelser og etisk moral, kan bidra til å skape irritasjon da disse havner i kontrast med nordamerikanske verdier (2008: 275-276).

5.3.5 Det mexicanske kollektivet

Vi må anta at stereotyper, som behandlet overfor, lettere oppstår der gruppene har en større ”vi”-følelse. I dette delkapitlet er det informantenes stemme som

Jeg opplever mexicanerne som stolte over nasjonen sin, og de snakker mye om den. Samtidig vet vi at landet står overfor flere store problem, bl.a. narkotikakrigen, fattigdom og korrupsjon. Kanskje har mexicanerne derfor også et ytterligere behov for å fremheve det som er positivt; flotte reisemål, rik kultur, kjente mexicanske artister og kunstnere, godt øl og flotte fotballstadioner, for å nevne noe. Tidligere har jeg sagt noe om México som en nasjonalistisk og kollektivistisk kultur. Jeg mener disse verdiene forsterker hverandre i form av at nasjonalismen skaper større fellesskap, et ”vi”. Kollektivismen i det mexicanske samfunnet kommer til syne på ulike vis. I skolene er elevene pålagt å synge nasjonalsangen hver mandag morgen. Dette er en tradisjon som ikke bare markerer starten på en ny uke, men den viser også hvordan det mexicanske samfunnet ønsker en nasjon. I USA er dette også en tradisjon. Marcué skriver at mange folkegrupper fremdeles oppfatter familien som samfunnets lim, men utdyper at mexicanere tillegger den en ekstra verdi: ”(...) es tal vez uno de sus rasgos culturales más importantes” (2008: 273). Mexicanere har stor lojalitet til familien, særlig til ”Far ”og de eldre, selv om disse tradisjonsmønstrene har blitt modifisert med årene. Fordi barna vokser opp i et svært beskyttet familiemiljø, forblir de ofte sterkt knyttet til slekten også i voksen alder. Jeg kjenner flere mexicanere i midten av tjuårene, og eldre, som fremdeles bor hjemme hos foreldrene sine. Ikke typisk for bare Mexico, men mer uvanlig i Norge, der det kan oppfattes som ”unormalt”. Når familiebandene er sterke, vil medlemmene også påvirke hverandre i større grad. Dermed vil også andre kulturelle verdier, som for eksempel ferdigheter, regler og kunnskaper, enklere overføres fra én generasjon til en annen.

Som vist i kapittel 3.2 skiller teoretikere mellom kultur og identitet som noe vi *får*, eller som egenskaper vi videreutvikler eller endrer. Religion er et eksempel på en kulturell universal som vi på sett og vis arver. Katolisismen regnes også som en av de fundamentale verdiene i México (Marcué, 2008: 272). Til tross for tillærte normer er det likevel flere unge mexicanere som tydelig bryter med det religiøse. Disse bruddene med tradisjonen er ikke uvanlig i dag, men det skal likevel mye til før familien og kirken mister sitt hegemoni som normgivende institusjoner. Tro kan også fungere som trøst i et land med mye fattigdom. Samtidig er den en viktig del av landets historie og den nasjonale identiteten. Dette observerte jeg selv, blant annet under påskefeiringene som jeg tidligere har beskrevet. Leopoldo fortalte at religiøse og andre kulturelle feiringer i San Miguel's *barrios* er en måte urbefolkningen "husker" røttene sine på. "Buscamos una manera para recordar", sa Leopoldo. Han snakket om *Valle de Maíz* som en nærmest hellig grunn for ham og andre. Tidligere skrev jeg om katolikkens ærbødighet til korset (*Santa Cruz*) (jf. kapittel 2.5.1). På samme vis beskrev Leopoldo hvor viktig dette symbolet er for dem, fordi det viser tilbake til fortiden. Han viste meg et kors, laget av metall, som tilhørte hans familie og lokalsamfunnet. De bruker dette ved religiøse anledninger. På korset var følgende inngravert:

En el año de 1902 a los 19 días del mes de Julio se estreno esta Santa Cruz importando todos sus gastos \$ 13.81 siendo todos estos gastos por toda la Comunidad siendo Padrinos Margarito Godinez y Ignacio Ferer siendo Mayordomo en la actualidad Valente Centeno y segundo Mayordomo Jacinto Leopoldo.

I følge inskripsjonen ble korset brukt første gang i 1902, etter at flere av de som tilhørte lokalsamfunnet (*La Comunidad*) hadde gått sammen for å betale (13,81 mexicanske pesos) for det. Det virker som samholdet i dette nabolaget er like viktig for beboerne i dag som den gang, for at Méxicos og San Miguel's historie ikke skal bli glemt.

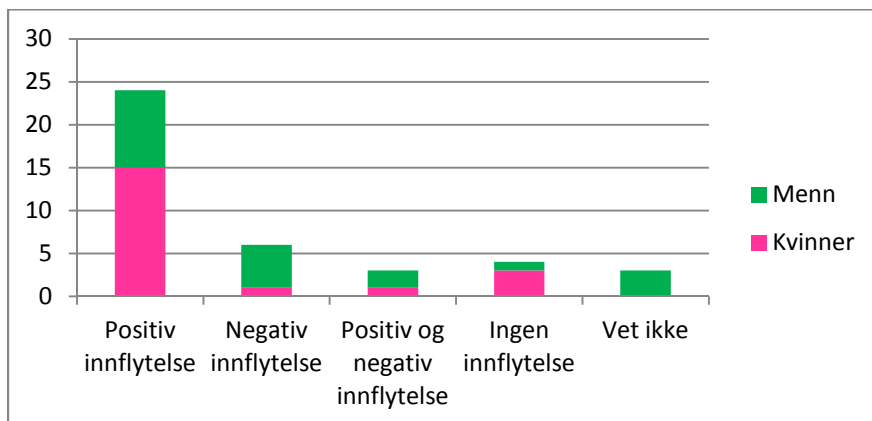
5.3.6 Fellesnevner

Til tross for at Mario har tilbrakt flere år av barndommen sin i USA, uttrykte han sterke meninger om de nordamerikanske bosettingene i San Miguel: "Lo que todos ven simplemente es un telón de la realidad", sa han bestemt. Her refererer han til at det som ser ut til å være et velfungerende, flerkulturelt samfunn bare er et "sceneteppe", en metafor som viser at det kan være noe negativt som skjuler seg bak en ytre fasade. Men er det slik?

Til tross for negative generaliseringer og en tilsynelatende sterk gruppetilhørighet, stiller flertallet av respondentene seg positiv til nordamerikanernes innflytelse på kulturlivet i

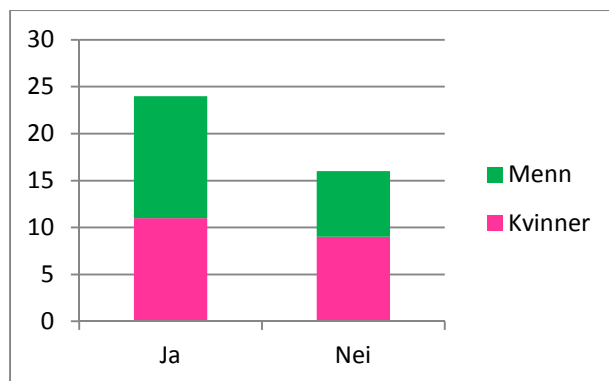
byen, for å oppsummere resultatene fra spørreundersøkelsen. På samme vis opplever få nordamerikanerne som en trussel mot deres tradisjoner og skikker (jf. diagram 4 og 5). Diagram 9 og 10 viser også positive tall med tanke på nordamerikanernes innflytelse på det sosiale miljøet og kontakt mellom gruppene.

Diagram 9: Sosialt miljø

Som vi ser i diagrammet over, er over halvparten av respondentene enige i at nordamerikanerne har positiv innflytelse på det sosiale miljøet i samfunnet. Kún seks mener de har en direkte negativ innflytelse. Vi ser i midlertidig et skille mellom kjønnene, noe vi også så i diagram 8 i kapittel 5.3.3, på spørsmål om interaksjon og kommunikasjon, som også må sies å være nært knyttet til det sosiale. Det sosiale må i det hele sees i sammenheng med i hvor stor grad det er kontakt mellom gruppene, og diagrammet nedenfor viser at flertallet har venner blant minoriteten.

Diagram 10: Spørsmål nr. 3: Har De/du nordamerikanske venner? (se vedlegg 2: II)

Når vi ser på diagram 10, er svarene jevnt fordelt mellom kjønnene. Her aner vi likevel en motsigelse i forhold til hva som fremgikk i svarene hva gjelder interaksjon og kommunikasjon (jf. kapittel 5.3.3) der mennene i større grad stilte seg negativt til dette spørsmålet. Det kan muligens forklares i hvordan man definerer vennskap. Det vil uansett bare bli spekulasjoner.

Hvordan kan vi forstå den positive tendensen vi ser i diagrammene over? Noen av respondentene forklarer denne med en gjensidig respekt mellom gruppene, og at det ikke *bare* finnes fordommer, som vist i forrige delkapittel. De opplever nordamerikanerne som ”høflige” og ”hjertelige”. En skrev at: ”La mayoría son sociables y ayudan a los *sanmiguelenses*” (”De fleste er sosiale og de hjelper *los sanmiguelenses*”). På samme måte ga Mario uttrykk for at nordamerikanerne er ”humanitære”, gjennom sitt veldedighetsarbeid. Han fortalte at San Miguel er én av fem kommuner i México som har flest frivillige organisasjoner (ONG’s³⁰). På kommunens offentlige nettside oppfordrer også bystyret særlig de utenlandske innbyggerne til å bidra: ”If you belong to the international community your participation is very important for the development of the city, See details. NGO”.³¹ Susan og Estela trakk også positivt frem de humanitære organisasjonene under intervjuene. Susan forklarte at organisasjonsarbeidet har bidratt til samfunnsendring: ”(...)a shift in society”. På kommunens offisielle nettside er det lagt ut et brev adressert til de utenlandske borgerne. Dokumentet er datert 1. januar 2010, og er undreignet daværende ordfører Luz María Núñez Flores:

(...) La participación activa de la comunidad internacional en asuntos locales es muy importante. Usted es de suma importancia para el desarrollo progresivo de la ciudad, como hemos visto año tras año. El Ayuntamiento valora en gran medida sus contribuciones sociales, culturales y económicas que benefician a la comunidad y a todos los Sanmiguelenses (...) Su participación es fundamental en la creación de un espacio multicultural con las ideas que fluyen libremente, conocimientos y experiencias (...).³²

Utdraget kan oppfattes som en hyllest til de utenlandske innbyggerne og deres innsats for lokalmiljøet. Det står at de i stor grad har bidratt til byens utvikling og at bystyret setter pris på hvordan de har hjulpet samfunnet, både sosialt, kulturelt og økonomisk. Estela mener at nordamerikanerne står frem som et gode eksempel og at de har klart å engasjere flere mexicanere til å hjelpe vanskeligstilte personer i samfunnet. Hun forteller også at hun selv har

³⁰ Organización No Gubernamental (ONG)

³¹ <http://www.sanmiguelallende.gob.mx/nuestragente/cextranjera.html>

³² <http://sanmiguelallende.gob.mx/ong/ongesp.html>

deltatt aktivt i organisasjoner. På denne måten virker det som om de to gruppene sikter mot et felles mål; *å skape forbedringer i samfunnet.*

Det offentlige biblioteket i byen, *La Biblioteca*, kan stå som et eksempel på en fellesarena. Det er mer eller mindre drevet av nordamerikanere. Biblioteket har en normal funksjon med utlån av bøker, men rommene brukes også til kurs, undervisning, kunstverksted, konserter og program for barn. Noen av de kulturelle arrangementene tar de betaling for, for å finansiere bøker, datamaskiner og andre opplæringsmidler. Sammen med andre sjenerøse donasjoner går disse pengene også til stipend for unge som ikke har økonomiske midler til selv å fullføre utdanningen sin. På nettsiden til biblioteket står det at de gir stipend til over 200 studenter, samtidig som de tilbyr 64 undervisningstimer i uken på biblioteket, som er gratis for barn og unge.³³

Mario uttalte at *los sanmiguelenses* og utlendingene også kan fungere i fellesskap på mexicansk rural grunn. Han mener at *El Charco del Ingenio* kan fungere som en brobygger (*un puente civil*) mellom mexicanerne og minoritetsgruppene. Han ga uttrykk for at reservatet har blitt et populært sted også for turister, og ikke bare for lokalbefolkningen, og at det er en naturlig god interaksjon mellom folkegruppene her. Han fortalte at 60 prosent av de besøkende er mexicanere, mens 40 prosent er nordamerikanere og andre utlendinger. Naturreservatet viser ikke bare det biologiske mangfoldet, men den har også en historisk verdi, fortalte Mario. De har funnet flere rester og levninger fra precolumbiansk tid som de har bevart i naturreservatet. Den mexicanske urbefolkningshistorien blir også presentert, gjennom kulturelle aktiviteter og seremonier som foregår ved reservatets sosiale arenaer. Tradisjonelle feiringer knyttet til *Santa Cruz* er blant disse, og ofte er det mexicanere som tilhører *los barrios* som bruker områdene. Mario fortalte at da Dalai Lama var i San Miguel i 2005, besøkte han også *El Charco*. Mario viste meg et monument de hadde plassert ved inngangen til naturreservatet, med et sitat fra den tibetanske lederen: ”Slik som bølgene, produserer vibbene i fredelige områder en bevegelse, som i en nær fremtid vil skape en ny bevissthet blant menneskene, en bevissthet for fred”. Dette er, som Mario uttrykte, et symbol på hvordan han mener de fredelige og kulturelle omgivelsene i *El Charco* kan bidra til å styrke fellesskapet for San MIGUELS befolkning, dvs. både mexicanere og nordamerikanere.

³³ <http://www.bibliotecasma.com/index.php/en/donations.html>

Monument fra Dalai Lamas besøk i *El Charco del Ingenio* i 2005.
(Foto: Privat)

I det nevnte brevet fra bystyret til de utenlandske innbyggerne står det at deres bidrag gagnar *hele* lokalbefolkningen i San Miguel: "(...) *benefician a la comunidad y a todos los Sanmiguelenses*". Det kan nærmest sees som en oppfordring, for til tross for positive tall hva gjelder sosialt miljø, utdyper også respondentene og informantene en negativ innflytelse. Estela, som trakk frem de humanitære organisasjonene, ga for eksempel uttrykk for at nordamerikanernes kulturelle engasjement heller bidrar til ekskludering av samfunnsmedlemmer. Dette skyldes de høye prisene. Susan oppfatter San Miguel som et samfunn der folkegruppene lever separert, noe også flere av respondentene utdypet. Det å være *integrert* i et samfunn handler ikke bare om å delta i arbeids – og samfunnslivet. Som Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim skriver, er det også viktig å opprettholde gruppeidentiteten (2006: 79). Susan fortalte at hun stort sett omgås nordamerikanere, med unntak av mannens familiemedlemmer. "It's because we share experiences", forklarte hun. Det er klart at *de*, som den mexicanske majoriteten, også skaper sin tilhørighet i samfunnet på bakgrunn av felles erfaringer. Respondentene påpekte at nordamerikanerne har dannet egne sosiale "sirkler" eller "klaner". Under feltarbeidet opplevde også jeg tydelige grupperinger som bekreftet deres svar; det virket ikke å være noe *direkte* samspill mellom mexicanerne og nordamerikanerne.

Biblioteket, som flere av informantene trakk frem som en sosial arena for begge gruppene, besøkte jeg selv ved flere anledninger under feltarbeidet. Jeg opplevde det som et fint sted å være og ser dette potensialet selv. Men jeg vil også påpeke at biblioteket virket som et større samlingssted for nordamerikanere og for turister generelt, enn for den mexicanske lokalbefolkningen. Dette kan selvsagt skyldes tilfeldigheter og/eller stor leseglede blant

nordamerikanerne. I tillegg uttrykte en av bibliotekarene, en mexicansk, middelaldrende kvinne, fordommer mot de nordamerikanske besøkende. Hun hjalp meg ved flere anledninger til å finne bøker og ta kopiutskrifter. Én dag da jeg stod og ventet på noen kopier, så jeg at en nordamerikaner la noen småmynter på kontorpulten til bibliotekaren, som en liten donasjon til biblioteket. Da jeg ville gjøre det samme, sa hun at det ikke var nødvendig. Jeg kan ikke sitere henne ordrett, men hun sa noe sånt som at: ”Du er en ung student med begrensede midler, mens han, som alle andre ’gringos’, har masse penger”. Med andre ord opplevde jeg ingen god interaksjon mellom henne og nordamerikaneren. Til tross for mitt inntrykk, kan det jo likevel tenkes at *los sanmiguelenses* ser biblioteket som et mulig møtested, selv om de ikke benytter seg av tilbudet selv.

Med bakgrunn i det overstående, kan det tenkes at nordamerikanerne er integrerte, men ikke nødvendigvis *inkluderte*? Med utgangspunkt i Ingemar Emanuelssons teori om at integrering er noe som skjer i fellesskap mellom gruppene i et samfunn, må det også gjelde inkludering. Inkluderingen må også skje begge veier. Mexicanerne og den nordamerikanske minoritetsgruppen lever tett sammen, men det skaper nødvendigvis ikke sterkere bånd. Som vist i kapittel 3.2.3 mener Gordon Allport at fordommene i et flerkulturelt samfunn kan reduseres dersom gruppene har ett eller flere felles mål. Vi har tidligere sett (jf. 5.3.3) at språket kan være en barriere for samhandling mellom de to gruppene, men Hylland Eriksen mener at kommunikasjon også kan oppstå ved å bruke et ”lukket språk” (Brinkmann og Hylland Eriksen, 1996: 58). Med dette mener han at partene må identifisere felles interesser som kan inneholde problemområder man er sammen om å løse: ”Partene må altså finne *fellesnevner* som gjør det mulig for dem å ha meningsfylt samkvem” (ibid.). Mangel på fellesnevner kan forklare noe av ambivalensen i den kvantitative undersøkelsen og de ”tykke” beskrivelsene fra respondentene.

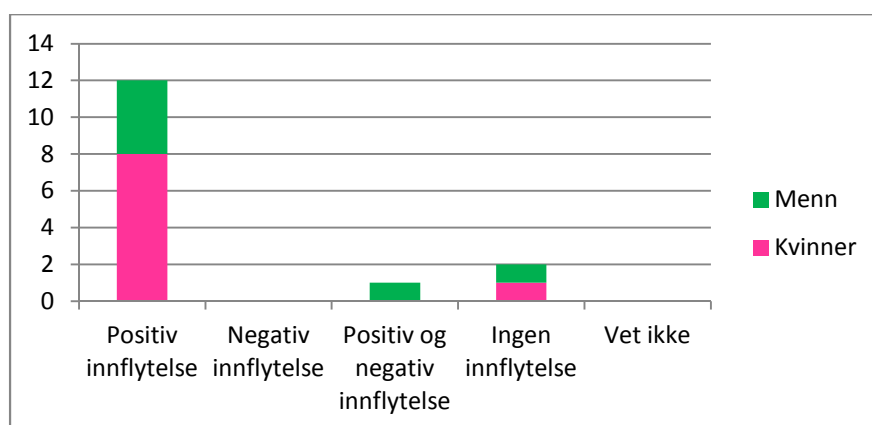
5.3.7 *Los mexicanitos* – en ny generasjon

Da jeg startet arbeidet med prosjektbeskrivelsen til masteroppgaven min, hadde jeg klare ideer om hva jeg ville skrive om, men jeg visste ikke hvilken aldersgruppe det kunne være hensiktsmessig å henvende seg til. I utgangspunktet ønsket jeg å rette undersøkelsene mot den unge befolkningen, fordi de ofte uttrykker ambivalente holdninger. Ungdom kan være interessante forskningsobjekt, fordi de stadig mikser ideer og endrer syn. Samtidig hadde jeg lest deler av Erik Eriksons *Identity: Youth and crisis* (1968) der det står at den viktigste fasen for identitetsutviklingen er puberteten. Unge mennesker er i en utviklingsfase med tanke på

fysisk vekst, genital modning og *sosial bevissthet*. Identitetsdannelsen er ikke bare en sum av barndommens identifikasjoner, men en kombinasjon av gamle og nye identifikasjoner. De unge står under sterk påvirkning av samfunnet og sosiale grupper, som gir de ideologiske rammer og føringer (ibid.). Av flere grunner valgte jeg likevel å rette meg mot ulike aldersgrupper. Blant de unge oppdaget jeg tidlig tendenser til vage og ukritiske svar, som trolig kan skyldes mangel på erfaring, samfunnskunnskap og evne til refleksjon. Selv om det hadde vært viktige funn i seg selv, ønsket jeg å snakke med noen som muligens bedre kunne se hovedproblemet i studien i større perspektiv. Likevel hadde jeg nytte av å snakke med Yarib og de unge deltakerne i spørreundersøkelsen.

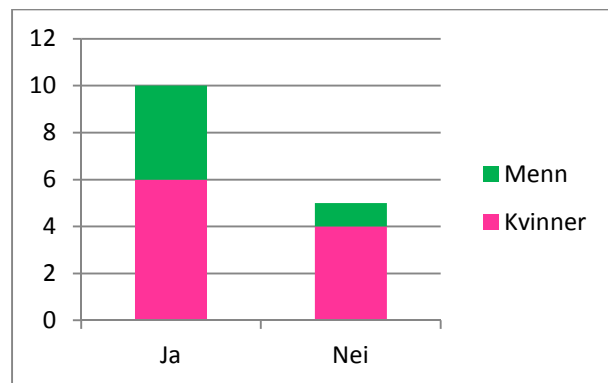
Av de 40 respondentene var 15 personer mellom 16 og 25 år, derav seks menn og ni kvinner. Med utgangspunkt i dem har jeg valgt å se på denne gruppens oppfatning av nordamerikansk innflytelse på det sosiale miljøet. Som vi så i kapittel 5.4.6, viste diagram 9 at litt over halvparten av respondentene stilte seg positivt på spørsmålet.

Diagram 11: Sosialt miljø (respondenter fra 16 til 25 år)

Vi ser at flere av de unge fra spørreundersøkelsen mener at nordamerikanerne bidrar til å skape et godt sosialt miljø i San Miguel. 12 av 15 ungdommer svarte at nordamerikanerne har positiv innflytelse. Bare én av respondentene viste en ambivalens. Med andre ord var det ingen som mente at nordamerikanerne påvirker det sosiale miljøet *direkte* negativt. Dette kan sees i sammenheng med at ti av 15 personer svarte ”ja” på spørsmålet om de har nordamerikanske venner eller bekjente, slik som diagrammet nedenfor viser

Diagram 12: Spørsmål nr. 3: Har De/du nordamerikanske venner?
(respondenter fra 16 til 25 år) (se vedlegg 2: II)

Yarib, en av de unge jeg møtte, stilte seg stort sett positiv til nordamerikanerne, og hun betrakter dem som rolige personer: "Son tranquilos 'los gringos'". Jeg opplevde møtet med henne som hyggelig, selv om det ikke ble et veldig langt intervju. Dette skyldes delvis at hun var kortfattet i svarene samtidig som jeg kunne ha jobbet enda bedre med oppfølgingsspørsmål. Yarib mener selv hun er vokst opp i "mexicansk ånd" og ser på byen sin som mexicansk "autentisk", til tross for de nordamerikanske bosettingene. Men det er tydelig at de har satt sine spor, fortalte hun. Da jeg spurte om hun kunne utdype, svarte hun bare: "¡Es obvio!" ("Det er opplagt!"). Denne "opplagtheten" ser hun i sammenheng med økende priser på boliger og dyre restauranter. Bortsett fra dette mener hun nordamerikanerne ikke har noen negativ innflytelse på samfunnet. Da jeg spurte Yarib om hun mener de unge i San Miguel adopterer skikker og uttrykk fra USA, svarte hun nei. Likevel la hun til i ettertid at de muligens gjør det ubevisst, for eksempel mht. språklige uttrykk.

Carla, den yngste datteren til Susan, fortalte at hun opplever en stor entusiasme for det "USA'ske" blant de unge mexicanerne. Muligens er hun mer bevisst det selv med tanke på at hun er halvt nordamerikansk og tospråklig? Apropos; til meg snakket hun på spansk. Slik som Yarib, nevnte Carla også "amerikaniseringen" av språket som et resultat av påvirkningen. Samtidig fortalte hun at mye av maten de unge spiser og klærne de bruker, er typiske produkter og merker fra USA. Likevel finnes det eksempler på kulturinnflytelse fra USA også andre steder i verden. På en annen side kan det tenkes at det blir mer synlig i en liten by som San Miguel, også fordi den nordamerikanske minoritetsgruppen er stor.

De voksne informantene uttrykte også meninger i forhold til hvordan nordamerikanerne kan påvirke den unge mexicanske befolkningen. Blant annet mente Estela at den seksuelle frihetsideologien i USA kan overføres til unge, særlig via media og film. I San Miguel, der det "nordamerikanske" er tydelig og tilgjengelig, kan unge lettere bli

påvirket. Dette vil trolig få større konsekvenser i México enn andre land, fordi det er mangel på seksualundervisning i skolene og i mange mexicanske hjem, som hovedsaklig skyldes politiske beslutninger og katolske normer. Mange unge mexicanere blir også foreldre i meget ung alder. Om det skyldes dårlig informasjon og/eller en mulighet for å komme seg bort fra hjemmet gjennom tidlig ekteskap, kan vi bare spekulere i.

Det kan synes som om *los mexicanitos* i mindre grad ser det nordamerikanske som en trussel mot det mexicanske, og kanskje vil San Miguel med en ny generasjon bidra til å minke avstanden mellom gruppene.

KAPITTEL 6: Konklusjon

6.1 Nordamerikansk koloni eller mexicansk utopi?

Det er greit å innlede med å vise tilbake til problemstilling og hypoteser. Den åpne problemstillingen: *Hvordan har den nordamerikanske immigrasjonen påvirket den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel de Allende?* Med bakgrunn i problemstillingen satte jeg opp følgende hypoteser: 1. Den nordamerikanske minoriteten opptrer som premissleverandører, 2. Det er større økonomiske og sosiale skiller i samfunnet, som følge av en ressurssterk minoritetsgruppes innvirkning, 3. Minoritetens påvirkning på kulturelle områder gjør at majoriteten føler seg ”utfordret” mht. sin gruppetilhørighet i samfunnet.

Den mexicanske lokalbefolkningen jeg var i kontakt med i San Miguel har tydelig delte meninger om minoritetsgruppen, og flere av svarene til primærkildene gir uttrykk for det vi må kalle en ambivalens. Forfatteren Octavio Paz skriver at: ”I Mexicodalen tycker sig människan sväva mellan himmel och jord, pendla mellan motstridiga krafter och makter, mellan förstenade ögon och glupande munnar” (1984: 22). Også i San Miguel virker det som om mexicanerne ”svever og pendler” et sted mellom sin egen kultur, og da gjerne gamle tradisjoner, og nye strukturer i samfunnet. De har noen felles oppfatninger om minoritetsgruppens innflytelse, og på hvilke områder disse er mest gjeldende, samtidig som de veksler mellom negativ og positiv påvirkning. Respondentene i spørreundersøkelsen viser generelt en større positivitet til de nordamerikanske innvandrene enn hovedinformantene, der sistnevnte til tider har særlig sterke negative meninger om minoriteten. På en annen side viser tallene fra diagrammene også tendenser i negativ retning blant respondentene. Disse kommer også tydeligere frem i deres utdypinger. De tykke beskrivelsene synliggjør dermed ambivalensen.

Hvordan opptrer så minoriteten som premissleverandører mht. økonomiske og sosiale strukturer i samfunnet? Det kommer frem blant flere av informantene og respondentene at den nordamerikanske minoriteten styrker den økonomiske infrastrukturen i San Miguel fordi de bidrar til flere arbeidsplasser og også opprettholder turismen. Samtidig er det flere som mener at immigrasjonen har fått negative følger for samfunnet, fordi prisene på boliger, hverdagsprodukter og underholdning har økt. Som en naturlig konsekvens av det økte prisnivået, vil det også oppstå skiller mellom de som *har* og de som *ikke har*, som videre kan føre til en ekskludering av de ressursvake i samfunnet. På grunn av minoritetens økonomiske ”overtak” på noen områder, blir de av noen mexicanere oppfattet som en elitegruppe i San Miguel. Deres økonomiske posisjon ser også ut til å ha styrket deres sosiale status i samfunnet. Men flere informanter og respondenter stiller seg også tilsynelatende positive til de nordamerikanske beboerne, fordi det også gagnar dem selv økonomisk. Dette er et mønster. Mario mente at en slik tankegang viser kortsiktighet hos den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel. Det fremgår også av analysen at den nordamerikanske minoritetsgruppen har tilført samfunnet verdier som i større grad er materialistiske, noe som noen av informantene og respondentene mener påvirker deres tradisjonelle verdier, med særlig negativ innflytelse på de yngre generasjonene. De yngste, *los mexicanitos*, var derimot minst kritiske til bosettingene. Vi kan derfor ane en ny generasjon som kanskje også vil ha noe å si hva gjelder mexicanske tradisjoner.

Vi kan bekrefte at mange nordamerikanerne har inntatt maktposisjoner i samfunnet, også fordi det har skjedd en omfordeling av goder og rettigheter. Dette kommer særlig tydelig frem på eiendomsmarkedet. Innledningsvis skrev jeg at nordamerikanerne i San Miguel kan regnes som en urban minoritetsgruppe. Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim mener at urbane minoriteter ofte utgjør en liten utflyttet del av en større befolkningsgruppe som ikke har noen direkte rettigheter på landområder, slik som for eksempel urbefolkninger har (2006: 78). De nordamerikanske innvandrerne i San Miguel har muligens ingen nedskrevne rettigheter på territorier i byen, det vil si at makten, i følge Webers maktstrukturer, ikke er legitim i juridisk forstand (jf. kapittel 3.3). Men minoritetsgruppen har kjøpt opp land der de har bygd storslåtte hus, og derfor generelt bidratt til et stort press på boligmarkedet, noe som tyder på at de har fått innpass og gjennomslag hos de lokale myndighetene. Til tross for en viss entydighet blant respondentene i at nordamerikanerne ikke har politisk innflytelse i samfunnet, mener også noen av både informantene og respondentene at den indirekte trer frem gjennom politiske beslutninger, blant annet at det i altfor stor grad fokuseres på turisme og de utenlandske samfunnsgruppene. Vi så blant annet hvordan boligpolitikken prioriterer nordamerikanske

husstander, som igjen har ført til en demografisk endring i byen, og der deler av den mexicanske lokalbefolkningen har måttet flytte ut til perifere områder.

Det politiske kommer også til syne mht. språklige føringer. Det er flere av primærkildene mine som påpekte at minoriteten setter premissene for språklig samhandling mellom de to gruppene. Vi må anta at lokale myndigheter har et ord med i laget når det gjelder i hvilken grad det engelske språket skal ha innpass i lokale medier, turistattraksjoner og i andre sammenhenger, slik som det gjør i San Miguel. Som vi har sett kan også språket betraktes som en kulturell verdi, og dermed kan minoriteten sies å være en kulturell premissleverandør.

Min andre hypotese antyder en kulturell påvirkning i samfunnet som ”utfordrer” den mexicanske majoritetens gruppetilhørighet. Jeg refererte innledningsvis til Paz og hans oppfatning av mexicanerne som en ”ensom” og ”identitetsløs” folkegruppe. For meg, som har levd blant mexicanere i flere år, ble dette påstander som virket fremmed. I etterkant av studien ser jeg derimot relevansen. Etter samtaler med den mexicanske lokalbefolkningen i San Miguel, pekte mye i retning av at de ”gravde dypere” etter identitetsmarkører. Selv om det nødvendigvis ikke støtter Paz påstand om en *tydelig* ”ensomhet”, har den nordamerikanske immigrasjonen tilsynelatende ført til en forsterkning av mexicanernes gruppetilhørighet, i form av større fokus på verdier nedfelt i *tradisjonen*. Paz skriver at: ”Mexicos historia handlar om människan sökande sin samhörighet, sitt ursprung” (1984: 22). Dette kan vi se av hvordan San Miguel fremstår som by; dens fysiske omgivelser, og også at informantene ofte viser til sine historiske røtter. Her også det rurale. Dette har nok en sammenheng med en sterk mexicansk nasjonalisme og at de kulturelle elementene er betydningsfulle i seg selv, men den flerkulturelle konteksten ser ut til å tydeliggjøre en kulturell bevissthet blant den mexicanske lokalbefolkningen. Det kan virke som om den mexicanske kulturen blir en slags ”tvangstrøye” for *los sanmiguelenses*, fordi de må fremheve en egen kulturell kapital i møte med en økende kommersialisme og materialisme, som også mange av dem ikke kan eller vil delta i. Til tider kan informantene også oppleves som vél svulstige på vegne av egen kultur og verdier.

Vi har tidligere sett at Bourdieus teorier om kapitaltransformasjon viser til en problematikk der det kan være vanskelig å transformere de kulturelle verdiene inn i økonomisk gevinst (jf. kapittel 3.3). Likevel blir den mexicanske kulturen i San Miguel brukt i turistøyemed, som byens viktigste *inntektskilde*. Men det er ikke bare *de*, mexicanerne, som representerer byens kulturliv. Nordamerikanerne er også kulturelle promotører. Selv om flertallet av respondentene i undersøkelsen betraktet innflytelsen på kulturlivet som positivt,

viste andre *sanmiguelenses* misnøye. Misnøyen bunner i at nordamerikanerne styrer transformasjonen den andre veien; deres økonomi bidrar til en økning av kulturtilbudet i byen, men mest for de ”kultiverte”. På bakgrunn av samtalene med mexicanerne, og også egne observasjoner, ser nordamerikanerne ut til å ha en interesse for den mexicanske (lokal)kulturen. På en annen side har nordamerikanerne vist misnøye mht. bråk og støy i byen, blant annet i forbindelse med kulturelle arrangement. Flere av informantene og respondentene kritiserer også minoriteten for forsøk på å endre de mexicanske tradisjonene ved å gjøre dem til sine ”egne”. Denne tydelige motsigelsen i nordamerikanernes handlingsmønstre oppfatter noen av mexicanerne som skjult agenda. De opplever med andre ord den nordamerikanske minoriteten som kulturelle premissleverandører i San Miguel.

Men til tross for at San Miguel og den mexicanske lokalbefolkningen er preget av de nordamerikanske bosettingene, virker dette også som et samfunn som jobber med å viske ut de symbolske grensene mellom México og USA. De fleste erkjenner at den nordamerikanske minoritetsgruppen også skaper forbedringer i samfunnet, til tross for sosioøkonomiske skiller, mindre språkbarrierer og annen kulturpåvirkning. Dette fremgår særlig av sosialt initiativ og humanitært arbeid. Det er mange av respondentene, og noen informanter, som mener det er en god interaksjon mellom de to folkegruppene, og de viser til en gjensidig respekt. Likevel har vi sett at det forekommer fordommer og at gruppene lever nokså adskilt i samfunnet. Den etniske grensen er med andre ord tydelig. Selv om San Miguel representerer noe slags mexicansk ”autentisk”, blir byen av flere mexicanere og utenlandske besøkende oppfattet som en nordamerikansk koloni, fordi minoriteten fremstår i «overkant» integrert. Satt i større perspektiv kan det flerkulturelle samfunnet på noen områder synes å være en utopi. Majoriteten og minoriteten må skape et større *inkluderende* fellesskap før denne kan realiseres.

6.2 Et fremtidsscenario

San Miguel hadde trolig ikke vært den byen den er i dag uten Felipe Cossío del Pomar, Stirling Dickinson og andre utenlandske tilreisende fra og med slutten av 1930-årene. Da San Miguel var under utvikling, påpekte peruaneren Cossío del Pomar tidlig at den økende turismen ville skade byens ”edle skjebne” (jf. kapittel 2.4). Både informanter og skriftlige kilder viser også at flere nordamerikanere flytter hjem til USA (og Canada) av sikkerhetsårsaker og strengere skattelover (jf. kapittel 5.2.2). Samtidig reagerer de selv på prisene. I undersøkelsen til Dixon m.fl. siterer de en av pensjonistene i San Miguel: “Lots of

people are leaving San Miguel because it's getting too developed and too expensive, and so they're leaving toward other opportunities(...) It's getting so expensive" (2006: 61). Paradoksalt nok har nordamerikanerne bidratt til utviklingen av et samfunn som de selv ikke har ressurser nok til å leve i. Dette kan få fremtidige konsekvenser for San Miguel, både i samfunnsstrukturene og for lokalbefolkningen. Likevel er det mye som tyder på at San Miguel fremdeles er en populær destinasjon for turister, og senere tendenser viser en økning av andre minoritetsgrupper i dette lille mexicanske samfunnet. Kanskje vil et økende mangfold ytterligere bidra til en oppblomstring, også fordi forestillinger og polariseringer mellom nordamerikanere og mexicanere blir mindre markante. Fortellingene om et stort "vi" brytes ned, i begge gruppene.

6.3 Relevans

"Colonial style" pensjonistgrupper i andre land er et internasjonalt fenomen. Min interesse for dette feltet bunnar hovedsakelig i egne erfaringer, observasjoner og tanker jeg har gjort meg om forholdet mellom mexicanere og nordamerikanere, men også nordmenns forflytninger til blant annet land som Spania og Thailand. Jeg mener derfor at min studie kan relateres til tilsvarende fenomen; steder som i økende grad preges av turisme og utenlandske fastboende, og da uavhengig om de står på UNESCOs kulturarvliste eller ikke. Migrasjonsforskningen interesserer seg like mye for majoritetens perspektiv som innvandrernes, og særlig i tilfeller der minoritetsgruppene er sterke. Likevel er det optimalt å undersøke alle involverte parter, for å bedre kunne avdekke forhold og utfordringer folkegruppene seg i mellom. Det hadde altså vært interessant å grave dypere, men tiden begrenser utvalget av både tema og respondenter. Det hadde i midlertidig gitt et mer helhetlig bilde av både forskningsfeltet og forskningsstedet om jeg hadde hentet uttalelser fra minoritetsgruppen. Videre å snakke med de lokale myndighetene, og dermed få et større innblikk i politikken og deres rolle i migrasjonsprosessene.

Som det fremgår av min studie, er det *los mexicanitos* som stiller seg minst kritiske til de amerikanske bosettingene. Det hadde også vært interessant å sammenligne ulike aldersgrupper. Funnene var i seg selv interessante for meg, fordi jeg selv som en av de unge nettopp opplevde sterke fordommer mot "det amerikanske" blant mexicanske venner. Videre hadde det vært interessant å se på hva Guanajuato by, der jeg bodde, gjør for eventuelt å "beskytte" seg mot nordamerikanske interesser. Begge byene står, som nevnt, på UNESCOs kulturarvliste, men de oppleves som svært ulike mht. nordamerikansk påvirkning/innflytelse.

Fremstår San Miguel som et dårlig eksempel, som noe slags ”DIT vil vi ikke” for mexicanerne her?

6.4 Avsluttende kommentarer

Avslutningsvis vil jeg si at for meg har feltarbeidet, og bearbeidelsen av funnene, vært interessant og utfordrende å jobbe med. Jeg har banket på dører hos informanter og respondenter og beveget meg inn på et felt der jeg, som observatør, skal forholde meg nøytral. Respekten for hvor lite jeg vet om forskningsfeltet, og også har forutsetninger for å vite om det, har særlig gjennom arbeidet med analysen eskalert, og noen ganger kanskje også hemmet meg i å komme videre. Å jobbe med begrepet kultur, men også størrelser som makt, klasse og rasisme har også til tider kjentes uoverkommelig. Det er da også begrep og teorier som kan vrenses på i det uendelige. Til tross for refleksjoner og frustrasjoner over hva jeg *ikke* har fått vite, ser jeg allikevel stor personlig nytte av studien. Den har gitt meg overraskelser underveis, men har også bekreftet mitt utgangspunkt; mange mexicaneres ambivalens til nordamerikanerne. Jeg har kommet noe under huden på denne ambivalensen gjennom studien i San Miguel. Man er ikke nøytral når man velger *sted*, noe heller ikke jeg var, men all forskning skal vel ha til hensikt å avdekke, oppdage nytt og også derfor bryte ned forestillinger.

KILDER

Dybdeintervju:

Yarib Mahray Torres
Guanajuato, Guanajuato 27.03.2011

Mario Arturo Hernández Peña
San Miguel de Allende, Guanajuato 28.04.2011

Estela Mendoza
San Miguel de Allende, Guanajuato 29.04.2011

Susan Mckinney de Ortega
San Miguel de Allende, Guanajuato 14.05.2011

Leopoldo Estrada
San Miguel de Allende, Guanajuato 16.05.2011

Litteratur:

Atención San Miguel: Local News & Tourist Information. Vol. XXXVII No.11, March 18-24, 2011.

Becerra, Antonio B. 1992, *Apuntes para la historia de la ciudad de San Miguel de Allende 1542-1992*, México.

Bourdieu, Pierre. 2002, *Distinksjonen*, med et innledende essay av Kjetil Jakobsen, oversatt av Annick Prieur og Theo Bart, De norske Bokklubbene, Oslo.

Bourdieu, Pierre. 1996, *Symbolisk makt*, oversatt av Annick Prieur, Pax Forlag A/S, Oslo.

Brinkmann, Johannes og Eriksen, Thomas H. 1996, *Verden som møteplass: Essays om tverrkulturell kommunikasjon*, Fagbokforlaget, Bergen-Sandviken.

“Carta del Jefe Seattle al presidente de los Estados Unidos”,
<http://www.ciudadseva.com/textos/otros/seattle.htm> [08.08.2012]

Castles, Stephen og Miller, Mark J. 2003, *The age of migration: International population movements in the modern world*, Palgrave Macmillan, New York.

Cervantes, Beatriz og Crespo, Ana Maria. 1999, *Fiesta y tradición en San Miguel de Allende*, Nuestra Cultura Ediciones la Rana, México.

Chelius, Leticia C. 2008, “Mónica Palma Mora: ‘De tierras extrañas. Un estudio sobre la inmigración en México 1950-1990’”, i *Migraciones Internacionales*, Vol. 4, Núm.4, Julio-Diciembre de 2008, <http://www2.colef.mx/migracionesinternacionales/revistas/MI15/n15-221-228.pdf> [06.03.2012]

CNN México, ” Se oponen a McDonald’s en México”, publisert 13.12.2011, <http://mexico.cnn.com/videos/2011/12/13/se-oponen-a-mcdonalds-en-mexico#.Tui5SubEv7mg.facebook> [28.04.2012]

Collins, Patricia L. 1993, *Holy week in San Miguel: A story of faithfulness*, Copyright, San Rafael/Houston, Texas.

de Gast, Robert. 2009, *The world of San Miguel de Allende: An uncommon guide*, E&R Publications, San Miguel de Allende, Gto. México.

de La Maza, Francisco. 1972, *San Miguel de Allende: Su historia. Sus monumentos*, Frente de Afirmación hispanista, A.C., México.

del Pomar, Felipe Cossío. 2007, *Cossío del Pomar in San Miguel de Allende*, oversatt av Maline McCalla, Imprecolor S.A. de C.V., Santiago de Querétaro, México.

Deresky, Helen. 2000, *International management: managing across borders and cultures*, third edition, Prentice-Hall, New Jersey.

Dixon, D., Murray, J., Gelatt, J. og Papademetriou, D. 2006, “America’s emigrants: US retirement migration to México and Panama”, Washington DC: Migration Policy Institute, http://www.migrationpolicy.org/pubs/americas_emigrants.pdf [05.02.2012]

El Consejo: el periódico de la gente de San Miguel/The Advice: the newspaper for the people of San Miguel, 1ª quincena de marzo 2011, Año 7, edición 154.

Emanuelsson, Ingemar. 1995, ” Integrering og konsekvensar av integreringsideologien”, i P. Haug 2002, *Spesialpedagogiske ufordringar*, Universitetsforlaget, Oslo, s.94-108.

Engelstad, Fredrik. 2005, *Hva er makt*, Universitetsforlaget, Oslo.

Engelstad, Fredrik (red.). 1999, *Om makt. Teori og kritikk*, Ad. Notam Gyldendal, Oslo.

Ennis, Sharon R., Ríos-Vargas, Merarys og Albert, Nora G. 2011, “The Hispanic population: 2010”, United States Census Bureau, <http://www.census.gov/prod/cen2010/briefs/c2010br-04.pdf> [07.07.2012]

Eriksen, Thomas H. og Sørheim, Torunn A. 2006, *Kulturforskjeller i praksis: Perspektiver på det flerkulturelle Norge*, 4. utgave, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.

Erikson, Erik. 1968, *Identity: Youth and crisis*, W. W. Norton & Company, inc., New York.

Fife, Agnes. 2002, *Tverrkulturell kommunikasjon*, Yrkeslitteratur AS, Oslo.

Gullestad, Marianne. 2002, *Det norske sett med nye øyne*, Universitetsforlaget, Oslo.

Hall, Stuart og du Gay, Paul. 1996, *Questions of cultural identity*, SAGE Publications, London.

H. Ayuntamiento 2009-2012, “Plan municipal de Gobierno: Municipio de San Miguel de Allende, Guanajuato”,
<http://www.sanmiguelallende.gob.mx/Plan%20Municipal%20de%20Gobierno%202009-2012.pdf> [03.04.2012]

Ibarra, Jesús. 2011, “Housing market shifts; new developments within reach of Mexicans”, i *Atención San Miguel: Local News & Tourist Information*. Vol. XXXVII No.19, May 13-19, 2011, s. 1.

Jiménez, Cutberto. 2012, “UNAM se extiende a San Miguel”, i *Milenio*, 21 enero 2012,
<http://leon.milenio.com/cdb/doc/noticias2011/9da5cb77464aa77250b774b8cf31fa13>
[15.07.2012]

Knutsen, Carina S. 2010, “Mexico”, i *Gull og grønne skoger: norske interesser i Latin Amerika. Latin-Amerikaboken 2010*, Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG) og Solidaritet forlag, Oslo, s. 240-244.

Lucena, Manuel. 2005, *Atlas Histórico de Latinoamérica: Desde la prehistoria hasta el siglo XXI*, Editorial Síntesis, Madrid.

Lucena, Manuel. 2007, *Breve historia de Latinoamérica: De la independencia de Haití (1804) a los caminos de la socialdemocracia*, Ediciones Cátedra, Madrid.

Marcué, Felipe Á. 2008, *Tácticas para la negociación internacional: las diferencias culturales*, segunda edición, Editorial Trillas, México DF.

Míguez, Eduardo José. 2003, “Introduction: Foreign Mass Migration to Latin America in the Nineteenth and Twentieth Centuries - An Overview”, i S.L. Baily og E. J. Míguez (red.), *Mass Migration to Modern Latin America*, Wilmington, Delaware: Scholarly Resources Inc., s.12-25.

Morales, Omar L. 2008, “La inmigración de jubilados estadounidenses en México y sus prácticas transnacionales. Estudio de caso en Mazatlán, Sinaloa y Cabo San Lucas, Baja California Sur”, i *Migración y Desarrollo*, Universidad Autónoma de Sinaloa.

Morales, Roberto. 2011, “México, principal consumidor de Coca Cola”, i *El Economista*, 5 Mayo 2011, <http://eleconomista.com.mx/industrias/2011/05/05/mexico-principal-consumidor-coca-cola> [09.06.2012]

Nelson, Don D. “Brief general description of Mexican individual income tax laws as applied to U.S. citizens living in Mexico”, <http://www.taxmeless.com/page6.html> [01.09.2012]

Neumann, Iver B. (red.) 2000, *Maktens strategier: Makt - og globaliseringsutredningen*, Pax Forlag, Oslo.

Næss, Hans Erik. 2005, “Kulturell globalisering er ikke amerikanisering”, i *Samtiden* nr.4 2005, Norsk tidsskriftdatabase,
http://www.idunn.no/file/ci/2739897/samtiden_0sce_2005_xqom_nr_01_kulturell_globalisering_er_ikke_amerikanisering.pdf [17.07.2012]

Ortiz, América og Barcenás, Gaby. 2012, "En riesgo patrimonio cultural de San Miguel", i *Periódico Correo*, publisert 29.02.2012, <http://www.periodicocorreo.com.mx/comunidades/23066-en-riesgo-patrimonio-cultural-de-san-miguel.html> [11.04.2012]

Palma, Mónica. 1999, "Estadounidenses en México. Una inmigración histórica y diversa", i *Revista de la dirección de Estudios Históricos del Instituto Nacional de Antropología e Historia*, número 43, México, D.F. Mayo-Agosto de 1999, INAH Dirección de Estudios Históricos, http://www.estudioshistoricos.inah.gob.mx/revistaHistorias/wpcontent/uploads/historias_43_6_5-84.pdf [10.07.2012]

Paz, Octavio. 1984, *Ensamhetens labyrint*, oversatt av Irmgard Pingel og Lasse Söderberg, Brombergs Bokförlag, Stockholm.

Postholm, May Britt. 2011, *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*, 2.opplag, Universitetsforlaget, Oslo.
Que pasa, kulturbilag i *Atención San Miguel: Local News & Tourist Information*. Vol. XXXVII No.6, February 11-17, 2011.

Ragin, Charles R. 1994, *Constructing social research. The Unity and Diversity of Method*, Pine Forge Press, Thousand Oaks.

Repstad, Pål. 2007, *Mellom nærhet og distanse*, 4.utgave, Universitetsforlaget, Oslo.

Rivera, Vanesa. 2012, "San Miguel dejaría de ser patrimonio", i *Periódico a.m.*, publisert 26.02.2012, <http://archivo.periodico.am/nota.aspx?id=528437> [28.04.2012]

Rosenblum, Marc R. og Brick, Kate. 2011, "US immigration policy and Mexican/Central American migration flows: then and now", Washington DC: Migration Policy Institute, <http://www.migrationpolicy.org/pubs/RMSG-regionalflows.pdf> [09.04.2012]

Roth, Lisa. 2012, "La barrera -USAs mur mot mexicanske immigranter", i *Materialisten 1-12, 39.årgang*, s.58-67, <http://www.materialisten.no/fulltekst/Roth-1-2012.pdf> [05.02.2012]

San Miguel Real Estate Team (smret.com), *San Miguel Showcase*.

Sæther, Anne K. 2007, "Rapporter fra bakgården: Norsk pressedekning av Latin-Amerika fra 1902 til 2002", hovedoppgave i journalistikk, mai 2007, <http://www.duo.uio.no/publ/mediekomm/2007/59231/59231.pdf> [06.01.2012]

Tickner, Arlene B. (2003) "Hearing Latin American Voices in International Relations Studies", *International Studies Perspectives* 4, pp. 325–350.

UNESCO. 2008, "San Miguel and the Sanctuary of Atotonilco (Mexico)", report no 1274, http://whc.unesco.org/archive/advisory_body_evaluation/1274.pdf [18.11.2010]

Velázquez, Guillermo B. 2005, "Para el Charco del Ingenio (pregon solicitado)", Para el Dr. Polo Estrada, Julio 9 del 05.

Weber, Max. 2000, *Makt og byråkrati: Essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier*, Oversatt av Dag Østerberg, 3.utgave, Gyldendal Norsk Forlag ASA, Oslo.

Østrem, Nils Olav. 2006, *Norsk utvandringshistorie*, Det Norske Samlaget, Oslo.

Nettsider:

ACCSESSan Miguel:

<http://accesssanmiguel.com/category-art-galleries.html>

El Charco del Ingenio:

<http://www.elcharco.org.mx/>

Gobierno Municipal de San Miguel de Allende, Gto. Portal de la Administración Municipal:

<http://www.sanmiguelallende.gob.mx/nuestragente/cextranjera.html>

<http://sanmiguelallende.gob.mx/ong/ongesp.html>

Instituto Nacional de Estadística y Geografía (INEGI)/Censo de Población y Vivienda, 2010:

<http://www.inegi.org.mx/sistemas/mexicocifras/default.aspx?e=11>

Instituto Nacional de Estadística y Geografía (INEGI)/“Los extranjeros en México” XII Censo General de Población y Vivienda, 2000:

http://www.inegi.org.mx/prod_serv/contenidos/espanol/bvinegi/productos/estudios/sociodemografico/ext_en_mex/extraen_mex.pdf

Kart over San Miguel de Allende:

http://www.raulybarra.com/cursos/cursos_descripcion/mapa_sma.htm

<http://www.sanmigueldeallendemexico.com.mx/MAPAS%20Y%20COMO%20CONDUCIR%20ESPANOL.php>

La Biblioteca de San Miguel de Allende/Donations:

<http://www.bibliotecasma.com/index.php/en/donations.html>

Presidencia de la República:

<http://www.presidencia.gob.mx/mexico/>

Store Norske Leksikon:

<http://www.snl.no/>

Susan Mckinney de Ortega/Blogg:

<http://www.sueinsanmigueldeallende.blogspot.no/>

Utlendingsdirektoratet/Internasjonal migrasjon:

<http://www.udi.no/Sentrale-tema/Internasjonal-migrasjon/#fakta>

Vedlegg 1: Intervjuguide

Guía de entrevista

Fase 1	Información breve <ul style="list-style-type: none">• Presentar el tema y la problemática en cuestión al informante• Explicar el objetivo de la entrevista y las reglas de anonimidad y confidencialidad• Resolver cualquier duda del informante
Fase 2	Preguntas de introducción <ul style="list-style-type: none">• Datos personales del informante:<ul style="list-style-type: none">- nombre completo- lugar de nacimiento- ocupación• Su familiaridad y sus perspectivas con respecto al tema (¿El por qué ser entrevistado?)
Fase 3	Preguntas clave <ul style="list-style-type: none">• ¿Cuál piensa usted que ha sido la influencia más importante en San Miguel desde la llegada de los norteamericanos? ¿Según sus observaciones, de qué manera se refleja la presencia norteamericana dentro de la sociedad? ¿Efectos negativos/positivos de la inmigración? <i>Palabras clave:</i> economía, cultura, ambiente, clases sociales, tierra• ¿Cómo considera usted la relación entre los mexicanos y los norteamericanos en San Miguel? ¿Convivencia/conflictos? ¿Cuáles son los retos/desafíos?• ¿Usted piensa que hay una conciencia clara sobre la cultura mexicana en San Miguel? ¿Cómo se refleja? ¿Cuáles son sus valores? ¿Existe alguna amenaza hacia sus tradiciones o costumbres?• ¿Cree que la presencia de los norteamericanos podría afectar de diferente manera a los jóvenes mexicanos que a los adultos?
Fase 4	Finalización del cuestionario <ul style="list-style-type: none">• Sumario y reflexiones sobre las respuestas• Verificar si hay algo que el informante quiere añadir

Vedlegg 2: Spørreskjema

ENCUESTA

SEXO: M / F

EDAD:

OCUPACIÓN:

I ¿De acuerdo a los siguientes puntos, cómo considera usted la influencia norteamericana a la sociedad sanmiguelense?

	Influencia positiva	Influencia negativa	Influencia positiva y negativa	Ninguna influencia	No sé
Economía interna					
La vida cultural					
La vida social/el ambiente					
Ecología/agricultura					
Bienes raíces					
Política					

II 1. ¿Piensa usted que la migración norteamericana podría ser una amenaza a las tradiciones y/o costumbres mexicanas dentro la sociedad sanmiguelense?

Sí	No	Más o menos	No sé	¿Por qué sí/no?

2. ¿Considera usted que hay una interacción y una buena relación comunicativa entre los ciudadanos de SMA y los norteamericanos?

Sí	No	Más o menos	No sé	¿Por qué sí/no?

3. ¿Usted tiene amistades norteamericanos?

Sí	No	Si contestó "Sí", por favor explique el tipo de relación:

Vedlegg 3: "Para El Charco del Ingenio" (Guillermo Velázquez B.)

PARA EL CHARCO DEL INGENIO
(PREGON SOLICITADO)

Para el Dr. Polo Estrada

Se sabe que en San Miguel
hay gringos (¡oh! ¡kiss my ass!)
y cada día llegan más
con dólares a granel,
y el dólar es un lebrél
que puede hacer mucho daño
terrenos de buen tamaño
y casas y propiedades,
ancestrales heredades
sucumben -¡shit!- a ese apaño

La gente necesitada
-ó ambiciosa- lo que es peor
dan al gringo comprador
sus casas por casi nada.
Va quedando enajenada
la tierra, el predio, el solar...
y es hora de preguntar
antes de que más nos tranen:
sin raíces que nos afiancen
¿a dónde iremos a dar?

— D. MUSA

Dizque "chamanes" y "guías"
¡cual! Vulgares comerciantes
simples bisneros farsantes
que abundan en estos días
con chafas galimatías
arman sus "tours" pretensiosos
Xichú -vía San Miguel- Pozos...
y un temascal ó un jagüey
"¡is very exiting! Okay?"
para los gringos ociosos

Y esos bisneros infames
con desvergüenza canina
entran hasta la cocina
sin dar tiempo a que reclames
como p'a decir: ¡no mames!
No vendas lo que no es tuyo
el progreso no lo obstruyo
pero sí la hipocresía
muchos vivales hoy día
medran con ese chanchuyo

— D. M.

Nuestra entrañable barriada
ya cambió de propietario
lo que era comunitario
hoy es "propiedad privada"
¿qué va quedandonos? ¡nada!
y no es exageración
la fiesta, la tradición
puede convertirse a vistas
en un "show para turistas"
¡y eso sí está muy cabrón!

No es Xenofobia barata
ni es racismo provinciano
con los pelos en la mano
y los íxtles de la riata
sabemos de qué se trata
y no nos hagamos guajes
con sutiles camuflajes
-¿ó no es verdad mister güero?-
Con tiempo, astucia y dinero
Se han urdido los ultrajes.

— D. MUSA

Luego el otro manoseo,
esa otra afrenta entre tántas:
cactus y especies de plantas
sometidas al saqueo,
el impune desaseo
con que son manipuladas
las leyes ó subastadas
al mejor postor -no es justo-
ni me agüito ni me asusto
pero son sinvergüenzazas

Y en fin, estamos de fiesta
yo creo que nos conocemos
lo que nosotros hacemos
no es "música de protesta"
sólo es levantar la cresta
y amacizar el cabestro
contra lo turbio y siniestro
juntemos mano con mano
¡que suene el son mexicano
en defensa de lo nuestro!

— D. SON

Guillermo Velázquez B.
Julio 9 del 05

Está bien, y ya es usanza,
que los gringos jubilados
se pasen el día tirados
asoliandose la panza
y que disfruten su holganza
y que sacien su apetito
pero ¡cuidado! -repito-
cuidado con parpadear
porque pueden acabar
chingandonos bien bonito

Y luego los "Mexicanous"
que medran -¡oui, mon amour!-
les venden un "magic tour"
a los norteamericanos.
Nuestros tesoros serranos,
un pueblo, una travesía,
un cerro, una ranchería,
fiestas, modos de vivir
se empiezan a convertir
¡en bisnes y mercancía!

— D. MUSA

